

ศีล...เป็นที่ตั้งแห่งความดีงาม

ISBN 974 - 86694 - 6 - 7

ศีล...เป็นที่ตั้งแห่งความดีงาม

โดย : พระมหาสุวิทย์ วิบุลย์โก ป.ธ.๙
วัดพระธรรมกาย ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

จัดพิมพ์ : เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมบรณการ

จัดทำโดย : กองวิชาการ สำนักพัฒนาบุคลากร วัดพระธรรมกาย
suwut@rocketmail.com

คำปรารภ

เมื่อกล่าวถึง **ศิลปะ** มักจะมีคำว่า **รักษา** นำหน้าอยู่เสมอ เรื่องของศิลปะจึงดูเหมือนเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะต้องคอยสำรวจรักษา กายและวาจา ด้วยความระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา ต่างจากเรื่องของ **ทาน...การให้** ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ทำแล้วก็สำเร็จประโยชน์ มีความสุข สบายใจในทันทีทันใด

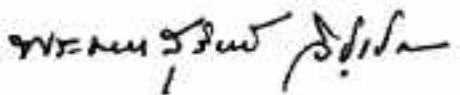
แต่การห่างจากศิลปะ ด้วยความกลัวว่าจะต้องคอยระวัง **รักษาศิลปะ** นั้น เป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เพราะทำให้ชีวิตห่างจากสิ่งที่ดีงาม ทำให้ไม่รู้จักรสแห่งศิลปะ ไม่รู้ถึงคุณค่าประโยชน์และอันานิสงส์อันยิ่งใหญ่ ที่จะได้รับจากการรักษาศิลปะ และที่สำคัญยิ่ง คือชีวิตของผู้ที่ห่างจากศิลปะนั้น ย่อมตกอยู่ในอันตราย ทั้งนี้เพราะศิลปะเป็นเสมือนรั้ว ที่คอยป้องกันความชั่วไม่ให้เข้ามาสู่ชีวิต หากปราศจากรั้วแห่งศิลปะแล้ว ชีวิตจะมีความสุขได้อย่างไร และถึงแม้ว่ารั้วแห่งศิลปะนี้ จะทำให้เราไม่อาจใช้ชีวิตไปทุกทิศทุกทางตามอำเภอใจ แต่เรา

ก็ยังคงมีอิสระเต็มที่ ที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้กับชีวิต ด้วย
ความสะดวกสบาย และปลอดภัยในรั้วแห่งศิลป์

**ผู้ใดก็ตาม หากได้ศึกษาเรื่องศิลป์อย่างถ่องแท้ ย่อม
จะเป็นผู้รักศิลป์ เต็มใจที่จะรักษาศิลป์ และสามารถส่งเสริม
คนรอบข้างให้รักษาศิลป์ได้ อันเป็นการวางรากฐานแห่ง
ความดีงามให้กับสังคมในที่สุด**

ด้วยปรารถนาจะสื่อคุณค่าอันงดงามแห่งศิลป์สู่ผู้คน
จึงได้ค้นคว้าศึกษาเรื่องศิลป์และคุณานิสงส์แห่งศิลป์จากพระไตร-
ปิฎก มาเรียบเรียงเป็นรูปเล่ม อันประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็น
หลักใหญ่ใจความสำคัญ รวมทั้งเรื่องราวอันเป็นตัวอย่าง
ส่วนข้อปลีกย่อยต่างๆ นั้น จะจัดรวมไว้ในส่วนของภาคผนวก
เพื่อความสะดวกในการศึกษา สำหรับผู้สนใจต่อไป

“ศิลป์...เป็นที่ตั้งแห่งความดีงาม” เล่มนี้ หากจะก่อ
ให้เกิดกระแสแห่งความดีมากขึ้นเพียงใดก็ตาม ขอให้กระแส
แห่งความดีนี้ จงยังใจของสรรพสัตว์ทั้งหลายให้เป็นผู้รักศิลป์
ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตั้งมั่นในคุณความดี อย่างมีความสุข
ถ้วนหน้า ตลอดกาลนานเทอญ

พระมหาสุวิทย์ วิฑูรย์ ป.ธ.๙

วัดพระธรรมกาย ปทุมธานี

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

สีลเมวิธ สีกุเขถ อสุมี โลเก สุกฺกิขิต์
 สีลํ ทิ สพฺพสมฺปตฺติ อุปฺนาเมติ เสวิตํ.

แปลว่า ขอเชิญท่านทั้งหลายในโลกนี้
 มาศึกษาเรื่องศีลกันเถิด ศึกษาให้ดี
 เพราะว่าศีลที่บุคคลรักษาดีแล้ว
 ย่อมນ้อมนำสมบัติทุกอย่างมาให้

(๒๖/๓๓/๘) ๑

๑ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ที่มาในพระไตรปิฎก ฉบับบาลีสยามรัฐ (เล่ม / ข้อ)

สารบัญ

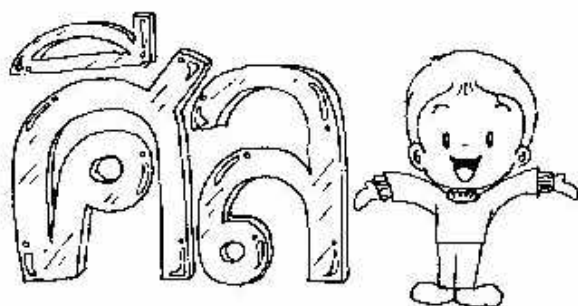
คำปรารภ -----	๓
๑. บทนำ -----	๑๓
๒. คีล คือ อะไร -----	๑๕
๓. วัตถุประสงค์ของคีล -----	๑๙
๔. ประเภทของคีล -----	๒๑
๕. คีล ๕ -----	๒๕
วิริติ -----	๓๐
๑. สมาทานวิริติ -----	๓๐
อุบาสกผู้หนึ่ง -----	๓๑
๒. สัมปัตตะวิริติ -----	๓๒
จักกณะอุบาสก -----	๓๒
๓. สมุจเฉทวิริติ -----	๓๔
คีล เป็นมหาทาน -----	๓๔
๖. คีล ๔ -----	๔๑
ปัญญาโบลธชาดก -----	๔๓
พระเจ้าอุทัย -----	๕๐

๓. รักษาศิลป์แล้วดีอย่างไร -----	๕๕
สุปารกบัณฑิต -----	๕๕
พ่อค้าล้าภกา ๗๐๐ คน -----	๖๔
พระลัปปทาส -----	๖๘
อานิสงส์ของการรักษาศิลป์แต่ละข้อ -----	๗๕
ศิลป์เป็นเกราะป้องกันภัยอย่างอัศจรรย์ -----	๘๐
มหาธัมมपालชาดก -----	๘๑
ภัยทางเศรษฐกิจแก้ไขได้ด้วยพลังแห่งศิลป์ -----	๘๘
กุรุธรรม -----	๘๙
อย่างไรที่เรียกว่าศิลป์ชาด -----	๙๘
๔. ไม่รักษาศิลป์แล้วเกิดโทษอย่างไร -----	๑๐๕
โทษแห่งปาณาติบาต -----	๑๐๗
มตกวัตตชาดก -----	๑๐๗
โทษแห่งอทินนาทาน -----	๑๑๒
ปุโรหิตทดลองศิลป์ -----	๑๑๒
โทษแห่งกาเมสุมิฉฉาจาร -----	๑๑๕
มาณพหนุ่มช่างทอง -----	๑๑๕
โทษแห่งมุลาวาท -----	๑๑๙
กักการชาดก -----	๑๒๐
โทษแห่งสุรา -----	๑๒๕

พระสาครตะ	๑๒๖
ลัทธิพหุสสุตร	๑๓๒
๙. วิธีการรักษาศีล	๑๓๓
คำอาราธนาศีล ๕	๑๓๙
คำสมาทานศีล ๕	๑๔๐
คำอาราธนาศีล ๘	๑๔๑
๑๐. ทำอย่างไรจึงจะรักษาศีลได้บริสุทธิ์	๑๔๓
ศีลวิมังสาชดก	๑๔๕
๑๑. ศีลจัดเป็นบารมี	๑๕๓
ศีลบารมี	๑๕๕
จุฬโฬิจจริยา	๑๕๕
ศีลอุปบารมี	๑๖๐
พญาช้างฉัททันต์	๑๖๑
ศีลปรมัตถบารมี	๑๖๙
สังฆपालนาคราช	๑๖๘
๑๒. บทสรุป	๑๗๕
ภาคผนวก	๑๗๗
เรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับการรักษาศีล	๑๗๙
กุศลกรรมบถ ๑๐	๑๘๕
ความสำคัญของศีล	๑๘๗

ศิลป์ภาชิต ในพระไตรปิฎก -----	๑๙๑
คุณของศิลป์ (ในสี่นิเทศ วิสุทธีมรรค) -----	๒๐๒
บรรณานุกรม -----	๒๐๔
การฝึกสมาธิเบื้องต้น -----	๒๐๖
ประโยชน์ของการฝึกสมาธิ -----	๒๑๒
รายนามเจ้าภาพร่วมอนุโมทนา -----	๒๑๕

บทนำ

ชีวิตที่ดีงาม ย่อมเป็นที่ปรารถนาของทุกคน เพราะ
เป็นชีวิตที่มีความสุข เป็นชีวิตที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและ
สังคม แต่คุณงามความดีจะมีขึ้นได้ ต้องเริ่มต้นจากกาย วาจา
ใจที่สะอาด บริสุทธิ์ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

ดังนั้น ชีวิตที่ดีงาม จึงเริ่มต้นจากการรักษาศีลนั่นเอง

สมดังที่พระบาลีใน ขุททกนิกาย เถรคาถา ว่า

อาทิ สีลํ ปตัญญา จ กลุยานานนฺจ มาตุกั
ปมฺปิ สพฺพธมฺมานํ ตสฺมา สีลํ วิโสธเย.

(๒๖/๓๗๘)

แปลว่า ศีล เป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้งอาศัย

เป็นมารดาผู้ให้กำเนิดคุณงามความดีทั้งหลาย

เป็นประมุขแห่งกุศลธรรมทั้งปวง

เพราะฉะนั้น นรชนพึงชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์เถิด

ศิลป์ จึงเป็นคุณธรรมที่นักปราชญ์บัณฑิตทั้งหลายยอมรับและถือปฏิบัติมา ตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน

ทุกวันนี้ การสร้างชีวิตที่ดีในชีวิตควบคู่ไปกับการแสวงหาทรัพย์สินนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระลึกถึงศีลอยู่เสมอ เพราะศีลเป็นประดุจฐานที่ตั้งอันมั่นคง ที่จะรองรับคุณงามความดี ไม่ให้ชีวิตตกต่ำ ศีลจึงให้ความปลอดภัยยิ่งกว่าหลักประกันใดๆ ทั้งสิ้น

อีกทั้ง กาย วาจา ที่อบรมด้วยศีลเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมก่อให้เกิดใจที่ตั้งมั่น ผ่องใส เป็นสมาธิได้โดยง่าย และเป็นที่รองรับธรรมอันละเอียดลุ่มลึกภายใน อันจะนำพาชีวิตให้พบแต่สิ่งที่ดีงาม บุคคลที่ดีงาม เอื้ออำนวยให้เกิดความสะดวกสบายในการสร้างชีวิตดียิ่งๆ ขึ้นไป

ผู้ที่รักษาศีล จึงเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถืออย่างบริสุทธิ์ใจจากบุคคลทั้งหลาย เป็นผู้มีความสุขทั้งกายและใจ เป็นความสุขอันกว้างใหญ่ ให้ความสงบร่มเย็นแก่สังคมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะ ศีล...เป็นที่ตั้งแห่งความดีงาม นั่นเอง

ศิลปะ คือ อะไร

คำว่า **ศิลปะ** ^๑ นั้น มาจากคำศัพท์อันไพเราะ และลึกซึ้ง
 อย่างที่เราอาจคาดไม่ถึงเลยทีเดียว กล่าวคือ

ศิลปะ มาจากคำว่า **ศิลปะ** ซึ่งแปลว่า **ศิลปะ** หรือ **ยอด**
 เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดคนนั้น แท้จริงหาใช่อยู่ที่การมี
 ทรัพย์สิน อำนาจ หรือความรู้ความสามารถเหนือกว่าผู้อื่นไม่
 หากแต่อยู่ที่ความบริสุทธิ์แห่งศิลปะ อันเป็นที่ยอมรับยกย่อง
 ของบัณฑิตว่า **ผู้มีศิลปะย่อมประเสริฐที่สุด**

ศิลปะ มาจากคำว่า **ศิลปะ** ซึ่งแปลว่า **ปกติ** เพราะปกติ
 ของคนเรานั้นย่อมรักชีวิตของตน และเห็นคุณค่าชีวิตของคน
 อื่น เมื่อมีความรู้ลึกซึ้งเช่นนี้ จึงยินดีในการรักษาศิลปะ เพราะ
 ไม่ปรารถนาจะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน **การรักษาศิลปะจึงเป็น**
การนำไปสู่ความเป็นคนที่ปกติสมบูรณ์

^๑ วิสุทธิธรรม บาลี เล่ม ๑ หน้า ๙

ศีล มาจากคำว่า **สียะละ** ซึ่งแปลว่า **เย็น** เพราะผู้ที่รักษาศีล จะมีความเย็นกาย เย็นใจ ดุจดั่งบุคคลผู้อาบน้ำชำระกายหมดจดดีแล้ว นั่งพักอยู่ ณ รมไม้ใหญ่ ความสงบเยือกเย็นนี้ แม้ผู้ที่อยู่ใกล้ก็จะรู้สึกปลอดภัย เย็นใจไปด้วย

ศีล มาจากคำว่า **สียะ** ซึ่งแปลว่า **ปลอดโปร่ง** เพราะผู้ที่รักษาศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะนึกถึงการกระทำของตนเรื่องใด ก็ไม่มีสิ่งใดเป็นโทษ ไม่มีสิ่งใดเดือดร้อนกังวลใจ จึงมีชีวิตที่ปลอดโปร่งโล่งใจ และปลอดจากเวรภัยทั้งหลาย

ดังนั้น **ศีล** จึงเป็นคุณธรรม ที่ทำให้เข้าถึงความเป็นยอดคน เป็นบุคคลผู้สมบูรณ์แบบ มีความเป็นปกติ เป็นผู้ที่เย็นกายเย็นใจ และมีชีวิตที่ปลอดโปร่ง ปลอดภัยอยู่เสมอ

นี่คือความหมายตามนัยแห่งคำศัพท์ อันเป็นที่มาของคำว่า **ศีล**

ส่วนความหมาย ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ามรรค^๑ นั้น พระสารีบุตรได้กล่าวว่า

“ศีล คือ เจตนา ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ (ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม) และวชิ-

^๑ พระไตรปิฎก บาลีสยามรัฐ เล่ม ๓๑ ข้อ ๘๙ หน้า ๖๔

ทุจจริต ๔ (ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ)

ศีล คือ เจตสิก หมายถึงการงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ (ไม่ยากลได้ของผู้อื่น ไม่พยาบาท มีความเห็นชอบ)

ศีล คือ ความสำรวมระวัง ปิดกั้นความชั่ว

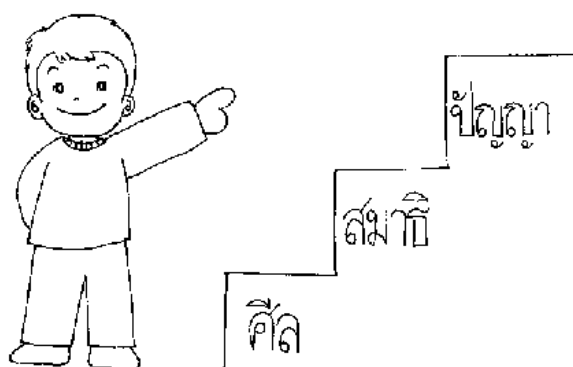
ศีล คือ การไม่ล่วงละเมิดข้อห้าม ”

แม้ศีลจะมีหลายความหมาย แต่ที่สำคัญที่สุด คือ **เจตนา** ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า

“ศีล คือ ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริต สิ่งที่ไม่ดีทุกประการ”

การรักษาศีล จึงเป็นบุญกิริยาวัตถุ คือวิธีการทำบุญอย่างหนึ่ง เพราะทุกครั้งที่เราตั้งใจงดเว้นจากความชั่ว ตั้งใจที่จะไม่เบียดเบียนใคร ย่อมจะเกิดกระแสแห่งความดี เกิดความเมตตาขึ้นมาในใจ ที่เราเรียกว่า**กระแสบุญ** อันเป็นเครื่องชำระจิตใจของเรา ให้สะอาดบริสุทธิ์ **การรักษาศีลจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจให้บริสุทธิ์ดียิ่งขึ้น**

นอกจากนี้ ศีลยังเป็นคุณธรรมอันงามด้วยคุณลักษณะ ๒ ประการ คือ เป็นคุณธรรมที่รักษา กาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นคุณธรรมอันจะนำไปสู่กุศลธรรมเบื้องสูง คือ สมาธิ และปัญญา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของศีล

การรักษาศีลนั้น มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเรา ในภพชาติปัจจุบัน
นี้ ไม่ให้พบกับความทุกข์ ความเดือดร้อนและความเสื่อมเสีย
อันเนื่องมาจากการเบียดเบียนผู้อื่น

๒. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเรา ในภพชาติต่อไป
ไม่ให้พบกับความทุกข์ ความเดือดร้อนและความเสื่อมเสีย
อันเนื่องมาจากการเบียดเบียนผู้อื่น

๓. เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงาม ในการดำเนินชีวิต

๔. เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น และความดีงามแก่
ครอบครัว และสังคม

๕. เพื่อที่จะนำไปสู่คุณธรรมที่สูงขึ้นไป ได้แก่ สมภา
ธิและปัญญา อันจะทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้

ประเภทของศีล

ศีล กล่าวโดยสรุปมี ๓ ประเภท คือ

๑. ศีล ๕ (เบญจศีล, นิจศีล, จุลศีล)

เป็นศีลพื้นฐานอันสำคัญยิ่ง เพราะการที่เราจะรักษาความเป็นปกติของมนุษย์เอาไว้ได้นั้น จะต้องรักษาศีล ๕ เป็นอย่างน้อย

๒. ศีล ๘ (อุโบสถศีล, มัชฌิมศีล)

เป็นศีลที่รักษาในวันอุโบสถ (วันพระ) หรือในโอกาสพิเศษตามที่ต้องการ เพื่อเป็นการยกระดับจิตใจให้ประณีตยิ่งขึ้น

๓. ปาริสุทธศีล (มหาศีล)

เป็นศีลสำหรับผู้ที่มุ่งสู่ความบริสุทธิ์ และความสงบสุขของชีวิต เช่นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการเกื้อกูลต่อการทำกุศลจิตใจให้สูงยิ่งขึ้นไป มี ๔ ประการ คือ

๓.๑ ปาฏิโมกขสังวรศีล

คือการสำรวมในพระปาฏิโมกข์ (ศีล ๒๒๗ ข้อ) ที่
พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ **ศีลข้อนี้สำเร็จได้ด้วยศรัทธา**

๓.๒ อินทริยสังวรศีล

คือการสำรวมในอินทริย์ ๖ อันประกอบด้วย ตา หู
จมูก ลิ้น กาย ใจ กล่าวคือ ไม่ให้ยินดียินร้ายในการเห็นรูป
ฟังเสียง ได้กลิ่น ลิ้มรส การถูกต้องสัมผัส หรือในการรับรู้
อารมณ์ต่างๆ ด้วยใจ หมายความว่า สำรวมระวังไม่ให้บาป
อกุศลครอบงำ **ศีลข้อนี้สำเร็จได้ด้วยสติ**

๓.๓ อาชีวะปาริสุทธิศีล

คือการเลี้ยงชีพโดยทางที่ชอบธรรม บริสุทธิ ไม่หลอกลวงผู้อื่น **ศีลข้อนี้สำเร็จได้ด้วยวิริยะ**

๓.๔ ปัจจยสันนิสิตศีล

คือการพิจารณาปัจจัยสี่ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย
เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ก่อนที่จะบริโภค เพื่อใช้สอยปัจจัย
สี่ ด้วยการพิจารณาให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าอย่างแท้จริง
ศีลข้อนี้สำเร็จได้ด้วยปัญญา

ปาริสุทธิศีล ทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นคุณธรรมที่จะช่วย
ประคับประคองชีวิตของบรรพชิตให้มีความหมดจดผ่องใส
และร่มเย็นเป็นสุขในทุกเวลา

ศีล ๕

๑. ปาณาติปาตา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
ตั้งใจงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. อทินนาทานา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
ตั้งใจงดเว้นจากการลักทรัพย์
๓. กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
ตั้งใจงดเว้นจากการประพฤติดีกาม
๔. มุสาวาทา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ
๕. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
ตั้งใจงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความ-
ประมาท

ศีล ๕

ด้วยเหตุที่มนุษย์มิได้ดำรงชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพัง หากแต่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์จึงมีข้อตกลงระหว่างกัน ในการที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวนั้นก็คือ **มนุษยธรรม** หรือ **ศีล ๕** นั่นเอง

เริ่มจากสิ่งแรกที่ทุกชีวิตได้มา นับแต่ลืมตาดูโลก สิ่งนั้นคือ ชีวิต ดังนั้นทุกชีวิตไม่ว่าจะยากดีมีจน จะเป็นคนหรือสัตว์ ต่างก็รักและหวงแหนชีวิตตนไม่น้อยไปกว่ากันเลย ในเมื่อเรารักชีวิต ปรารถนาจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ไม่ต้องการให้ใครมาทำร้ายเบียดเบียนชีวิตเรา ผู้อื่นก็ย่อมจะรู้สึกเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงเกิดมนุษยธรรมข้อแรกว่า เราจะไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น

ความรักชีวิตได้สอนให้ทุกชีวิตแสวงหาทรัพย์อันเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีพ แม้จะเหนื่อยยากเพียงใด ทุกชีวิตต่าง

ดิ้นรนหาทรัพย์มาเลี้ยงชีวิตตน ทรัพย์ที่ได้มานั้น ไม่ว่าจะต่ำต้อยน้อยค่าหรือมีราคาแค่ไหน ต่างก็เป็นของรักของหวงทั้งสิ้น เราย่อมไม่ต้องการให้ใครมาฉกฉวยแย่งชิงไปจากเรา ผู้อื่นก็ย่อมไม่ต้องการให้ใครมาแย่งชิงไปจากเขาเช่นกัน

**ดังนั้น จึงเกิดมนุษยธรรมข้อที่ ๒ ว่า เราจะไม่ลัก
ไม่แย่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น**

ทุกชีวิตมีความรักใคร่ ห่วงใยในคู่ครอง ครอบครัวของตน ต่างปรารถนาจะร่วมชีวิตอย่างอบอุ่น สืบวงศ์สกุลอย่างภาคภูมิใจ ถ้าใครมาประพฤติผิดประทุษร้ายในสามี ภรรยา บุตร ธิดาของเรา ก็จะเป็นเรื่องที่ทำให้เรามีความทุกข์ เศร้าโศกเสียใจ ในทำนองเดียวกัน ผู้อื่นก็ไม่ต้องการให้ใครมาประพฤติผิดประทุษร้ายในสามี ภรรยา บุตร ธิดาของเขาเช่นกัน

**ดังนั้น จึงเกิดมนุษยธรรมข้อที่ ๓ ว่า เราจะไม่
ประพฤติผิดในกาม**

นอกจากนี้ ความสัตย์ ความจริง ก็เป็นสิ่งที่ทุกชีวิตต้องการ เพราะการตัดสินใจในชีวิต จะทำได้ดีต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง อีกทั้งความมั่นใจในการดำเนินชีวิต จะมีได้ต้องมาจากความจริงใจ ซื่อตรงต่อกัน การโกหกหลอกลวงนั้น ไม่เพียงแต่สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจ แต่ยังสร้างความเสียหายในทรัพย์สิน แม้แต่ชีวิตทั้งชีวิต ก็ถูกทำลายได้ ด้วยการหลอก

หลวง เมื่อเราไม่ต้องการถูกหลอกลวง ผู้อื่นก็ย่อมไม่ต้องการเช่นกัน

ดังนั้น จึงเกิดมนุษยธรรมข้อที่ ๔ ว่า เราจะไม่พูดเท็จ

ความสงบ ปลอดภัยในชีวิต ก็เป็นสิทธิที่ทุกคนต้องการ แต่จะเป็นไปได้เมื่อทุกชีวิตตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เพราะคนประมาท ขาดสติ อาจทำความชั่วได้ทุกอย่าง สร้างความเสียหายได้อย่างใหญ่หลวง จัดเป็นบุคคลอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งต่อตนเองและสังคม จึงควรที่จะป้องกันมิให้ตกอยู่ในฐานะแห่งความประมาท

ดังนั้น จึงเกิดมนุษยธรรมข้อที่ ๕ ว่า เราจะไม่ดื่มสุราเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

ศีล ๕ จึงมาจากสามัญญสำนึกของมนุษย์ ที่รู้ว่าเมื่อเรามีความรักตนเอง ปรารถนาความสุข ความปลอดภัยให้กับตนเอง ชีวิตของผู้อื่นย่อมมีความรู้สึกเช่นเดียวกันกับเรา

การนึกถึงใจเขาใจเรา เช่นนี้ เป็นวิธีการที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้ในการสั่งสอนชนทั้งหลายให้รักษาศีล ดังพระธรรมเทศนา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่คหบดีทั้งหลาย ตามที่ปรากฏอยู่ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๔๕๘

พระพุทธองค์ทรงสอนให้คิดพิจารณา โดยเริ่มต้นที่ความรู้สึกของเราว่า การเบียดเบียนใดๆ อันเป็นสิ่งที่เราไม่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นกระทำต่อเรา สิ่งนั้นผู้อื่นก็ย่อมไม่ปรารถนาให้เรากระทำต่อเขาเช่นกัน

ส่วนในยุคสมัย ที่ไม่มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาบังเกิดขึ้นนั้น คีล ๕ ก็เป็นมนุษยธรรมที่มีอยู่ตามธรรมชาติของมนุษย์ ดังปรากฏใน อัคคัณญสูตร และจักรวรรดิสูตร^๑ มีความโดยสรุปว่า

“ปัญหาสังคมของมนุษย์มีอยู่ตลอดเวลา แม้ในยุคสมัยที่โลกพรั่งพร้อมด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารอันประณีตสมบูรณ์ มนุษย์ได้ดำรงชีวิตอย่างสุขสบาย แต่ด้วยเหตุที่มนุษย์มีความแตกต่างกัน เริ่มจากเรื่องของผิวพรรณวรรณะ บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกผิวพรรณไม่งาม จึงทำให้เกิดการแบ่งชนชั้น เกิดความหยิ่งทะนง และดูหมิ่นกัน ความเลื่อมใสของสภาพจิตใจที่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเสื่อมโทรมลง

เมื่อบรรยากาศของโลกไม่น่ารื่นรมย์เช่นนี้ ทรัพยากรที่เคยมีอยู่อย่างบริบูรณ์ จึงลดลงทั้งปริมาณและคุณภาพ อาหารที่ประณีตกลับเลื่อมสูญไป กลายเป็นสารหยาบมาแทน

^๑ พระไตรปิฎก บาลีสยามรัฐ เล่ม ๑๑ อัคคัณญสูตร ข้อ ๕๑ หน้า ๘๓ และจักรวรรดิสูตร ข้อ ๓๓ หน้า ๖๒

ที่ ยิ่งเกิดการจับจองครอบครองทรัพยากรอันมีจำกัดนั้นอย่างเห็นแก่ตัว เกิดการลักขโมย การลงโทษ การทำร้ายเบียดเบียนซึ่งกันและกันในทุกวิถีทาง ในที่สุดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นทำให้มนุษย์ได้รู้สึกตัว และสำนึกได้ว่าการที่ทุกสิ่งทุกอย่างเสื่อมลงเช่นนี้ เป็นผลมาจากความเสื่อมของศีลธรรม ความประพฤติของมนุษย์นั่นเอง

ดังนั้น มนุษย์จึงช่วยกันบัญญัติมนุษยธรรม คือ ศีล ๕ ขึ้นมาให้ทุกคนยึดถือปฏิบัติ พร้อมทั้งยกย่องบุคคลผู้มีคุณธรรมความสามารถขึ้นมาเป็นหัวหน้า เพื่อดูแลรักษามนุษยธรรมนั้น อันเป็นที่มาของ มหาสมมติ กษัตริย์ ชัตติยะ ราชา และเมื่อถึงยุคสมัยของพระราชาจักรพรรดิ พระองค์จะทรงสั่งสอนมนุษยธรรมนั้นไปทั่วทุกสารทิศ”

ดังนั้น ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงบังเกิดขึ้นหรือไม่ ศีล ๕ ย่อมมีอยู่แล้วทุกยุคทุกสมัย เพราะมนุษย์เป็นผู้รู้จักใช้เหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ และสิ่งนี้เองคือคัคคัศรี ที่แท้จริงแห่งความเป็นมนุษย์

วิรัติ

แม้ว่าศีลจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมนุษย์ก็ตาม แต่การจะได้ชื่อว่าเป็นผู้รักษาศีลนั้น ย่อมมิใช่เพียงแค่การที่ไม่ทำความชั่วเท่านั้น เพราะบางคนที่ยังไม่ทำความชั่ว อาจเป็นเพราะยังไม่มีโอกาสที่จะทำ เช่น นักโทษที่ถูกกักขังไว้ ไม่มีโอกาสไปเบียดเบียนใคร ย่อมไม่อาจบอกได้ว่าเขาเป็นผู้รักษาศีล

เพราะศีลนั้นสำคัญที่เจตนา การจะได้ชื่อว่าเป็นผู้รักษาศีล จึงต้องเริ่มต้นที่ความตั้งใจ และ “ความตั้งใจดเว้นจากความชั่ว” นี่เองคือความหมายของคำว่า เวมณิ หรือ วิรัติ

วิรัติ จึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงการมีศีล บุคคลใดก็ตามจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล รักษาศีล ก็ต่อเมื่อมีวิรัติ อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

๑. สมาทานวิรัติ
๒. สัมปัตตะวิรัติ
๓. สมุจเฉทวิรัติ

๑. สมาทานวิรัติ คือความตั้งใจดเว้นจากบาป เพราะได้สมาทานศีลไว้แล้ว หมายความว่าเราได้ตั้งใจไว้ก่อนว่าจะรักษาศีล ครั้นไปพบเหตุการณ์ที่ชวนให้ล่วงละเมิดศีล ก็ไม่ยอมให้ศีลขาด ดังสมาทานวิรัติของอุบาสิกผู้หนึ่ง

อุบาสกผู้หนึ่ง ^๑

ณ ประเทศศรีลังกา อุบาสกผู้หนึ่งได้รับศีลจากพระเถระปิงคลพุทธรัทขิตแห่งอัมพรวิหาร วันหนึ่งอุบาสกผู้นี้ได้ออกไปไถนา พอถึงเวลาพัก ก็ปลดโคออกจากไถปล่อยให้กินหญ้าไปตามสบาย ปรากฏว่าโคได้หายไป เขาจึงออกตามหา จนไปถึงภูเขาสีหะทันดรวิทตมานะ ณ ที่นั่นเอง เขาได้ถูกงูเหลือมตัวหนึ่งรัดเข้า จึงชักมีดอันคมกริบออกมา เจือขึ้นหมายจะฆ่างูนั้น แต่แล้วเขากลับฉุกละหุกคิดว่า

“ตัวเรานี้ได้รับศีลจากพระเถระผู้เป็นที่เคารพศรัทธา การจะฆ่าลงละเมิดศีลเช่นนี้ ช่างไม่สมควรเลย”

เขาได้เจือมีดขึ้นถึง ๓ ครั้ง แต่ในที่สุดก็ตกลงใจว่า

“เราจะยอมสละชีวิต แต่จะไม่ยอมสละศีล”

^๑ มงคลทิปนี บาลี ภาค ๒ ข้อ ๑๕๔ หน้า ๑๒๙

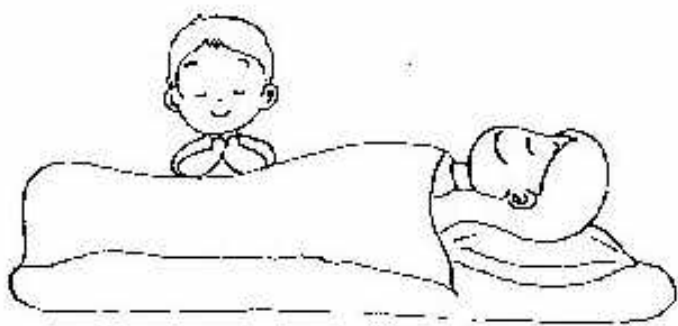
คิดได้ดังนี้จึงโยนมีดทิ้งไป ด้วยเดชแห่งศีลที่ตั้งใจรักษา จึงทำให้ภูเขเลื่อมใหญ่ขึ้นคล้ายตัวออก แล้วเลื้อยหนีเข้าป่าไป

๒. สัมปตตะวิริติ คือ ความตั้งใจดเว้นจากบาป เมื่อเกิดเรื่องขึ้นเฉพาะหน้า แม้ว่าเดิมทีนั้นไม่ได้สมทานศีลไว้ แต่เมื่อไปพบเหตุการณ์ที่ชวนให้ล่งละเมิดศีล ก็คำนึงถึง ชาติ ตระกูล การศึกษา หรือความดีต่างๆ เป็นต้น จึงทำให้เกิดความตั้งใจที่จะดเว้นจากบาปเวรขึ้นในขณะนั้นนั่นเอง ดังเช่น เรื่องราวของจ๊กกนะอุบาสก

จ๊กกนะอุบาสก °

เมื่อครั้งที่จ๊กกนะอุบาสกยังเล็กอยู่นั้น มารดาของเขา ได้ล้มป่วยลง หมอบอกว่าต้องใช้เนื้อกระต่ายเป็นยา มาทำยารักษาจึงจะหาย พี่ชายของจ๊กกนะจึงบอกให้เขาไปหากระต่ายมา จ๊กกนะจึงออกไปที่ทุ่งนา และได้พบกระต่ายน้อยตัวหนึ่งกำลังกินข้าวกล้าอยู่ เมื่อกระต่ายน้อยเห็นจ๊กกนะ มันจึงรีบวิ่งหนี แต่ก็หนีไม่พ้น เพราะบังเอิญไปถูกเถาววัลย์พันตัวไว้ ได้แต่ร้อง “วิริ วิริ” อยู่ จ๊กกนะจึงจับตัวมาได้ แต่เมื่อเห็นอาการลนลานด้วยความกลัวของกระต่ายน้อย เขาเกิดความสงสาร คิดขึ้นมาว่า

° มงคลทิปนี บาลี ภาค ๒ ข้อ ๑๕๖ หน้า ๑๒๗

“ควรหรือที่เราจะเอาชีวิตของผู้อื่น มาเพื่อช่วยชีวิต
มารดาของเรา”

จักกณะจึงปล่อยกระต่ายน้อยตัวนั้น พร้อมกับกล่าวว่า

“เจ้าจงไปกินหญ้ากินน้ำของเจ้าตามสบายเถิด”

เมื่อกลับมาถึงบ้าน จักกณะถูกพี่ชายซักถาม จึงเล่า
ความจริงให้ฟัง และถูกพี่ชายต่อว่าอย่างมากมาย แต่เขาก็
มิได้โต้ตอบ ได้แต่ขยับเข้าไปใกล้ๆ มารดาแล้วกล่าวสัจจะ
วาจาว่า

**“ตั้งแต่ข้าพเจ้าเกิดมา ยังไม่เคยจงใจฆ่าสัตว์ใดเลย
ด้วยคำสัตย์นี้ ขอให้มารดาจงหายจากโรคเถิด”**

ทันใดนั้นเอง มารดาของเขาก็หายป่วยเป็นอัศจรรย์

๓. สมุจเฉทวิรติ คือ การงดเว้นจากบาปได้อย่างเด็ดขาด เป็นวิรติของพระอริยเจ้า ซึ่งละกิเลส คือความโลภ โกรธ หลง ได้แล้ว เมื่อใจท่านปราศจากกิเลสที่เป็นเหตุให้ทำความชั่ว จึงไม่มีการผิดศีลอย่างแน่นอน เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า **เสตุฆาตวิรติ**

จะเห็นว่าวิรตินั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการกระทำใดๆ ก็ตาม หากปราศจากความตั้งใจมุ่งมั่นแล้ว การกระทำนั้นๆ ย่อมไม่หนักแน่นมั่นคง พร้อมจะแปรเปลี่ยนอยู่เรื่อยไป ดังนั้น แม้จะยังไม่ได้ทำความชั่วขึ้นก็ตาม แต่ถ้าหากไม่มีวิรติ ก็ไม่จัดว่าเป็นการรักษาศีล

ศีล เป็นมหาทาน

ในขณะที่ใครคนหนึ่งรักษาศีล ทุกชีวิตจะได้รับประโยชน์อันมหาศาลทันที เช่น

เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ ๑ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ย่อมได้ชื่อว่าให้ชีวิต ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นการให้สิ่งที่สูงค่ายิ่งกว่าทรัพย์ใดๆ

เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ ๒ คือ ไม่ลักทรัพย์ ย่อมได้ชื่อว่าให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นการให้ฐานะความเป็นอยู่อย่างมั่นคง

เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ ๓ คือ ไม่ประพฤตินิโคตมในกาม ย่อมได้ชื่อว่าให้ความสุข ให้ความปลอดภัยแก่บุตร ธิดา ภรรยา สามียของผู้อื่น เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สถาบันครอบครัวอย่างดีที่สุด

เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ ๔ คือ ไม่กล่าวคำเท็จ ย่อมได้ชื่อว่าให้ความจริงแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความสบายใจในการดำเนินชีวิต โดยไม่ต้องหวาดระแวงซึ่งกันและกัน

เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ ๕ คือ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมได้ชื่อว่าให้ความปลอดภัยแก่ทุกสิ่ง เพราะคนที่ประมาทขาดสตินั้น สามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง จะฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤตินิโคตม หรือพูดเท็จก็ได้ทั้งสิ้น

การรักษาศีล ๕ จึงเป็นทานอันประเสริฐ ที่หล่อเลี้ยงโลกนี้ให้ร่มเย็นเป็นสุขมาช้านาน ซึ่งทานอันประเสริฐนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกว่า **มหาทาน** พร้อมทั้งทรงกล่าวว่าผู้บำเพ็ญมหาทาน ย่อมได้รับผลบุญอันมหาศาลเช่นเดียวกัน ดังปรากฏใน ปุณณาสกนิสสสูตร^๑ ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ห้วงบุญห้วงกุศล ๘ ประการนี้ นำความสุขมาให้ ให้อารมณ์เลิศ มีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์

^๑ อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต พระไตรปิฎก ฉบับบาลีสยามรัฐ เล่มที่ ๒๓ ข้อ ๑๒๙ หน้า ๒๔๙

เป็นไปเพื่อสิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข

ห้วงบุญห้วงกุศล ๘ ประการเป็นไฉน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ **นี้เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๑**

อีกประการหนึ่ง อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ถึงพระธรรมเป็นสรณะ **นี้เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๒**

อีกประการหนึ่ง อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ **นี้เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๓**

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **ทาน ๕ ประการนี้ เป็นมหาทาน** อันบัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นเลิศ มีมานาน เป็นเชื้อสายแห่งพระอริยะ เป็นของเก่า ไม่กระจัดกระจาย ไม่เคยกระจัดกระจาย อันบัณฑิตไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ อันสมณพราหมณ์ ผู้เป็นวิญญูไม่เกลียด

ทาน ๕ ประการเป็นไฉน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ละปาณาติบาต งดเว้นจากปาณาติบาต ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้งดเว้นจากปาณาติบาต ชื่อว่าให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียน แก่สัตว์หาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียน

หาประมาณมิได้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานประการที่ ๑ ที่เป็นมหาทาน บัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นเลิศ มีมานานเป็นเชื้อสายแห่งพระอริยะ เป็นของเก่า ไม่กระจัดกระจาย ไม่เคยกระจัดกระจาย อันบัณฑิตไม่รังเกียจ จักไม่รังเกียจ อันสมณพราหมณ์ผู้เป็นวิญญูไม่เกลียด
 ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๔

อีกประการหนึ่ง อริยสาวกละอิตินาทาน จดเว้นจากอิตินาทาน ฯลฯ นี่เป็นทานประการที่ ๒ ที่เป็นมหาทาน บัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นเลิศ ฯลฯ นี่เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๕

อีกประการหนึ่ง อริยสาวกละกาเมสุมิจฉาจาร จดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ฯลฯ นี่เป็นทานประการที่ ๓ ที่เป็นมหาทาน บัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นเลิศ ฯลฯ นี่เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๖

อีกประการหนึ่ง อริยสาวกละมุสาวาท จดเว้นจากมุสาวาท ฯลฯ นี่เป็นทานประการที่ ๔ ที่เป็นมหาทาน บัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นเลิศ ฯลฯ นี่เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๗

อีกประการหนึ่ง อริยสาวกละการตม้น้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท จดเว้นจากการตม้น้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้งดเว้นจากการตม้น้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทแล้ว ชื่อว่าให้ความไม่มีภัย ความ

ไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้ ครั้นให้ความ
ไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณ
มิได้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความ
ไม่เบียดเบียนหาประมาณมิได้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานประการที่ ๕ ที่เป็นมหาทาน
อันบัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นเลิศ มีมานาน เป็นเชื้อสายแห่งพระอริยะ
เป็นของเก่า ไม่กระจัดกระจาย ไม่เคยกระจัดกระจาย อันบัณฑิต
ไม่รังเกียจ จักไม่รังเกียจ อันสมณพราหมณ์ ผู้เป็นวิญญูไม่เกลียด
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นห้วงบุญห้วงกุศล ประการที่ ๘ นำ
สุขมาให้ ให้อารมณ์อันเลิศ มีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ ย่อม
เป็นไปเพื่อสิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล
เพื่อความสุข”

จะเห็นว่าการรักษาศีลนั้น เป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ ด้วย
น้ำใจที่กว้างขวาง เพราะเป็นน้ำใจที่มีต่อชีวิตทั้งหลายอันไม่
มีประมาณ และไม่มีการเจาะจง

การรักษาศีล จึงเป็นบุญอันพิเศษอย่างยิ่ง เพราะได้
ทั้งบุญจากการบำเพ็ญมหาทาน และบุญจากการรักษาศีล
และนี้เป็นเพียงศีล ๕ อันเป็นเบื้องต้นเท่านั้น หากรักษาศีล
ในข้อที่สูงยิ่งขึ้นไป ย่อมเป็นมหาทานอันยิ่งใหญ่ เป็นบุญอัน
ยิ่งใหญ่ ที่สามารถชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ อย่างสุดที่

จะประมาณ

จึงนับว่า การรักษาศิล เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ในระดับที่สูงยิ่งขึ้นไป เมื่อเทียบกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ด้วยการให้ทาน

ศีล ๘

วิถีชีวิตของมนุษย์นั้น เปลี่ยนแปลงไปตามวิथाการที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของทฤษฎี ความรู้อันหลากหลายมากมายเหล่านั้น ล้วนเป็นไปเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องการยกระดับจิตใจ นั้น ต้องยกให้เป็นเรื่องของศีล โดยเฉพาะ ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล ซึ่งเป็นที่รู้จักกันมาแต่ครั้งโบราณ ทั้งผ่านบทพิสูจน์ของกาลเวลามายาวนานว่า เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพจริง ในการยกใจให้สูงขึ้น การรักษาศีล ๘ จึงยังคงทันสมัยและใช้ได้ผลเสมอ ไม่ว่าโลกจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม

โดยทั่วไป เราจะใช้คำว่า ศีล ๘ เมื่อสมათานรักษาวาระพิเศษหรือรักษายู่เป็นประจำ และใช้คำว่า อุโบสถศีล เมื่อสมათานรักษาวินัยพระ อย่างไรก็ดีทั้งศีล ๘ และอุโบสถศีลนั้น ต่างมีข้อที่ต้องรักษาเหมือนกัน กล่าวคือ

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

๒. อทินนาทานา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการลักทรัพย์

๓. อพฺรหฺมจริยา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากกรรมอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์

๔. มุสาวาทา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ

๕. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นเหตุแห่ง

ความประมาท

๖. วิกาลโภชนา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการบริโภคโภชนะในเวลาวิกาล คือ

ตั้งแต่เที่ยงแล้วจนอรุณขึ้นใหม่

๗. นจฺจคิตฺวาทิตฺวิสุทฺถสฺสณฺมาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑน-

วิภูสณฺฏฺฐานา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี ดู

การเล่นต่างๆ อันเป็นข้าศึกแก่กุศล ตลอดจนลูบไล้ทัดทรง
ประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ ของหอม เครื่องย้อม
เครื่องทา

๘. อุจฺจาสยณมหาสยนา เวรมณี.

ตั้งใจงดเว้นจากการนอนที่นอนอันสูงใหญ่ ภายในยัด

ด้วยนุ่นและสำลี

เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง คีล ๔ กับ คีล ๕ จะเห็นว่า

- ข้อที่ ๓ ในคีล ๔ นั้น จะเป็นการยกใจให้ประเสริฐยิ่งขึ้น ด้วยการประพฤติพรหมจรรย์ คือ เว้นจากการเสพเมถุน
- ส่วนข้อที่ ๖, ๗, และ ๘ ที่เพิ่มขึ้นมานั้น เป็นการสนับสนุนให้การประพฤติพรหมจรรย์มีความบริสุทธิ์บริบูรณ์ยิ่งขึ้น

แม้วิธีการนี้จะมีเพียง ๔ ข้อ แต่กลับมีประสิทธิภาพเป็นเยี่ยม ในการขจัดสิ่งที่ไม่ดีออกจากใจ ดังนั้นไม่ว่าในชวงเวลาใด ชีวิตจะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดทุกข์ภัย หรือปัญหาต่างๆ คีล ๘ ย่อมเป็นที่พึงพาได้เสมอ ดังเช่นเรื่องราวต่อไปนี้

ปัญจอุโบสถาคด *

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์ได้เกิดในตระกูลพราหมณ์ ผู้มั่งคั่งแห่งแคว้นมคธ เมื่อเติบโตขึ้น ก็ละทิ้งความสุขทางโลก ออกบวชเป็นฤาษี ฟานักอาศัยอยู่ในป่าอันรื่นรมย์ บริเวณพรมแดนของแคว้นมคธ

* พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาหมากุฎา เล่มที่ ๖๐ หน้า ๔๔๐

ณ ที่ไม่ไกลจากอาศรมของพระฤๅษี มีนกพิราบคู่หนึ่ง อาศัยอยู่ที่กอไผ่ และที่จอมปลวกใกล้ๆ นั้น มีงูตัวหนึ่งอาศัยอยู่ นอกจากนี้บริเวณที่เป็นป่าละเมาะ ยังเป็นที่อาศัยของ สุนัขจิ้งจอกและหมี ซึ่งสัตว์เหล่านี้ จะหาโอกาสมาฟังธรรม จากพระฤๅษีอยู่เสมอ

วันหนึ่ง นกพิราบทั้งสองออกจากรังไปหากินโดยบินตามกันไป ปรากฏว่านางนกพิราบ ซึ่งบินตามอยู่ข้างหลังได้ ถูกเหยี่ยวโฉบจับไปกิน ทำให้พ่อนกพิราบเศร้าโศกเสียใจยิ่งนัก จึงคิดว่า “การพลัดพรากจากสิ่งที่เป็นที่รัก ทำให้เราทุกข์ระทมถึงเพียงนี้ หากเรายังหักห้ามความรักไม่ได้ จะไม่ขอออกไปหากิน”

คิดดังนั้นแล้ว จึงมุ่งหน้าสู่อาศรมของพระฤๅษี สมานคิล ๘ นอนข่มราคะอยู่ ณ ที่นั้น

ส่วนกู ได้ออกจากที่อยู่ เทียวแสวงหาเหยื่อ จนมาถึงบริเวณที่ฝูงโคกำลังกินหญ้า เสียงฝีเท้าโคทำให้กูนั้นตกใจ รีบเลื้อยหนี หมายถึงจะไปหลบยังจอมปลวก แต่ปรากฏว่าที่จอมปลวกนั้น โคเผือกตัวหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นโคมงคล กำลังเอาเขาขวิดดินเล่นอยู่และได้เหยียบบถูกงูนั้นเข้า กูโกรธยิ่งนัก จึงกัดโคเผือกจนถึงแก่ความตาย เมื่อชาวบ้านทั้งหลายทราบ ว่า โคเผือกได้ตายเสียแล้ว ก็พากันมาบูชาโคนัน ด้วยดอกไม้และของหอมแล้วพากันร้องห่มร้องไห้

เมื่อได้เห็นดังนั้นก็เสียใจ คิดว่า “เพราะความโกรธของเรา จึงกัดโคนันตาย ทำให้ผู้คนทั้งหลายต้องโศกเศร้า หากเรายังข่มความโกรธไม่ได้ จะไม่ขอออกไปหากิน”

คิดดังนั้นแล้ว ก็ตรงไปยังอาศรมของพระฤๅษี สมานคิล ๘ เพื่อข่มความโกรธ

ฝ่ายสุนัขจิ้งจอก ได้ออกไปหาเหยื่อเช่นกัน เมื่อพบช้างนอนตายอยู่ ก็ดีใจว่าได้พบอาหารชิ้นใหญ่แล้ว จึงตรงเข้าไปกัดแทะตามส่วนต่างๆ ก็พบว่าแข็งกระด้างไปเสียหมด ยกเว้นตรงส่วนทวารหนักที่อ่อนนุ่ม มันจึงกัดกินด้วยความโลภ ตั้งหน้าตั้งตาขย้ำเข้าไปเรื่อยๆ จนตัวมันเข้าไปอยู่ในท้องช้าง เวลาหิวก็กินเนื้อ เวลากระหายก็ดื่มเลือด กินนอนอยู่ในนั้น

อย่างมีความสุข

เมื่อเวลาผ่านไป ชากช้างนั้นถูกแดดถูกลม จึงแห้งเหี่ยว ช่องทวารหนักก็ปิดลง สุนัขจึงจอกซึ่งอยู่ข้างในก็หาทางออกไม่ได้ ช้ำร้ายยังฝ่ายพอม เพราะอาหารร่อยหรอลงไป จนกระทั่งวันหนึ่งมีฝนตกลงมา ทำให้ชากช้างนั้นชุ่มชื้นอ่อนตัว สุนัขจึงจอกจึงกระเสือกกระสนออกมาอย่างลำบากลำบน จนขนหลุดร่วงหมดทั้งตัว จึงคิดว่า “การที่เราได้รับความทุกข์ทรมานเช่นนี้ เพราะความโลภนั่นเอง หากเรายังระงับความโลภไม่ได้ ก็จะไม่ขอออกไปหากิน”

คิดดังนั้นแล้วจึงมายังอาศรมของพระฤาษี สมานศีล ๘ เพื่อข่มความโลภอยู่ ณ ที่นั้น

ส่วนหมี เมื่อมีความหิวกระหายก็ออกหาอาหาร แต่ด้วยความอยากที่เข้าครอบงำ จึงทำให้มันบุกรุกเข้าไปในเขตหมู่บ้านชายแดนแคว้นมัลละ ถูกชาวบ้านล้อมยิงด้วยธนูและตีด้วยไม้พลองจนหัวแตกเลือดไหลอาบ เมื่อหนีออกมาได้ก็คิดว่า “ความทุกข์ครั้งนี้ เกิดขึ้นเพราะความอยากของเรา หากเรายังข่มความอยากไม่ได้ ก็จะไม่ขอออกไปหากิน”

เมื่อคิดดังนั้น จึงตรงมายังอาศรมของพระฤาษี สมานศีล ๘ นอนข่มความอยากอยู่ ณ ที่นั้น

ฝ่ายพระฤาษี แม้จะออกบวชมานาน ก็ยังไม่สามารถบรรลุมานสมาบัติ เพราะมีความถือตัว ยึดติดในชาติตระกูล

ของตน ในครั้งนั้นยังมีพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่งทราบว่
ฤาษีผู้นี้จะได้เป็นพระพุทธรเจ้าในภวภวหน้า ทั้งทราบอีกว่
พระฤาษีมีอุปนิสัยเยอหยิ่งถือตัว จึงปรารภนาที่จะทำใหพระ
ฤาษีละความเยอหยิ่งเสีย จึงออกจากป่าหิมพานต์ มานั่งใน
ที่ของพระฤาษี

เมื่อพระฤาษีได้เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้า มานั่งเหนือ
อาสนะของตนก็โมโหโกรธา ปรี่เข้าไปหา แล้วตบมือตวาดว่

“สมณะถ่อย เหตุใดจึงมานั่งในที่ของเรา”

พระปัจเจกพุทธเจ้าจึงกล่าวว่ “ตัวเรานี้สำเร็จปัจเจก-
โพธิญาณแล้ว ส่วนตัวท่านในไม่ช้าก็จะได้เป็นพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าในภวภวนี้โดยมีชื่อว่า สิทธัตถะ แล้วท่านจะมว่
มาเยอหยิ่งหยาบคายอยู่เพื่ออะไร”

ทั้งที่พระปัจเจกพุทธเจ้าได้กล่าวเช่นนี้ พระฤาษีก็ยังคง
ถือตัว หาได้ทำความเคารพท่านไม่ พระปัจเจกพุทธเจ้าจึง
กล่าวต่อไปว่ “ท่านไม่รู้ถึงชาติตระกูลและคุณงามความดี
ของเราว่ยิ่งใหญ่เพียงใด ถ้าหากว่ท่านเป็นผู้มีความ
สามารถแล้วไซร้ ก็จงเหาะไปในอากาศให้ได้เหมือนเรา”

ทันทีที่กล่าวจบ พระปัจเจกพุทธเจ้าก็เหาะไปในอากาศ
พร้อมทั้งโปรยฝุ่นที่เท้า ลงสู่ชฎาของพระฤาษี

พระฤาษีจึงคิดได้ว่ “สมณะท่านนั้นที่แท้คือ พระ-

ปัจเจกพุทธเจ้า แต่เรากลับมิได้กราบไหว้ มีหน้าซำยังไม้สนใจ
ในสิ่งที่ท่านบอกกล่าว”

พระฤๅษีเกิดความสลดใจในความเย่อหยิ่งของตน
จึงกลับเข้าไปในบรรณศาลา ตั้งใจสมาทานศีล ๘ จนข่มความ
ถือตัวลงได้ จากนั้นก็เจริญกุศลได้สำเร็จอภิญญาสมาบัติใน
ที่สุด

ยามนั้น ลัทธิทั้งหลาย คือ นกพิราบ ฐู สุนัขจิ้งจอก
และหมี ต่างพากันเข้าไปนมัสการพระฤๅษี พระฤๅษีจึงถาม
นกพิราบว่า “เหตุใด เจ้าไม่ไปหากิน กลับมารักษาศีล ๘
อยู่เช่นนี้”

นกพิราบตอบว่า “เพราะภรรยาของข้าพเจ้าถูก
เหยี่ยวโฉบจับไปกิน ข้าพเจ้ามีความทุกข์ใจมากเพราะความ
รักในภรรยา จึงได้หันมารักษาศีล ๘ เพื่อหักห้ามความรัก”

พระฤๅษีถามฐูว่า “เหตุใดเจ้าไม่ไปหากิน กลับมา
รักษาศีล ๘ อยู่เช่นนี้”

ฐูตอบว่า “เพราะความโกรธ ข้าพเจ้าจึงได้กัดโค
เผือกของชาวบ้านตาย ทำให้พวกเขาต้องเศร้าโศกเสียใจ
ข้าพเจ้าจึงมารักษาศีล ๘ เพื่อข่มความโกรธเสีย”

พระฤๅษีถามสุนัขจิ้งจอกว่า “เหตุใดเจ้าไม่ไปหากิน
กลับมารักษาศีล ๘ อยู่เช่นนี้”

สุนัขจึงจอกตอบว่า “เพราะความโลภทำให้ข้าพเจ้า
แทบจะเอาชีวิตไม่รอด เนื่องจากเข้าไปติดอยู่ในท้องช้าง
ข้าพเจ้าจึงมารักษาศีล ๘ เพื่อข่มความโลภเสีย”

พระฤๅษีถามหมีว่า “เหตุใดเจ้าไม่ไปหากิน กลับมา
รักษาศีล ๘ อยู่เช่นนี้”

หมีตอบว่า “เพราะความอยากของข้าพเจ้า ทำให้ต้อง
พบกับทุกข์ภัย ข้าพเจ้าจึงมารักษาศีล ๘ เพื่อข่มความอยาก”

จากนั้นสัตว์ทั้งสี่ได้ถามพระฤๅษีว่า “เหตุใดท่านไม่
ไปแสวงหาผลไม้ กลับมารักษาศีล ๘ อยู่เช่นนี้”

พระฤๅษีได้เล่าเรื่องที่ตนถูกพระปัจเจกพุทธเจ้าสั่ง-
สอนจนเกิดความสลดใจ จึงได้สมาทานศีล ๘ ข่มความถือ
ตัวให้หมดสิ้นไป จากนั้นก็ให้โอวาทแก่สัตว์ทั้งหลาย ให้ตั้ง
อยู่ในคุณความดีตลอดชีวิต

นี่คือเรื่องราวที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเล่าให้อุบาสก
ทั้งหลายฟัง เมื่อครั้งที่อุบาสกเหล่านั้นพากันรักษาอุโบสถศีล

ครั้งนั้น พระพุทธองค์ทรงถามว่า “เธอทั้งหลาย พากัน
รักษาอุโบสถศีลหรือ”

เมื่ออุบาสกเหล่านั้นกราบทูลว่า “พระเจ้าข้า”

พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “เป็นการดีแล้ว เพราะการ

รักษาอุโบสถศิลป์นี้เป็นวงศ์ของบัณฑิตทั้งหลายในปางก่อน”

จะเห็นว่าผู้มีปัญญา ไม่ว่าในยุคสมัยใด ต่างก็ได้ใช้ศิลป์ ๘ เป็นเครื่องมือในการขจัดสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายออกไปจากใจได้อย่างได้ผลรวดเร็ว

นอกจากนี้การรักษาศิลป์ ๘ ยังมีพลังมหาศาลที่จะบันดาลสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เป็นความปรารถนาของผู้ที่รักษา ให้ปรากฏขึ้นอย่างเป็นอัศจรรย์ ดังเรื่องราวของพระเจ้าอุทัย

พระเจ้าอุทัย ^๑

ในอดีตกาล มีเศรษฐีท่านหนึ่งแห่งนครพาราณสี ชื่อว่าสุจิตบิหาร ท่านเศรษฐีมีทรัพย์สมบัติมากมายนับได้ประมาณ ๘๐ โกฏิ ท่านเป็นผู้ที่มีความชื่นชมยินดีในการทำบุญ ทั้งยังชักชวน บุตร ภรรยา และพวกพ้องบริวารทั้งหลายให้รักษาศิลป์ ๕ เป็นปกติ ครั้นถึงวันพระ ก็จะชักชวนให้รักษาอุโบสถศิลป์

ครั้งนั้น มีชายยากจนคนหนึ่ง ได้ไปขอรับจ้างทำงานในบ้านของเศรษฐี ซึ่งตามปกติแล้วท่านเศรษฐีจะให้ลูกจ้าง

^๑ คังคมาลชาดก พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหายาน ๒ เล่มที่ ๕๙ หน้า ๕๑๐

ทุกคน ทำสัญญาตั้งแต่วันแรกที่เข้ามาทำงานว่าจะรักษาศีล แต่สำหรับชายยากจนผู้นี้ ท่านเศรษฐีเพียงแต่กล่าวว่า

“เจ้าจงทำงานตามค่าจ้างของตนเถิด” โดยมีได้ให้ทำ สัญญาเกี่ยวกับการรักษาศีลเลย

ชายหนุ่มผู้นี้เป็นคนว่าง่าย ตั้งใจทำงานทุกอย่างโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบากกาย เขาจะออกไปทำงาน แต่เช้าตรู่และกลับมาในเวลาเย็น

วันหนึ่งท่านเศรษฐีได้สั่งหญิงรับใช้ว่า “วันนี้เป็นวันอุโบสถ เธอจงจัดอาหารให้คนงานในบ้านเราแต่เช้าตรู่ เมื่อเขาบริโภคอาหารกันแต่เช้า จะได้สมาทานรักษาศีลอุโบสถศีล”

หญิงรับใช้ก็ได้ไปปฏิบัติตามคำสั่ง เมื่อคนในบ้านบริโภคอาหารเช้าแล้ว ได้อยู่รักษาศีลอุโบสถศีลในที่พักของตนเอง ยกเว้นแต่ชายยากจนนั้นได้ออกไปทำงานแต่เช้า และไม่ทราบเรื่องวันอุโบสถเลย เขาทำงานตลอดทั้งวัน จนกระทั่งตะวันตกดินจึงกลับมา เมื่อหญิงรับใช้นำอาหารมาให้ เขาก็ถามด้วยความแปลกใจว่า “วันนี้ ผู้คนหายไปไหนกันหมด ทำไมไม่มีเสียงเอ็ดอึงเช่นเคย”

หญิงรับใช้ตอบว่า “เขาพากันรักษาศีลอุโบสถศีลอยู่ในที่พักของตนกันหมด”

ชายผู้นั้นจึงรำพึงว่า “ทุกๆ คนเขาเป็นผู้มีศีล หาก

ตัวเราไม่มีศิลป์ ย่อมไม่สมควรเลย”

เขาจึงไม่บริโภคอาหาร แต่เข้าไปถามท่านเศรษฐีว่า “นายครับ ผมจะอธิษฐานวันอุโบสถในวันนี้ได้ไหม จะถือว่าเป็นอุโบสถกรรมหรือไม่ครับ”

ท่านเศรษฐีตอบว่า “เจ้าไม่ได้อธิษฐานไว้ตั้งแต่ตอนเช้า จึงไม่นับว่าเป็นอุโบสถกรรมที่ครบทั้งหมด แต่ก็ยังถือว่าเป็นอุโบสถกรรมครึ่งหนึ่ง”

ชายยากจนจึงตอบว่า “เพียงเท่านี้ก็ไ้ครับ”

เขาได้สมาทานศีล อธิษฐานอุโบสถ แล้วไปยังที่พักนอนรำพึงนึกถึงศีลของตน

ครั้นเวลาล่วงมาถึงกลางดึกคืนนั้น ชายยากจนผู้ไม่ได้บริโภคอาหารเลยตลอดทั้งวัน ก็มีอาการไม่สบาย เกิดลมขึ้นในท้อง แม้ท่านเศรษฐีจะนำเอาเภสัช ๕^๑ ต่างๆ มาให้กิน เขากลับตอบว่า “ผมจะไม่ทำลายอุโบสถศีลของผม ผมสมาทานอุโบสถศีล โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน”

ในที่สุด เมื่อความเจ็บปวดรุนแรงขึ้น ชายผู้นั้นก็ไม่อาจครองสติได้ คนทั้งหลายเห็นว่า เขาคงจะถึงแก่ความตายเป็นแน่ จึงนำตัวเขาออกมานอนนอกกระเบียง

^๑ เภสัช ๕ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง และ น้ำอ้อย

ขณะนั้นเอง พระเจ้ากรุงพาราณสี ทรงทำประทักษิณ พระนคร เสด็จผ่านมา ชายยากจนได้เห็นพระราชา ก็เกิดความปรารถนาอยากจะได้ราชสมบัติเช่นนั้นบ้าง จากนั้นเขาก็สิ้นใจตาย

ด้วยผลจากการรักษาอุโบสถศีลเพียงครั้งเดียวนั้น ทำให้เขาได้ไปเกิดในครรภ์ของพระอัครมเหสี แห่งพระเจ้ากรุงพาราณสี เมื่อครบ ๑๐ เดือน ก็ประสูติ และได้รับการขนานพระนามว่า อุทัยกุมาร เมื่อทรงเจริญวัยขึ้น ทรงศึกษาสำเร็จศิลปะทุกประการ และมีพระญาณระลึกชาติได้ พระองค์มักจะทรงรำพึงถึงเหตุการณ์ในชาติก่อน แล้วเปล่งอุทานว่า

“นี่คือผลแห่งกรรมเพียงเล็กน้อยของเรา”

ต่อมาเมื่อพระราชบิดาสวรรคต พระองค์ก็ทรงครองราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ ทรงพระนามว่า พระอุทัยราชา

การรักษาอุโบสถศิลป์เพียงครั้งเดียว แม้จะดูเป็นการกระทำเพียงเล็กน้อย และเกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นๆ แต่กลับเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดในชีวิตของชายผู้ยากจนเข็ญใจ เพราะการที่เขาได้มุ่งมั่น ตั้งใจ รักษาอุโบสถศิลป์โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันนั้น ได้ก่อให้เกิดกระแสบุญอันมหาศาล ซึ่งสามารถบันดาลให้ความปรารถนาในวาระสุดท้าย ที่เปรียบเสมือนฝันอันแสนไกล ให้กลับกลายเป็นความจริงได้ในทันที

คำอุทานของพระอุทัยราชา และมหาสมบัติที่เกิดขึ้นนั้นย่อมยืนยันได้ว่า ผลแห่งการรักษาอุโบสถศิลป์นั้น ไม่มีคำว่าน้อยเลย

รักษาศีลแล้วดีอย่างไร

หากจะมีแก้วสารพัดนึก ซึ่งสามารถบันดาลความสมปรารถนาให้เราได้ทุกประการ แก้วสารพัดนึกดวงนั้น ก็คือ การรักษาศีลนั่นเอง

เพราะการรักษาศีล เป็นการชำระใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ใจที่บริสุทธิ์เป็นใจที่มีพลัง ยิ่งบริสุทธิ์มาก ยิ่งมีพลังมาก เป็นพลังที่จะนำชีวิตให้รุ่งเรืองก้าวหน้า ให้ประสบผลความสำเร็จ สมปรารถนา อย่างชนิดที่ว่าอุปสรรคใดๆ ก็มีอาจขัดขวางได้เลย ดังชีวิตของสุปารกบัณฑิต

สุปารกบัณฑิต °

เมื่อครั้งที่พระเจ้ากुरुเสวยราชสมบัติอยู่ในแคว้นกुरुนั้น พระโพธิสัตว์ได้เกิดเป็นบุตรของหัวหน้าตันทนซึ่งเป็นคน

° พระสูตรและอรรถกถา แปล ฉบับมหาจุฬาลงกรณ เล่มที่ ๖๐ หน้า ๙๕

เดินเรือแห่งท่าเรือกรุกฉะ ในครั้งนั้นพระโพธิสัตว์มีชื่อว่า
สุปารก เป็นผู้มีความพรหมคุณดั่งทองคำ ทั้งยังมีบริวาร
มากมาย ได้สำเร็จวิชาตันหน ตั้งแต่มีอายุเพียง ๑๖ ปี และ
สุปารกนี้ยังเป็นผู้ที่มีความยินดีในการรักษาศิลป์เป็นอย่างยิ่ง

เมื่อบิดาล่วงลับไป สุปารกได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าตัน-
หนแทน ด้วยความสามารถ รอบรู้ในเหตุการณ์ทุกสิ่ง
เรือของสุปารกจึงไม่เคยอัปปางเลย แต่แล้วในที่สุดสุปารก
ก็ไม่สามารถจะเป็นตันหนได้อีก เพราะวณันดาทั้ง ๒ ข้าง
ของเขาพิการไป เนื่องจากถูกน้ำเค็มกระเด็นเข้าตาตลอด
เวลา

สุปารกจึงไปเข้าเฝ้าพระราชา ขอเป็นข้ารับใช้เพื่อเลี้ยง
ชีวิต พระราชาทรงแต่งตั้งสุปารกให้เป็นผู้ทำหน้าที่ตราคา
สิ่งของที่จะต้องซื้อมาเป็นของหลวง

วันหนึ่งมีผู้นำช้างพลาย ซึ่งมีสีดำดั่งสีนิลมาถวาย
พระราชา เพราะคิดว่าเป็นช้างมงคล พระราชาจึงมีรับสั่งให้
สุปารกมาตรวจดู สุปารกใช้วิธีลูบไปทั่วตัวช้าง ก็สามารถบอก
ได้ว่า ช้างเชือกนี้ไม่เหมาะที่จะเป็นช้างมงคล เนื่องจากขณะ
ที่คลอดนั้น แม่ช้างรับไว้ไม่ทัน ทำให้ตกถึงพื้นดิน ทำหลัง
ทั้งสองของช้างตัวนี้จึงลั่นไป ผู้คนต่างพากันซักถามผู้นำช้าง
มา ปรากฏว่าถูกต้องตามคำของสุปารกทุกประการ พระราชา
ทรงพอพระทัยในความสามารถของสุปารกยิ่งนัก แต่ทว่า

สุปารกผู้มีปรีชาสามารถ กลับได้รับพระราชทานทรัพย์เพียง ๘ กหาปณะเท่านั้น

ต่อมามีผู้นำม้าตัวหนึ่งมาถวายพระราชา ด้วยคิดว่า จะเป็นม้ามิ่งมงคล สุปารกกลับคลำตรวจดู ก็รู้ว่าม้าตัวนี้ไม่สมควรที่จะเป็นม้าทรง เพราะแม่ของมันได้ตายเสียตั้งแต่วันทันเกิด เมื่อไม่เคยได้ต้อนนมแม่ ร่างกายจึงไม่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่นำมาขายอมรับว่าจริง เมื่อพระราชาทรงทราบก็โสมนัสยินดี และครั้งนี้ยังคงพระราชทานทรัพย์เพียง ๘ กหาปณะเท่านั้น

ครั้นต่อมาชาวเมืองได้นำรถมาถวาย เพื่อให้เป็นรถมงคล เมื่อส่งมาให้สุปารกตรวจดูก็รู้ว่า รถนี้ไม่สมควรเป็นรถทรงขององค์กษัตริย์ เพราะไม้ที่ใช้สร้างรถคันนี้ เป็นไม้ที่มีโพรงอยู่ข้างใน เมื่อสอบถามผู้ที่นำมา ทราบว่าเป็นความจริง พระราชาก็ทรงพระราชทานทรัพย์แก่สุปารก จำนวน ๘ กหาปณะเท่าเดิม

จนกระทั่งวันหนึ่ง มีผู้นำผ้าขนสัตว์สีแดง ซึ่งมีราคาแพงมากมาถวายพระราชา เมื่อให้สุปารกตรวจดูก็รู้ว่า ผ้าผืนนี้ได้ถูกหนูกัดเป็นรอยอยู่แห่งหนึ่ง พระราชาทรงทราบก็โสมนัสยินดีเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ยังคงพระราชทานทรัพย์เพียง ๘ กหาปณะเช่นเคย

สุปารกจึงคิดว่า แม้พระราชาจะได้เห็นความสามารถของเราหลายครั้งหลายครา แต่พระองค์ยังคงพระราชทาน

รางวัลเพียงครั้งละ ๘ กหาปณะ ซึ่งเป็นจำนวนเล็กน้อยเหลือเกิน

เขาจึงคิดว่า “เราจะไม่หวังพึ่งพระองค์เลี้ยงชีวิตอีกต่อไป ควรจะกลับบ้านเดิมของเราดีกว่า”

เมื่อสุปารกกลับมายังบ้านเกิด พวกพ่อค้าทางเรือทั้งหลาย ก็พากันมาอ่อนนวยพรร้องให้สุปารกรับตำแหน่งเป็นต้นหนในเรือของพวกเขา แม้สุปารกจะกล่าวถึงการที่ตนตาบอด พ่อค้าเหล่านั้นยังคงยืนยันว่า แม้สุปารกจะตาบอด แต่ก็ยังดีกว่าพวกเขาตน ในที่สุดสุปารกจึงตกลงยอมรับ

เรือของพ่อค้า ซึ่งมีสุปารกเป็นต้นหน ก็ได้แล่นออกสู่มหาสมุทร แม้ว่าคลื่นลมจะแปรปรวนเพียงใด สุปารกก็สามารถนำเรือฝ่าไปได้โดยสวัสดิภาพ จนเวลาล่วงมาถึง ๔ เดือน เรือได้แล่นมาถึงมหาสมุทร ซึ่งมีฝูงปลาลักษณะแปลกประหลาด มีสีระคล้ายคน มีจมูกแหลม พากันดำผุดดำว่ายอยู่ในน้ำ

พวกพ่อค้าจึงถามสุปารกว่า มหาสมุทรแห่งนี้มีชื่อว่าอะไร สุปารกพิจารณาตามตำราแล้วก็ตอบว่า “มหาสมุทรแห่งนี้ มีชื่อว่าขุรมาลี” ยิ่งกว่านั้น สุปารกยังรู้ด้วยว่า มหาสมุทรแห่งนี้เต็มไปด้วยเพชร แต่ที่ไม่ยอมบอกแก่เหล่าพ่อค้า ก็เพราะเกรงว่า ความโลภจะทำให้พวกเขาเหล่านั้นพากันชนเพชรขึ้นมา จนอาจทำให้เรือจมได้

สุปรารถนาได้ชะลอความเร็วของเรือ แล้วหย่อนตาข่ายลงไปในน้ำ ทำทีเป็นว่าจับปลา แต่ได้กวาดเอาเพชรขึ้นมาจำนวนหนึ่ง แล้วจึงสั่งให้ทิ้งสินค้าที่มีราคาน้อยไป ก่อนจะออกเดินทางต่อ

เมื่อมาถึงมหาสมุทรที่สี่ของน้ำเป็นประกายเหมือนแสงไฟ พวกพ่อค้าจึงถามสุปรารถนาว่า มหาสมุทรแห่งนี้ มีชื่อว่าอะไร สุปรารถนาตอบเพียงว่า “มหาสมุทรนี้มีชื่อว่าอัคคิมาลี” แต่มิได้บอกว่าเป็นเหตุที่น้ำเป็นประกายเหมือนแสงไฟเช่นนี้ เป็นเพราะที่นี้เต็มไปด้วยทองคำ ซึ่งสุปรารถนาได้ใช้ตาข่ายกวาดทองคำขึ้นมาจำนวนหนึ่ง ก่อนจะออกเดินทางต่อไป

ครั้นมาถึงมหาสมุทรที่สี่ของน้ำเหมือนกับบนมสด เมื่อพวกพ่อค้าถาม สุปรารถนาก็ตอบว่า “มหาสมุทรนี้มีชื่อว่าทิมาลี” มหาสมุทรนี้เต็มไปด้วยแร่เงิน และเมื่อสุปรารถนากวาดเอาแร่เงินขึ้นเรือได้พอสมควรแล้ว จึงแล่นเรือต่อไป

เมื่อมาถึงมหาสมุทร ซึ่งน้ำมีสีเขียวจัดเหมือนกับหย้าคา พ่อค้าก็ได้รับคำตอบจากสุปรารถนาว่า “มหาสมุทรนี้มีชื่อว่ากุสมาลี” คงมีเพียงสุปรารถนาเท่านั้นที่รู้ว่า มหาสมุทรแห่งนี้เต็มไปด้วยแก้วมณี เมื่อสุปรารถนากวาดเอาแก้วมณีขึ้นมาจำนวนหนึ่งแล้ว จึงเดินทางต่อไป

เมื่อมาถึงมหาสมุทรที่มีลักษณะเหมือนป่าไฟ พ่อค้าทั้งหลายก็ได้รับคำตอบจากสุปรารถนาว่า “มหาสมุทรนี้มีชื่อว่า

นพมาลี” เมื่อสุปารกหย่อนตาข่ายลงไป กวาดได้แก้วมรกต และไพฑูรย์ขึ้นมา แล้วจึงออกเดินทางต่อไป

ในที่สุดก็มาถึงมหาสมุทรที่มีลักษณะเป็นห้วงน้ำใหญ่น่ากลัวยิ่งนัก ทั้งเต็มไปด้วยคลื่นลมเลี้ยงดั่งสะท้อนหวั่นไหว พ้อคำทั้งหลายหวาดกลัวจนตัวสั่น ถามว่ามหาสมุทรแห่งนี้มีชื่อว่าอะไร สุปารกจึงตอบว่า “มหาสมุทรแห่งนี้มีชื่อว่าพลวามุขี เป็นมหาสมุทรที่เต็มไปด้วยภัยอันตราย” พ้อคำทั้งหลายเมื่อได้ฟังต่างก็กลัวตาย พวกเขาร้องไห้คร่ำครวญอย่างหนัก

สุปารกจึงคิดว่า “นอกจากเราแล้ว คงไม่มีใครสามารถช่วยคนเหล่านี้ได้ เราควรจะช่วยพวกเขา ด้วยวาจาสิทธิ์ของเรา”

สุปารกจึงประกาศสัจวาจาด้วยอำนาจแห่งศีล ๕ ว่า “นับตั้งแต่ข้าพเจ้าเกิดมาจนถึงบัดนี้ ข้าพเจ้าไม่เคยเบียดเบียนสัตว์เลยแม้แต่ตัวเดียว ไม่เคยหยิบฉวยสมบัติของผู้อื่นแม้เพียงเส้นหญ้า ไม่เคยแตะต้องภรรยาของผู้ใด แม้แต่จะแลมองด้วยความรักใคร่ก็ไม่เคยมี ข้าพเจ้าไม่เคยพูดเท็จ และไม่เคยดื่มสุราแม้แต่หยดเดียว ด้วยคำสัจนี้ขอให้เรือจงแล่นกลับได้โดยสวัสดิภาพเถิด”

ทันใดนั้นเอง เรือที่แล่นผิดทิศทางมาตลอด ๔ เดือน ก็มุ่งหน้ากลับถึงท่าปรุกก็จะได้ภายในวันเดียว ทั้งยังแล่นเลย

ขึ้นไปบนพื้นดิน แล้วจอดเทียบหน้าประตูบ้านของสุปารก ด้วย
อำนาจแห่งสัจวาจาในการรักษาศีล ๕ ตลอดมา

สุปารกได้แบ่งปันเพชร ทอง เงิน แก้วมณี มรกต
และไพฑูรย์ให้แก่พ่อค้าทั้งหลายโดยทั่วหน้า และให้โอวาทว่า

“ของมีค่าเหล่านี้นับว่าเพียงพอต่อความต้องการแล้ว
ขอให้ท่านทั้งหลายอย่าเข้าไปสู่ท้องทะเลอีกเลย จงตั้งใจ
ทำบุญให้ท่านเกิด”

ตลอดชีวิตของสุปารกบัณฑิตนั้นได้ตั้งใจทำแต่คุณงาม
ความดี เมื่อละจากโลกก็ได้ไปเกิดในโลกสวรรค์

สุปารกผู้แก่ล้าได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ในภาวะคับขันเขาสามารถฟันฝ่าอันตราย ช่วยชีวิตผู้คนทั้งหลายไว้ได้ด้วยความเชื่อมั่นในศิลป์ของตน

สุปารกบัณฑิต ผู้รักาศิลป์เป็นอย่างดีมาตลอดชีวิต จึงมีจิตใจที่งดงามเต็มเปี่ยมด้วยพลังอันบริสุทธิ์ ที่สามารถดึงดูดสิ่งที่ดีๆ ให้เข้ามาสู่ชีวิต ดังเช่นโรคทรัพย์สมบัติทั้งหลาย ซึ่งได้มาอย่างถูกทำนองคลองธรรม จึงสามารถใช้สอยแบ่งปันได้อย่างสบายใจ ทั้งครอบครองทรัพย์สมบัติเหล่านั้นได้อย่างสง่างาม

ความสำเร็จในชีวิตของสุปารกบัณฑิต จึงมิใช่เรื่องประหลาดมหัศจรรย์ หากทว่าเป็นอานิสงส์ของการรักษาศิลป์อย่างบริสุทธิ์ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงแก่พวกอุบาสกชาวปาฏลีคามว่า

“ดูก่อนคฤหบดีทั้งหลาย อานิสงส์ ๕ ประการของคนมีศิลป์ เพราะความถึงพร้อมด้วยศิลป์ อานิสงส์ ๕ ประการนี้เป็นไฉน ?

คนมีศิลป์ถึงพร้อมด้วยศิลป์ในธรรมวินัยนี้ ย่อมได้โรคทรัพย์สมบัติมากมาย อันมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๑ ของคนมีศิลป์ เพราะความถึงพร้อมด้วยศิลป์

^๑ ทิมนิกาย มหารวรรค พระไตรปิฎก บาลีสยามรัฐ เล่ม ๑๐ ข้อ ๘๐ หน้า ๑๐๒

อีกประการหนึ่ง กิตติศัพท์อันดีงามของคนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมฟุ้งขจรไป นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๒ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล

อีกประการหนึ่ง คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล จะเข้าสู่บริษัท ไฉน คือ ชัตติยบริษัท พราหมณ์บริษัท คฤหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมมองอาจ ไม่เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๓ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล

อีกประการหนึ่ง คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมเป็นผู้ไม่หลงกระทำกาละ (เมื่อจะตายย่อมมีสติสัมปชัญญะ ไม่หลงไหล) นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๔ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล

อีกประการหนึ่ง คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๕ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล

ดูก่อนคฤหบดีทั้งหลาย อานิสงส์ ๕ ประการของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล ๕ ประการนี้แล”

จะเห็นได้ว่า อานิสงส์แห่งศีลนั้น ไม่เพียงแต่สร้างมนุษยสมบัติให้ในปัจจุบันชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นทิพย์สมบัติที่จะคอยติดตาม นำพาให้ไปสู่ภพภูมิที่ดีงามอีกด้วย

เมื่อทุกชีวิตไปสู่สุคติได้ด้วยศีล การละจากโลกนี้ของ

ผู้มีศิลป์ จึงมิใช่เรื่องที่น่าหวาดกลัวเลย ดังเช่นการจากโลกนี้ไปของพ่อค้าสำเภาทั้ง ๗๐๐ คน

พ่อค้าสำเภา ๗๐๐ คน ^๑

เรื่องมีอยู่ว่า ในอดีตกาลที่ล่วงแล้วมา พ่อค้าสำเภา ๗๐๐ คน เดินทางไปทำการค้าทางทะเล พอถึงวันที่ ๗ ได้เกิดคลื่นใหญ่ขึ้นในกลางมหาสมุทรโหมกระแทก จนเรือแตก ในขณะที่เรือกำลังจะจมนั้น พวกพ่อค้าเห็นน้ำทะเลทะลักเข้ามาในเรือก็ตื่นตระหนกตกใจ พากันสวดอ้อนวอนให้เทวดาของตนมาช่วย คงมีแต่บุรุษผู้หนึ่ง ซึ่งมีได้มีความสะทกสะท้านหวั่นกลัวใดๆ เพราะใจของเขานั้น นึกถึงแต่การที่ได้ถวายทานแด่พระภิกษุ ในวันที่จะลงเรือ ทั้งระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย และศีลที่ตนเองรักษา พวกพ่อค้าเห็นดังนั้น ก็พากันไต่ถามถึงเหตุที่เขาไม่กลัวภัยอันตราย บุรุษนั้นก็เล่าเรื่องของตนให้ทราบ พวกพ่อค้าจึงขอร้องให้บุรุษผู้นั้นแนะนำสัจจะและศีลให้แก่พวกตนบ้าง

บุรุษผู้นั้นจึงจัดพ่อค้าเป็น ๗ แถวๆ ละ ๑๐๐ คน โดยให้สมาทานศีลทีละแถว ขณะที่แถวแรกสมาทานศีลนั้น น้ำก็ได้เข้ามาในเรือจนถึงระดับข้อเท้าแล้ว

เมื่อแถวที่สองสมาทานศีล ระดับน้ำก็ท่วมถึงเข่า

^๑ มงคลทิปนิบาติ ภาค ๑ ข้อ ๔๙ หน้า ๔๕

เมื่อแถวที่สามสมาทานศีล ระดับน้ำก็ท่วมถึงเอว

เมื่อแถวที่สี่สมาทานศีล ระดับน้ำก็ท่วมถึงสะดือ

เมื่อแถวที่ห้าสมาทานศีล ระดับน้ำก็ท่วมถึงอก

เมื่อแถวที่หกสมาทานศีล ระดับน้ำก็ท่วมถึงคอ

เมื่อแถวที่เจ็ดสมาทานศีล ระดับน้ำก็ถึงปาก ต้องสมาทานศีลในขณะที่น้ำเค็มไหลเข้าปาก เมื่อทุกคนได้ตั้งใจรักษาศีลดีแล้ว บုรุษผู้นั้นก็ร้องบอกด้วยเสียงอันดังว่า

“ที่พึ่งอย่างอื่นไม่มีอีกแล้ว ขอท่านทั้งหลายพึงนึกถึง

แต่ศิลปินนั้นเกิด” ในที่สุดทั้งหมดก็จมน้ำตาย

ปรากฏว่าบุรุษผู้นั้นได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ส่วนพ่อค้าทั้งหลายก็ได้ไปเกิด ณ ที่นั้นเช่นกัน เทพบุตรทั้งหมดมีนามว่า **ยกลัตบุรุษ** เพราะล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการยกขึ้นด้วยธรรมของลัตบุรุษ คือศีล ๕ ก่อนที่จะเสียชีวิตลง วิมานของเทพบุตรเหล่านั้น อยู่เป็นลำดับเรียงกัน ๗ ชั้น ตรงกลางนั้นเป็นวิมานทองคำ สูงถึง ๑๐๐ โยชน์ เป็นวิมานของเทพบุตร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้แนะนำให้รักษาศีล ส่วนวิมานของเหล่าศิษย์ ซึ่งมีความสูงลดหลั่นลงมา จะตั้งอยู่ล้อมรอบเป็นชั้นๆ ออกไปโดยชั้นนอกสุดมีความสูง ๑๒ โยชน์

เมื่อเทพบุตรเหล่านั้นนึกถึงกุศลของตน ก็รู้ว่าที่ตนได้ทิพย์สมบัติเช่นนี้ เพราะอาศัยศีลที่อาจารย์เป็นผู้แนะนำให้รักษา จึงพากันมาสรรเสริญคุณของอาจารย์ถวายแด่พระบรมศาสดา ณ พระเชตวันมหาวิหาร ในเวลาเที่ยงคืน โดยกล่าวเป็นคาถาสรรเสริญลัตบุรุษว่า

“บุคคลพึงคบสัตบุรุษอย่างเดียว พึงทำความสนิทสนมกับสัตบุรุษ เพราะรู้ชัดสัทธิธรรมของสัตบุรุษแล้ว มีแต่ดีขึ้น ไม่มีเลวลง”

ต่อจากนั้นเทวดาอีก ๕ องค์ ก็กล่าวคาถาสรรเสริญคุณของลัตบุรุษคล้ายๆ กัน พระพุทธองค์ทรงรับรองว่า คำที่เทวดากล่าวมานั้นเป็นคำสุภาสิต แล้วตรัสคาถาสรรเสริญคุณของ

การคบหาสัตบุรุษว่า

“บุคคลพึงคบสัตบุรุษอย่างเดียว พึงทำความสนิทสนมกับ
สัตบุรุษ เพราะรู้จักศีลธรรมของสัตบุรุษแล้ว บุคคลย่อมหลุด
พ้นจากทุกข์ทั้งปวง”

หากพ้อคำล่ำเลาะทั้งหลาย จบชีวิตลงอย่างทรมานทรมาย
หวาดผวา ก็ไม่รู้ว่าความหวาดผวานั้นจะพาพวกเขาไปสู่ภพภูมิ
อันน่ากลัวเพียงใด แต่เพราะได้คบหากับ**สัตบุรุษผู้มีศีล** ชีวิต
ของพวกเขาจึงได้พบกับสิ่งที่ดีงาม ได้รู้จักการรักษาศีล ซึ่งเป็น
ที่พึงอันมั่นคงได้ ไม่ว่าจะยามใด

พ้อคำล่ำเลาะทั้งหลายยังได้รู้ว่า เมื่อเรืออัปปาง และ
ชีวิตต้องจบสิ้นลง พวกเขาจะไม่อาจนำทรัพย์สมบัติใดๆ ติด
ตัวไปได้เลย แต่**ศีลที่พวกเขารักษา แม้ในวาระสุดท้ายของ
ชีวิต ย่อมจะเป็นทิพย์สมบัติอันโอฬารติดตามพวกเขาไป
โดยที่ภัยใดๆ ก็ไม่อาจทำลาย หรือขวางกั้นไว้ได้เลย**

พ้อคำล่ำเลาะ ผู้มีชีวิตรอนแรมเสียดายในมหาสมุทร
สามารถก้าวสู่ความเป็นเทพบุตร ผู้เสวยสุขในทิพย์วิมาน มี
สมบัติอันเป็นทิพย์ได้ ก็เพราะอาศัยบุญที่เกิดจากความตั้งใจ
รักษาศีลอย่างแน่วแน่วจนสิ้นลมหายใจ

อานิสงส์แห่งศีลนี้ มิได้สิ้นสุดเพียงแค่ทิพย์สมบัติเท่านั้น
ยังมีสมบัติอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นสมบัติที่สามารถทำให้หลุด

พ้นจากวังวนวัฏฏสงสารได้ สมบัติอันล้ำเลิศนั้น คือ นิพพาน-สมบัติ

นิพพานสมบัติเป็นสมบัติทางใจ ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อชำระใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ด้วยการรักษาศีล

การบรรลุธรรมสู่ความเป็นพระอรหันต์นั้น อาจเป็นสิ่งที่ยากยิ่ง เกินวิสัยของใครต่อใคร แต่สำหรับผู้รักษาศีลมาเป็นอย่างดี ย่อมเป็นผู้ที่มีนิพพานสมบัติอันพร้อมสรรพ เมื่อถึงคราวปฏิบัติธรรม ใจย่อมปลอดโปร่งสว่างไสว บรรลุธรรมได้โดยง่าย ดังเช่นการบรรลุธรรมของพระภิกษุผู้มีนามว่า พระสัปปทาส

พระสัปปทาส °

ณ กรุงสาวัตถี ยังมีชายหนุ่มจากตระกูลสูงผู้หนึ่ง เมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงตัดสินใจออกบวชเป็นพระภิกษุ ต่อมาท่านกลับมีใจกระวนกระวาย ถวิลหาความสุขของผู้ครองเรือน

เมื่อท่านไม่อาจจะระงับความรู้สึกเช่นนั้นได้ จึงบอกกับตนเองว่า “ชีวิตการครองเรือนนั้น ไม่คู่ควรกับผู้มีตระกูล

° ธรรมบท ขุททกนิกาย พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหายาน
เล่มที่ ๔๑ หน้า ๔๘๓

เช่นเรา เราจะขอตายไปในขณะที่ยังเป็นพระภิกษุเช่นนี้ เพื่อเป็นความดีของเรา” แล้วก็เฝ้าคิดหาวิธีฆ่าตัวตาย

วันต่อมา พระภิกษุผู้มีใจกระวนกระวาย ได้ทราบว่ามีพระภิกษุจับงูได้ตัวหนึ่ง โดยขังไว้ในหม้อ และกำลังจะนำไปทิ้ง ท่านจึงคิดว่า จะใช้งูนั้นกัดตนเองเพื่อให้ถึงแก่ความตาย จึงได้ขอหม้อใส่งูจากพระภิกษุนั้นมา โดยบอกว่าจะนำไปทิ้งให้เอง

ปรากฏว่า ไม่ว่าท่านจะทำอย่างไร งูก็ไม่ยอมกัด เอามือล้วงลงไป ในหม้อก็แล้ว ความไปมาก็แล้ว หรือแม้แต่สอดนิ้วเข้าไปในปากงูก็แล้ว งูก็ไม่ยอมกัด ท่านคิดว่างูตัวนี้คงไม่ใช่งูพิษจึงได้ทิ้งไป แล้วเดินกลับมายังวิหาร

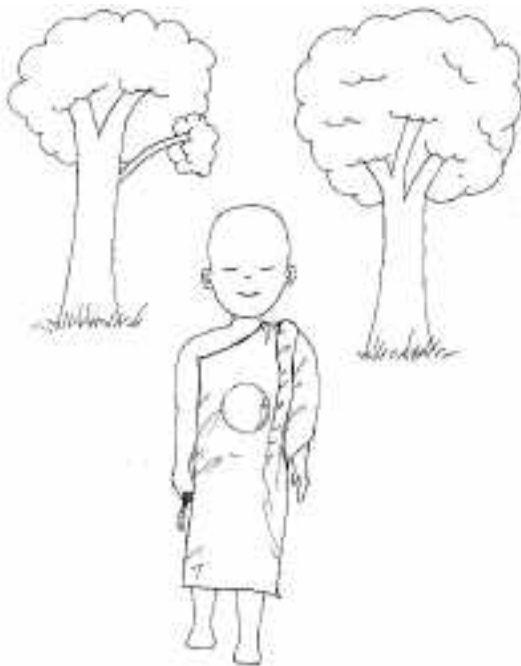
เมื่อเหล่าพระภิกษุถามถึงงูนั้น ท่านก็บอกว่า “ท่านทั้งหลาย งูตัวนั้น ไม่ใช่งูพิษหรอก”

ภิกษุเหล่านั้นแย้งว่า “งูตัวนั้น ต้องเป็นงูพิษแน่นอนนะท่าน เพราะมันทั้งขู่ ทั้งแผ่แม่เบี้ย กว่าจะจับได้ก็แสนยาก เหตุใดท่านคิดว่าไม่ใช่งูพิษ”

ท่านจึงตอบว่า “เพราะข้าพเจ้าได้พยายามจะให้งูนั้นกัด แต่ไม่ว่าจะทำอย่างไร มันก็ไม่ยอมกัด”

พระภิกษุทั้งหลายได้ฟังแล้ว ก็นิ่งเสีย

ในวันต่อมา ภิกษุผู้มีใจกระวนกระวายนั้น ได้พบมิด-

โกนเล่มหนึ่ง ซึ่งช่างตัดผมวางเอาไว้ ท่านคิดที่จะใช้มัดโกนนั้น ปาดคอ ฆ่าตัวตาย จึงได้หยิบมัดโกนนั้นมา เมื่อท่านเดินไปถึงต้นไม้อันหนึ่ง จึงยื่นเอาศีรษะเกยกับต้นไม้ไว้ แล้วจ่อมัดที่ลำคอ แต่ก่อนที่จะกดคมมีดลงไป ท่านได้นึกทบทวนถึงการ วิชาศิลป์ของท่าน นับตั้งแต่วันที่อุปสมบทมา ได้เห็น**ดวงศิลป์** **บริสุทธิ์สว่าง** ดัง**ดวงจันทร์อันปราศจากมลทิน** ขณะที่ดู ดวงศิลป์นั้น ท่านได้เกิดปิติแผ่ซาบซ่านไปทั่วทั้งร่าง จึงขมปิติ แล้วเจริญวิปัสสนา ในที่สุดก็บรรลุอรหัตตพร้อมด้วยปฏิ- สัมภีทาทั้งหลาย

จากนั้นท่านได้กลับเข้าไปในวิหาร โดยมีมิดโกนเล่ม
นั้นอยู่ในมือ เมื่อพระภิกษุทั้งหลายได้เห็นท่านกลับเข้ามา
จึงถามว่า “ท่านหายไปไหนมาหรือ”

“ข้าพเจ้าคิดจะไปฆ่าตัวตายด้วยมิดโกนเล่มนี้”

“ถ้าเช่นนั้น เหตุใด ท่านจึงไม่ตาย”

“เพราะแทนที่ข้าพเจ้า จะตัดรอนชีวิตตนเองด้วยมิด
เล่มนี้ ข้าพเจ้ากลับตัดกิเลสให้หมดสิ้น ด้วยความคมแห่งญาณ
และบัดนี้ ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธใดๆ อีกแล้ว”

พระภิกษุทั้งหลายได้ฟังดังนั้น ต่างพากันไปกราบทูล
พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ภิกษุนั้นได้กล่าวถึงความเป็นพระ
อรหันต์ที่ไม่มีจริง พระพุทธองค์จึงตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เหตุที่ภิกษุนั้นมิได้ฆ่าตัวตาย เพราะว่า
ท่านได้บรรลุอรหันต์”

เหล่าภิกษุ จึงทูลถามต่อว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค-
เจ้า เพราะเหตุใดภิกษุนั้น จึงได้อุปนิสัยที่จะบรรลุอรหันต์และ
เมื่อได้อุปนิสัยที่จะบรรลุอรหันต์แล้ว เหตุใดกลับมีใจกระวน
กระวาย อีกทั้งเหตุใดจึงไม่กัตภิกษุนั้น”

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “เพราะงุนั้น เคยเป็นทาส
ของภิกษุรูปนั้น ในชาติที่ ๓ นับย้อนจากชาตินี้ไป ดังนั้นมัน
จึงไม่อาจทำอันตรายผู้เป็นนายของมัน”

ด้วยเหตุที่เคยมีงูเป็นทาสนี้เอง พระภิกษุรูปนั้นจึงได้ชื่อว่า พระลัปทาส

จากนั้นพระพุทธรองค์ทรงเล่าถึงเรื่องราวในอดีตชาติเมื่อครั้งที่พระลัปทาสเกิดในสมัยของพระกัศสปสัมมาสัมพุทธเจ้า

ครั้งนั้น พระลัปทาสได้ออกบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ท่านมีเพื่อนภิกษุอยู่รูปหนึ่ง ซึ่งมักจะเกิดความเบื่อหน่ายในเพศบรรพชิต และมาระบายความในใจกับท่าน พระลัปทาสจึงคอยชี้แนะให้เพื่อนภิกษุนั้น เห็นถึงทุกข์โทษของการครองเรือนอยู่เสมอ เพื่อนภิกษุนั้นจึงกลับมีกำลังใจ ที่จะอยู่ครองเพศบรรพชิตต่อไป จึงนำเครื่องอัฐบริขารออกมาทำความสะอาดเสียใหม่ หลังจากที่ได้ปล่อยปละละเลยไปในยามที่เบื่อหน่าย

ขณะที่เพื่อนภิกษูกำลังนั่งขัดอัฐบริขารอยู่นั้น พระลัปทาสก็ได้นั่งอยู่ในที่ใกล้ๆ นั้นด้วย เพื่อนภิกษุจึงกล่าวกับพระลัปทาสว่า

“นี่ถ้าหากข้าพเจ้าสึกออกไป อัฐบริขารเหล่านี้ ข้าพเจ้าก็ตั้งใจจะถวายแก่ท่าน”

พระลัปทาสได้ฟังดังนั้น เกิดความโลภขึ้นมาทันที คิดว่าการที่เพื่อนภิกษุจะบวชหรือสึกนั้น หาได้มีความหมายต่อตนไม่ จึงกล่าวกับเพื่อนภิกษุนั้นว่า

“ชีวิตของพวกเรา ไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไรเลย วันๆ ได้แต่คอยเที่ยวขอข้าวจากชาวบ้าน ไม่มีบุตร ไม่มีภรรยา จะพูดจาหาหรือด้วย”

ไม่เพียงเท่านั้น พระสัปทาส ยังคอยยุยงส่งเสริมให้เพื่อนภิกษุรูปนั้น เห็นดีเห็นงามกับการครองเรือน จนเพื่อนของท่านกลับมีใจห่วงหาอาลัยในการครองเรือนขึ้นมาอีก แต่ก็อดแปลกใจไม่ได้ว่า เหตุใดพระสัปทาส ผู้เคยกล่าวถึงแต่โทษของการครองเรือน จึงกลับคำ มาเห็นดีเห็นงามกับการครองเรือนเสียอย่างนี้ ครั้นไตร่ตรองดูก็รู้ว่า เป็นเพราะพระสัปทาสเกิดความโลภในอัฐฐบริขารนั่นเอง เมื่อได้รู้เช่นนี้ ใจที่เคยถูกยั่วให้กระวนกระวาย จึงสงบลงได้เอง

ด้วยเหตุที่ในอดีตชาติ พระสัปทาสเคยทำให้เพื่อนภิกษุรูปนั้น เกิดความสับสนกระวนกระวายใจ ดังนั้นท่านจึงเกิดความกระวนกระวายใจขึ้นในชาตินี้ แต่ด้วยสมณธรรมที่ท่านสั่งสมมากกว่าสองหมื่นปี ในชาตินี้ท่านจึงได้อุปนิสัยแห่งพระอรหันต์

จากเรื่องราวที่พระพุทธองค์ทรงเล่านี้ เหล่าภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลถามต่อไปอีกว่า

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระสัปทาสสามารถบรรลุอรหันต์ได้ ในช่วงเวลาเพียงแค่ว่าจดคมมีดลงที่ลำคอ เป็นไปได้หรือพระเจ้าข้า ที่การบรรลุอรหันต์ จะเกิดขึ้นได้ในชั่ว

เวลาอันแสนสั้นเพียงนั้น”

“เป็นอย่างนั้น ภิภุชทั้งหลาย สำหรับภิภุชผู้มีความเพียรแล้ว เพียงแค่ยกเท้าวางลงบนพื้น เมื่อเท้ายังไม่ทันแตะพื้น ก็บรรลุลอรหัตต์ได้ ดังนั้นผู้มีความเพียรแม้จะมีชีวิตอยู่เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ยังประเสริฐกว่าชีวิตอันยืนยาวสัก ๑๐๐ ปี ของผู้ที่เกียจคร้าน”

พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงธรรม โดยตรัสพระคาถาว่า

“ชีวิตเพียงวันเดียวของผู้มีความเพียรนั้น
ย่อมประเสริฐกว่าชีวิตของผู้เกียจคร้าน
ที่ยาวนานนับ ๑๐๐ ปี”

เมื่อจบพระธรรมเทศนา ปรากฏว่ามีผู้บรรลุนิพพานเป็นอันมาก

ชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้จะถูกกรรมในอดีตชาติตามมาทรมาน ให้กลัดกลุ้มกระวนกระวาย จนถึงกับตัดสินใจจะปลิดชีวิตตนเอง แต่ด้วยที่พึ่งคือ ศีล ที่ท่านรักษามาอย่างดี ทำให้เกิดดวงสว่าง เชื่อมต่อบุญที่สั่งสมมาอย่างยาวนานกว่าสองหมื่นปี นิพพานสมบัตินี้ จึงทำให้ชีวิตที่ลั่นหวังแล้วนั้น กลับบรรลुพระอรหัตต์ได้ในชั่วพริบตา

ด้วยอานิสงส์แห่งศีล ทั้ง ๓ ประการ คือ มนุษย์

**สมบัติ ทิพย์สมบัติ และนิพพานสมบัติ จึงทำให้ศีลเป็น
ดั่งแก้วสารพัดนึก** ที่สามารถบันดาลความสมปรารถนาได้
ในทุกระดับทุกประการ และจะคอยติดตามหล่อเลี้ยงรักษา
ผู้ที่รักษาศีล ไปตราบนานเท่านาน จวบจนวันเข้าสู่พระนิพพาน

ดังคำสรุปความ เวลาที่พระให้ศีลว่า

สีเลน สุกตฺติ ยนฺติ บุคคลเข้าถึงสุคติได้ ด้วยศีล

สีเลน โภคสมฺปทา ได้โภครัตถ์พรมสมบัติ ก็ด้วยศีล

สีเลน นิพพุตฺติ ยนฺติ บรรลุพระนิพพาน ก็ด้วยศีล

อานิสงส์ของการรักษาศีลแต่ละข้อ ^๑

ไม่แปลกเลย ที่การรักษาศีลอย่างสมบูรณ์ จะนำมา
ซึ่งอานิสงส์อันเพียบพร้อมไพศาล ปานแก้วสารพัดนึก เพราะ
แม้การรักษาศีลแต่ละข้อนั้น ยังนำมาซึ่งคุณประโยชน์อันมาก
มายมหาศาลจนมิอาจกล่าวได้หมด ตัวอย่างเช่น

อานิสงส์ของการไม่ฆ่าสัตว์

๑. เป็นผู้มิอวยว่น้อยใหญ่ครบถ้วน
๒. มีร่างกายสูงใหญ่สมส่วน
๓. มีความแคล้วคล่องว่องไว

^๑ อรรถกถาบาลี ขุททกปาฐวณณนา เล่ม ๑๗ หน้า ๒๔

๔. มีฝ่าเท้าเต็ม
 ๕. มีความชุ่มช้อย
 ๖. มีความอ่อนโยน
 ๗. มีความสะอาด
 ๘. มีความแก้แค้น
 ๙. มีกำลังมาก
 ๑๐. มีวาจาสละสลวย
 ๑๑. เป็นที่รักของชาวโลก
 ๑๒. พวกรบบริวารไม่แตกแยกกัน
 ๑๓. ไม่เป็นคนขี้กลัว
 ๑๔. ไม่ถูกทำลาย
 ๑๕. ไม่ตายเพราะถูกผู้อื่นทำร้าย
 ๑๖. มีพวกรบบริวารมาก
 ๑๗. มีรูปงาม (มีผิวพรรณงาม)
 ๑๘. มีทรวดทรงงาม
 ๑๙. มีโรคน้อย
 ๒๐. ไม่เป็นคนเศร้าโศก
 ๒๑. ไม่พลัดพรากจากคนและของรัก
 ๒๒. มีอายุยืน
- ดังนี้เป็นต้น

อานิสงส์ของการไม่ลักทรัพย์

๑. มีความมั่งคั่ง

๒. มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก
๓. มีโภคะมากมาย
๔. โภคะที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น
๕. โภคะที่เกิดขึ้นแล้วก็มั่นคงถาวร
๖. ได้โภคะที่ตนปรารถนารวดเร็วทันใจ
๗. โภคะไม่สลายไปด้วยภัยต่างๆ
๘. ได้ทรัพย์ที่คนทั่วไปไม่มี
๙. เป็นคนเยี่ยมยอดของโลก
๑๐. ไม่รู้จักความไม่มีทรัพย์
๑๑. มีความเป็นอยู่สุขสบาย
ดังนี้ เป็นต้น

อานิสงส์ของการไม่ประพฤติดิในกาม

๑. ไม่มีศัตรู คู่อาฆาต
๒. เป็นที่รักของคนทั้งปวง
๓. ได้ลาภสิ่งของเช่นข้าว น้ำ เป็นต้น
๔. หลับเป็นสุข
๕. ตื่นเป็นสุข
๖. พ้นจากภัยในอบายภูมิ
๗. ไม่เกิดเป็นหญิง หรือ เป็นกะเทย
๘. ไม่มักโกรธ
๙. เป็นคนเปิดเผย
๑๐. ไม่เป็นคนผิดหวัง หรือเสียใจ
๑๑. ไม่ต้องหลบหน้า

๑๒. ทั้งสตรีและบุรุษต่างเป็นที่รักของกันและกัน
๑๓. มีร่างกายสมบูรณ์
๑๔. สมบูรณ์ด้วยลักษณะ
๑๕. ไม่ต้องหวาดระแวง
๑๖. มีความขวนขวายน้อย (ไม่มีเรื่องรบกวน)
๑๗. มีความเป็นอยู่สุขสบาย
๑๘. เป็นคนไม่มีภัย
๑๙. ไม่พลัดพรากจากคนและของรัก
ดังนี้ เป็นต้น

อานิสงส์ของการไม่พุดมสา

๑. มีอินทรียผ่องใส
๒. เป็นคนพูดจาไพเราะ คักดีลัทธิ
๓. มีพินขาวสะอาดเรียบเสมอกัน
๔. ไม่อ้วนเกินไป
๕. ไม่ผอมเกินไป
๖. ไม่เตี้ยเกินไป
๗. ไม่สูงเกินไป
๘. มีสัมผัสเป็นสุข
๙. มีกลิ่นปากหอมเหมือนกลั่นดอกอบุล
๑๐. มีบริวารชนเป็นผู้ว่าง่าย
๑๑. มีคำพูดที่คนเชื่อถือ
๑๒. มีลิ้นบางสีแดงเหมือนกลีบดอกอบุล
๑๓. จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน

๑๔. มีความมั่นคง ไม่หวั่นไหว
 ดังนี้เป็นต้น

อานิสงส์ของการไม่ดื่มสุราเมรัย

๑. มีปฏิภาณในกิจที่ควรทำ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
๒. มีสติมั่นคงอยู่เสมอ
๓. ไม่เป็นบ้า
๔. เป็นคนมีความรู้
๕. ไม่เป็นคนเกียจคร้าน
๖. ไม่โง่งเงา
๗. ไม่เป็นคนหนวกและใบ้
๘. ไม่เป็นคนขี้เมา
๙. เป็นคนไม่ประมาท
๑๐. ไม่ซี้หลังขี้ลืม
๑๑. ไม่เป็นคนซึ่กแล้ว
๑๒. ไม่เป็นคนแข่งดี
๑๓. ไม่เป็นคนขี้ริษยา
๑๔. เป็นคนพูดคำสัตย์
๑๕. ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ
๑๖. เป็นคนกตัญญู
๑๗. เป็นคนกตเวที
๑๘. ไม่เป็นคนตระหนี่
๑๙. เป็นคนเสียสละ

๒๐. เป็นคนมีศีล
๒๑. เป็นคนเที่ยงตรง
๒๒. ไม่เป็นคนมักโกรธ
๒๓. เป็นคนมีหิริ
๒๔. เป็นคนมีโอตตปปะ
๒๕. เป็นคนมีความเห็นเที่ยงตรง
๒๖. เป็นคนมีปัญญามาก
๒๗. เป็นคนมีปัญญาแตกฉาน
๒๘. เป็นบัณฑิต
๒๙. เป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งเป็นประโยชน์ ไม่เป็นประโยชน์
ดังนั้นเป็นต้น

ศิลปะเป็นเกราะป้องกันภัยอย่างอัศจรรย์

จะเป็นการดีสักเพียงใด หากจะมีหลักประกันที่ให้ความมั่นใจกับเราได้ว่า เราจะเป็นผู้มีอายุยืนยาวอยู่จนถึงวัยชรา โดยไม่มีโรคภัยใดๆ มาบั่นทอนทำลายชีวิตเราไปก่อนวัยอันควร เพราะในความเป็นจริง เราต่างก็มีชีวิตอยู่อย่างหวาดหวั่น โดยไม่มีวันรู้เลยว่า โรคภัยและความตายจะมาเยือนในยามใด

แต่มีครอบครัวหนึ่งกลับมั่นใจว่า สมาชิกทุกคนจะมีอายุยืนยาว และมีชีวิตที่สุขสบาย นั่นก็เพราะทุกคนในครอบครัว

คราวนี้ ต่างก็รู้ดีว่าจะสามารถสร้างหลักประกันความปลอดภัยให้กับชีวิตได้อย่างไร

มหาธัมมपालชาดก ^๑

ในอดีตกาล เมื่อครั้งที่พระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติในกรุงพาราณสี ยังมีพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อว่า ธรรมपालะ เป็นผู้ปกครองบ้านธรรมपालคาม พราหมณ์ผู้นี้เป็นผู้รักาศิล ๕ และประพตฤตฤคฤกรรมบท ๑๐ เป็นอย่างดี ท่านมีบุตรคนหนึ่ง ซึ่งตั้งชื่อว่า **ธรรมपालกุมาร** เช่นกัน

เมื่อธรรมपालกุมารเติบโตขึ้น ได้ไปศึกษาเล่าเรียนในสำนักของอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงแห่งเมืองตักกิลิลา และได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าของชายหนุ่มจำนวน ๕๐๐ คน ซึ่งเป็นศิษย์ในสำนักนั้น

ต่อมาบุตรคนโตของอาจารย์ได้เสียชีวิตลง ท่ามกลางความโศกเศร้าเสียใจของทุกคน เหล่าศิษย์ทั้งหลายต่างพากันร้องไห้ คงมีแต่ธรรมपालกุมารเพียงผู้เดียวเท่านั้นที่มีได้ร้องไห้ เนื่องจากเขารู้สึกประหลาดใจในการตายของผู้เป็นบุตรของอาจารย์ยิ่งนัก จึงถามชายหนุ่มทั้งหลายนั้นว่า

“เพื่อนเอ๋ย พวกท่านกล่าวว่าเสียดาบที่ลูกของ

^๑ พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาปัฏฐา เล่มที่ ๕๙ หน้า ๘๗๙

อาจารย์มาตายเสียตั้งแต่ยังหนุ่ม เขาตายได้อย่างไร ในเมื่อคนหนุ่มสาวยังไม่ควรตายมิใช่หรือ”

ชายหนุ่มทั้งหลาย “ธรรมปาละ ท่านไม่รู้จักความตายหรือ”

ธรรมปาละกุมาร “เรารู้ว่าคนจะตายเมื่อแก่ชรา แต่คนหนุ่มสาวนั้นยังไม่ควรตาย”

ชายหนุ่มทั้งหลาย “ก็สังขารนั้นไม่เที่ยงนะ ธรรม-

ปาละ”

ธรรมपालกุมาร “ใช่ ลังขานั้นไม่เที่ยง แต่ก็ไม่ควร
จะตายตั้งแต่ในวัยหนุ่มสาว ควรจะตายเมื่อแก่ชราแล้ว ถึงจะ
ถูก”

ชายหนุ่มทั้งหลาย “ธรรมปาละ ที่บ้านของท่านไม่
เคยมีใครตายในวัยหนุ่มสาวบ้างเลยหรือ”

ธรรมपालกุมาร “ไม่เคยมี มีแต่ตายเมื่อแก่ชราแล้ว
ทั้งนั้น”

ชายหนุ่มทั้งหลาย “ตระกูลของท่านเป็นเช่นนี้ตลอด
มาเลยหรือ”

ธรรมपालกุมาร “ถูกแล้ว ตระกูลของเราเป็นเช่นนี้
ตลอดมา”

ชายหนุ่มทั้งหลายได้ฟังถ้อยคำของธรรมपालกุมาร
แล้ว พวกกันไปเล่าให้อาจารย์ฟัง อาจารย์จึงเรียกธรรมपाल-
กุมารมาพบ แล้วถามว่า “ธรรมปาละ จริงหรือที่ตระกูลของ
เธอไม่เคยมีใครตายในวัยหนุ่มสาวเลย”

ธรรมपालกุมารตอบว่า “จริงขอรับ”

อาจารย์ได้ฟังดังนั้นจึงคิดว่า “ช่างเป็นเรื่องที่เหลือเชื่อ
เราจะไปถามบิดาของกุมารนี้ดู ถ้าพบว่าเป็นความจริง เรา
จะได้ประพฤติธรรมตามแบบพวกเขา”

เมื่อจัดการพิธีศพบุตรของตนเสร็จสิ้นแล้ว อาจารย์จึงเรียกธรรมपालกุมารมาพบและสั่งว่า

“ธรรมปาละ เรามีกิจธุระบางอย่างที่ต่างเมือง เธอจงคอยแนะนำให้ความรู้แก่ศิษย์ในสำนักนี้ จนกว่าเราจะกลับมา”

จากนั้น ผู้เป็นอาจารย์ได้จัดการเอากระดูกแพะตัวหนึ่ง มาทำความสะอาด แล้วเอาใส่กระสอบไว้ ให้คนรับใช้เป็นผู้ถือ แล้วพากันเดินทางออกจากเมืองตักกิลลา จนมาถึงบ้านของพราหมณ์ธรรมปาละ

พวกทาสของพราหมณ์เห็นอาจารย์ของธรรมपाल-กุมารมายืนอยู่ที่ประตู ก็พากันมารับร้อม รับรองเท้าจากมือของอาจารย์ และรับกระสอบจากมือของคนรับใช้ อาจารย์ได้กล่าวว่า “พวกท่านจงไปบอกบิดาของธรรมपालกุมารว่า อาจารย์ของธรรมपालกุมารมาขอพบ”

พราหมณ์ผู้เป็นบิดาของธรรมपालกุมารจึงรีบมาเชื้อเชิญต้อนรับ นำอาจารย์ขึ้นเรือนคอยปรนนิบัติ จัดอาหารให้รับประทาน และนั่งสนทนาอยู่ด้วย

ครู่หนึ่ง อาจารย์ได้แสร้งกล่าวกับพราหมณ์ว่า “ท่านพราหมณ์ ธรรมपालกุมารบุตรของท่านนั้น เป็นผู้มั่งคั่งปัญญาเฉลียวฉลาดสามารถเรียนจบไตรเพทและคิลปะ ๑๘ ประการ แต่น่าเสียดายที่โรคภัยได้ทำให้ธรรมपालกุมารนั้นตายเสีย

แล้ว ท่านพราหมณ์ ลังขารทั้งปวงนั้นไม่เที่ยง ท่านอย่าได้
เศร้าโศกไปเลยนะ”

พราหมณ์ได้ฟังดังนั้น กลับตบมือ และหัวเราะดังลั่น
อาจารย์จึงถามด้วยความประหลาดใจว่า “ท่านพราหมณ์ ท่าน
หัวเราะทำไม”

พราหมณ์ตอบว่า “บุตรของเรายังไม่ตายหรอก ที่ตาย
นั้นเป็นคนอื่น”

อาจารย์กล่าวว่า “ท่านพราหมณ์ ท่านจงเชื่อเถิด นี่
คือกระดูกบุตรของท่าน” พร้อมกับนำกระดูกออกมาให้
พราหมณ์ดู แต่พราหมณ์กลับพูดอย่างมั่นใจว่า

“นี่ไม่ใช่กระดูกบุตรของเรา บุตรของเรายังไม่ตาย
หรอก เพราะตระกูลของเรา ๗ ชั่วโคตรมาแล้ว ไม่เคยมีใคร
ตายในวัยหนุ่มสาวเลย ท่านนั้นพูดปด”

ขณะนั้น คนทั้งหลายต่างตบมือ หัวเราะกันยกใหญ่
อาจารย์เห็นความอัศจรรย์นั้น รู้สึกยินดียิ่งนัก จึงถามว่า

“ท่านพราหมณ์ การที่ตระกูลของท่านไม่เคยมีใคร
ตายในวัยหนุ่มสาวเลยนั้น ต้องมีสาเหตุอย่างแน่นอน ท่าน
ยึดถือปฏิบัติธรรมข้อใดหรือ ที่ส่งผลให้คนในตระกูลมีอายุ
ยืนยาว ขอท่านโปรดบอกข้าพเจ้าเถิด”

พราหมณ์ได้ฟังดังนั้น ก็บรรยายถึงอานุภาพแห่งคุณ

ความดี ที่เป็นเหตุให้คนในตระกูลมีอายุยืนยาว โดยกล่าวว่า

“เพราะพวกเราประพฤติธรรม ละเว้นความชั่ว
 พวกเราไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต
 พวกเรามีจิตยินดีในการให้ทานและการรักษาศีล
 พวกเราไม่นอกใจภรรยา และภรรยาก็ไม่นอกใจเรา
 พวกเราไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่กล่าวคำเท็จ
 บุตรที่เกิดในภรรยาผู้มีศีลดี ย่อมมีปัญญา ฉลาด รอบรู้
 พวกเราทุกคน ทั้งบิดา มารดา บุตร ภรรยา พี่น้องชาย
 หญิง ทาส ทาสี คนอาศัย คนรับใช้ ทั้งหมดล้วน
 ประพฤติธรรม มุ่งประโยชน์ในโลกหน้า
 ด้วยเหตุนี้คนหนุ่มสาวของพวกเรา จึงไม่ตาย
 กระดูกที่ท่านนำมานี้ เป็นกระดูกของผู้อื่น มิใช่กระดูกบุตร
 ของเราแน่ เพราะธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ธรรมย่อมนำ
 ความสุขมาให้ ธรรมปาลกumarบุตรของเรา ได้รักษาธรรมเป็น
 อย่างดี บุตรของเราจึงยังมีความสุขอยู่แน่นอน”

อาจารย์ได้ฟังดังนั้น จึงกล่าวว่า “การมาของข้าพเจ้า
 ในครั้งนี้ นับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง ขอให้ท่านยกโทษให้แก่
 ข้าพเจ้าด้วยเถิด บุตรของท่านนั้นมีความสุขสบายดี กระดูก
 นี้เป็นกระดูกแพะที่ข้าพเจ้านำมา เพื่อจะทดสอบว่าถ้อยคำ
 บุตรของท่านนั้นจะเป็นจริงหรือไม่ และบัดนี้ข้าพเจ้าได้พบ
 ความจริงแล้ว จึงใคร่ขอให้ท่านได้โปรดมอบข้อธรรมที่ท่าน
 ประพฤติปฏิบัติเป็นอย่างดีนี้ให้แก่ข้าพเจ้า เพื่อจะนำไปปฏิบัติ

ให้เกิดผล”

เมื่อพรหมณ์อนุญาตแล้ว อาจารย์ของธรรมपाल-
กุมารได้จารึกข้อธรรมเหล่านั้นลงในสมุด แล้วกลับสู่เมือง
ดักกิลิลา

ฝ่ายธรรมपालกุมารนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษา ก็กลับ
มาหาบิดามารดา พร้อมด้วยบริวารติดตามมามากมาย

ศีล ย่อมรักษา ผู้รักษาศีล

ธรรมपालกุมาร ผู้มีการรักษาศีลอย่างสม่ำเสมอ เขา
ย่อมไม่เบียดเบียนใคร และปราศจากเวรภัยใดๆ มาเบียดเบียน
นี่คือชีวิตที่เป็นสุข ภายใต้ความคุ้มครองแห่งศีล อันเป็นการ
ปกป้องรักษาอย่างแน่นหนา และแข็งแกร่งเกินกว่าที่ทุกข์ภัย
อันตราย หรือโรคร้ายใดๆ จะมารุกราน ทุกคนจึงมั่นใจได้ว่า
ธรรมपालกุมารจะมีอายุยืนนาน และมีความสุขสบายดี

สมาชิกแห่งบ้านธรรมपालคาม ดำเนินชีวิตอย่างมั่นใจ
เช่นนี้ เพราะค้นพบแล้วว่า การรักษาศีลเป็นการสร้าง
หลักประกันความปลอดภัยให้กับชีวิตได้อย่างแท้จริง

ภัยทางเศรษฐกิจแก้ไขได้ด้วยพลังแห่งศีล

เชื่อหรือไม่ว่า สูตรสำเร็จในการแก้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนั้นมียุ่พร้อมแล้ว ทั้งมิได้เป็นเพียงแนวคิดทางทฤษฎีอันเพื่อฝัน หรือยังต้องรอวันพิสูจน์ใดๆ ทั้งสิ้น หากแต่เป็นวิธีการอันชัดเจนแน่นอน ได้ผ่านการพิสูจน์และทดสอบมาแล้ว

เพราะมนุษยชาตินั้น ได้ผ่านพ้นภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจมาอย่างโชกโชน ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในรูปแบบใด จะเรียกว่าข้าวยากหมากแพง หรือจะเรียกอย่างไร ก็ล้วนแล้วแต่เป็นพิษภัยที่เคยเกิดขึ้นในโลกนี้มาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ปัญหาเหล่านี้ผ่านการศึกษาหาวิธีแก้ไข ผ่านการระดมความคิด ลองผิดลองถูก ของมนุษย์ผู้มีปัญญามาอย่างยาวนาน จนในที่สุดมนุษย์ก็ค้นพบสูตรสำเร็จที่สามารถรับมือกับปัญหาเหล่านี้ได้ และสูตรสำเร็จนั้นก็คือ “ศีล” นั่นเอง

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ณ แคว้นกาลิงคะ เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งอาณาจักรแห่งศีลได้สลายพิษภัยทางเศรษฐกิจลงได้อย่างราบคาบ

กुरुธรรม °

ในสมัยหนึ่ง แคว้นกาลิงคะได้เกิดเหตุการณ์ข้าวยากหมากแพง เพราะความแห้งแล้งกันดาร ข้าวร้ายยังเกิดโรคระบาด จนประชาชนไม่อาจทนได้อีกต่อไป จึงรวมตัวกันไปร้องทุกข์ที่ประตูวังของพระเจ้ากาลิงคะ

พระเจ้ากาลิงคะทรงแก้ปัญหาตามแบบอย่างของพระราชาก่อน โดยทรงทำทานและรักษาศีล ๘ เป็นเวลา ๗ วันติดต่อกัน แต่ถึงกระนั้น ฝนก็ยังไม่ตกลงมา พระองค์จึงทรงปรึกษาเสนาอำมาตย์ ทรงทราบว่า ณ แคว้นกुरु ซึ่งปกครองโดยพระเจ้าธัญชัยโกรพยราช นั้น บ้านเมืองสงบร่มเย็นอุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก น่าจะเป็นเพราะแคว้นนั้น มีช้างมงคล ซึ่งมีสิ่งดงามดังดอกอัญชัน พระเจ้ากาลิงคะจึงส่งพราหมณ์ไปยังแคว้นกुरु เพื่อกราบทูลขอช้างมงคลจากพระเจ้าธัญชัยโกรพยราช

ฝ่ายพระเจ้าธัญชัยโกรพยราช นั้น ทรงมีความยินดีในการให้ทานเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ทรงตกแต่งช้างมงคลอย่างประณีตงดงาม แล้วจึงพระราชทานช้างมงคลนั้นให้แก่พราหมณ์แคว้นกาลิงคะ แต่ช้างมงคลนั้นก็ไม่สามารถจะนำความเป็นสิริมงคลติดตัวมายังแคว้นกาลิงคะได้ ดังนั้น

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาฯ เล่มที่ ๕๔ หน้า ๑๔๘

แม้แคว้นกาลิงคะจะมีช้างมงคลแล้ว แต่ฝนก็ยังไม่ตกลงมา

พระเจ้ากาลิงคะจึงตรัสเรียกเสนาอำมาตย์มาปรึกษา เมื่อร่วมกันไตร่ตรองพิจารณา ก็พบว่า ที่แคว้นกुरुอุตมสมบูรณ์ นั้น เป็นเพราะอาณาภาพแห่งความดี ที่ชาวเมืองนั้นพากัน รักษากุรุธรรม พระเจ้ากาลิงคะจึงส่งเหล่าพราหมณ์กลับไป ยังแคว้นกुरुอีกครั้ง เพื่อนำช้างมงคลไปถวายคืน และที่สำคัญเพื่อจะขอจาริกกุรุธรรมลงในแผ่นดินทองคำกลับมา

เมื่อเหล่าพราหมณ์เข้าเฝ้าพระเจ้าธัญชัยโกธิปราช และกราบทูลขอพระราชทานกุรุธรรม พระองค์กลับรู้สึกไม่ สบายพระทัย ตรัสตอบว่า

“เรานั้นตั้งใจรักษากุรุธรรมก็จริงอยู่ แต่เราเกรงว่า กุรุธรรมของเราคงจะไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว เพราะในงานเทศกาล รื่นเริงที่ชาวเมืองจัดขึ้นครั้งหนึ่ง เราได้สวมเครื่องทรงเทวดา แล้วยิธนูไป แต่ธนูลูกหนึ่งของเราได้ตกลงไปในน้ำ ไม่แน่ว่าปลาตัวหนึ่งตัวใดอาจจะได้รับอันตรายตายไป เราจึงไม่ พอใจในกุรุธรรมของเราเลย พวกท่านจงไปขอกุรุธรรมจาก พระราชมารดาของเราเถิด”

เมื่อพวกพราหมณ์ได้ฟังดังนั้น กลับยังศรัทธาในกุรุ- ธรรมของพระราชา พากันกราบทูลว่า

“พระองค์มิได้มีเจตนาจะฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ขอได้โปรด พระราชทานกุรุธรรมเถิด”

พระราชาราชเทวีพระราชทานกุฎธรรมให้ โดยตรัสว่า

“จงอย่าฆ่าสัตว์

อย่าลักทรัพย์

อย่าประพฤติดินในกาม

อย่ากล่าวเท็จ

อย่าดื่มน้ำเมา”

เมื่อได้จาริกกุฎธรรมลงบนแผ่นดินทองแล้ว พราหมณ์ทั้งหลายพากันไปเข้าเฝ้าพระราชมารดา เพื่อทูลขอกุฎธรรม แต่พระนางกลับตรัสตอบว่า

“กุฎธรรมของเราคงจะไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว เพราะครั้งหนึ่งเราได้รับแก่นจันทร์ซึ่งมีค่าถึงหนึ่งแสน และได้รับดอกไม้ทองซึ่งมีค่าเพียงหนึ่งพัน เราเห็นว่าสะใภ้คนโตผู้เป็นอัครมเหสีย่อมมีสมบัติมาก เราจึงมอบดอกไม้ทองให้แก่นาง แล้วมอบแก่นจันทร์ให้กับสะใภ้คนเล็กซึ่งมีสมบัติน้อย เราลำเอียงเพราะความสงสาร กุฎธรรมของเราคงจะต่างพร้อยไปเสียแล้ว ท่านจงไปขอกุฎธรรมจากพระอัครมเหสีผู้เป็นสะใภ้คนโตของเราเถิด”

พราหมณ์ทั้งหลายกลับปลาบปล้ำใจ ในการรักษากุฎธรรมของพระนาง จึงพากันกราบทูลว่า “ทรัพย์ของท่านท่านยอมให้ได้ตามความพอใจ ขอท่านอย่ากังวลในเรื่องเล็กน้อยเช่นนี้ เรามั่นใจว่า ท่านมีกุฎธรรมบริสุทธิ์”

เมื่อจาริกกฐณของพระราชมารดาแล้ว พราหมณ์ทั้งหลายก็ไปเข้าเฝ้าพระอัครมเหสี เพื่อทูลขอกฐณพระนางกลับตรัสด้วยความกังวลว่า

“ครั้งหนึ่งเราเคยหลงผิด เผลอคิดไปว่า เมื่อพระราชาสวรรคต หากเราได้ร่วมภิรมย์ชมชดกับพระมหาอุปราช ตำแหน่งพระมเหสีก็จะเป็นของเราอีกครั้ง เรามองดูชายอื่นด้วยอำนาจกิเลสเช่นนี้ กฐณของเราคงจะไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว พวกท่านจงไปขอกฐณจากพระมหาอุปราชเถิด”

พราหมณ์รู้สึกชื่นชมในกฐณของพระนางมาก จึงทูลว่า “พระองค์เพียงแค่ว่าเผลอคิดไป แต่แล้วก็ทรงกลับมายึดมั่นในความดีเช่นเดิม ดังนั้นกฐณของท่านย่อมบริสุทธิ์”

เมื่อทูลขอกฐณจากพระนางจาริกบนแผ่นทองเรียบร้อยแล้ว จึงทูลลาไปเข้าเฝ้าพระมหาอุปราช เพื่อทูลขอกฐณ พระองค์ตรัสว่า

“ครั้งหนึ่งเราไปเข้าเฝ้าพระราชา แล้วฝนตกลงมาอย่างหนัก บรรดาทั้งหลายที่รอเราอยู่ภายนอก ต้องตากฝนเป็นเวลานาน เราทรมานผู้คนให้ลำบากเช่นนั้น กฐณของเราคงไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว ท่านจงไปขอจากท่านบุโรหิตเถิด”

พราหมณ์ปลาบปลื้มใจในกฐณของพระมหาอุปราชเป็นอันมาก เมื่อจาริกกฐณของพระองค์แล้ว ได้พากันไปขอกฐณจากท่านบุโรหิต ซึ่งก็ได้รับคำตอบในทำนองเดียว

กันว่า

“เราไม่พอใจในกฐณธรรมของเราเลย เพราะว่าวันหนึ่ง เราได้เห็นราชรถคันงามของพระราชา เราจึงคิดว่าหากพระองค์พระราชทานให้ เราจะนั่งรถเที่ยวไปให้สบาย แต่เมื่อพระองค์พระราชทานให้จริงๆ เราก็ไม่อาจรับได้ ด้วยละอายใจในความโลภของเราเอง กฐณธรรมของเราคงไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว ท่านจงไปขอจากอำมาตย์ผู้ทำหน้าที่รับวัดเถิด”

พราหมณ์รู้สึกศรัทธาในกฐณธรรมของท่านปุโรหิตมาก เมื่อจาริกแล้ว ต่างพากันไปขอพบอำมาตย์ผู้ทำหน้าที่รับวัดที่ดิน อำมาตย์ก็เป็นอีกผู้หนึ่ง ซึ่งไม่มั่นใจในกฐณธรรมของตน จึงกล่าวว่า

“ครั้งหนึ่ง เราไปวัดที่นาในเขตชนบท ระยะที่วัดสิ้นสุดลงตรงรูปพอดิ หากเราปักไม้ล้าไปข้างหน้า เนื้อที่ของหลวงก็จะขาดไป แต่ถ้าเราปักไม้ร่นเข้ามา เนื้อที่ของพ่อค้าก็จะขาดไป เราคิดว่าถ้าปุอยู่ในรู เราคงเห็นตัวมันแล้ว จึงตัดสินใจปักไม้ลงไป ปรากฏว่าได้ยินเสียงร้อง เราได้ทำให้ปูนั่นตาย กฐณธรรมของเราจึงไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว ท่านจงไปขอจากนายสารถิเถิด”

พราหมณ์ชื่นชมในกฐณธรรมของอำมาตย์มาก เมื่อจาริกแล้ว จึงพากันไปหานายสารถิ นายสารถิก็มีความกังวล

ใจเช่นเดียวกัน ได้กล่าวว่า

“วันหนึ่งเราขับรถม้า เพื่อนำพระราชาสัตว์จกลับวัง ยามนั้นเมฆฝนตั้งเค้า เราเกรงว่าพระราชาสัตว์จะเปียกฝน จึงเร่งม้าให้วิ่งควบไปโดยเร็ว แต่พวกม้ากลับคิดว่าที่บริเวณนั้นมีภัย ต่อมาเมื่อวิ่งมาถึงที่แห่งนั้นครั้งใด มันก็จะพากันวิ่งควบไปอย่างรวดเร็ว เราจึงเป็นต้นเหตุที่ทำให้ม้าต้องทรมานด้วยความเหน็ดเหนื่อย กุศลธรรมของเราคงจะไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว พวกท่านจงไปขอจากท่านเศรษฐีเถิด”

พราหมณ์กลับชื่นชมในกุศลธรรมของนายสารถิ เมื่อจاریกลงบนแผ่นทองแล้ว จึงพากันไปขอพบท่านเศรษฐี ท่านเศรษฐีก็ไม่มั่นใจในกุศลธรรมของตนเช่นกัน ได้กล่าวว่า

“ครั้งหนึ่งเราไปตรวจนาข้าวสาละ และได้สั่งให้คนรับใช้นำรวงข้าวสาละออกมาจากนา แต่มานึกได้ภายหลังว่าที่นา นั้นยังไม่ได้จ่ายภาษี กุศลธรรมของเราไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว ท่านจงไปขอกุศลธรรมจากอำมาตย์ผู้ดวงข้าวเถิด”

พราหมณ์รู้สึกชื่นชมในกุศลธรรมของท่านเศรษฐี เมื่อจาริก แล้วต่างพากันไปขอกุศลธรรมจากท่านอำมาตย์ ซึ่งท่านอำมาตย์ก็ตอบในทำนองเดียวกันว่า

“ท่านอย่ามาขอกุศลธรรมจากเราเลย เพราะครั้งหนึ่งเกิดฝนตก เรานับข้าวเปลือกด้วยความรีบร้อนจึงผิดพลาด ทำให้ผู้เป็นเจ้าของต้องเสียภาษีมากขึ้น ท่านจงไป

ขอถูกรุขธรรมจากนายประตู่เถิด”

พราหมณ์ทั้งหลายชื่นชมในกุรุธรรมของท่านอำมาตย์ เมื่อจาริกแล้ว จึงพากันไปหานายประตู่ นายประตู่ก็เล่าให้ฟังว่า

“วันหนึ่ง มีชายหญิง ๒ คน ออกไปหาฟืนนอกเมือง แล้วกลับมาช้า เราจึงว่ากล่าวชายผู้นั้นว่า มัวพาภรรยาไปเที่ยวเพลินอยู่ในป่า ไม่รู้หรือว่าประตูเมืองจะปิดแล้ว ชายผู้นั้นจึงชี้แจงว่าหญิงนั้นมีไข้ภรรยา แต่เป็นน้องสาวของเขาเอง เมื่อเราได้พูดผิดไปจากความจริง กุรุธรรมของเราคงไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว ท่านจงไปขอถูกรุขธรรมจากนางวรรณทาสีเถิด”

พราหมณ์รู้สึกชื่นชมในกุรุธรรมของนายประตู่ เมื่อจาริกแล้ว ต่างพากันไปหานางวรรณทาสี นางวรรณทาสีก็มีความกังวลใจในกุรุธรรมของนางเช่นกัน นางเล่าว่า

“ครั้งหนึ่ง มาณพผู้หนึ่ง ได้ให้ค่าจ้างเราไว้ก่อน แล้วบอกว่าจะมาหา แต่เขากลับหายไป เราเฝ้ารอโดยไม่ติดต่อกับชายอื่นเลย เพราะคิดอยู่เสมอว่า ยังไม่ได้ปลดเปลื้องค่าจ้างของมาณพผู้นั้น จนเวลาล่วงเลยไป ๓ ปี เรายากจนลงจนไม่อาจเลี้ยงชีวิตอยู่ได้ จึงไปร้องขอต่อผู้พิพากษา เพื่อขออนุญาตหาเลี้ยงชีวิตต่อไป เมื่อผู้พิพากษานุญาต ก็มีบุรุษผู้หนึ่งจะให้ค่าจ้างแก่เรา ขณะที่เรากำลังยื่นมือไปรับ

นั่นเอง มาณพผู้นั้นก็ได้ปรากฏตัวขึ้น เราจึงหดมือกลับ ไม่อาจรับการว่าจ้างครั้งใหม่ได้ แล้วเหตุการณ์ก็กลับกลายเป็นว่ามาณพผู้นั้น คือพระอินทร์ที่แปลงกายมาเพราะต้องการทดสอบความซื่อตรงของเรา และแม้ว่าพระอินทร์จะพอใจถึงกับบันดาลรัตนอันมีค่าให้แก่เรามากมาย แต่ตัวเรานั้นไม่พอใจในกुरुธรรมของเราเลย เพราะได้ยื่นมือออกไปเพื่อจะรับค่าจ้างจากชายอื่น กुरुธรรมของเราไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว”

พราหมณ์กลับชื่นชมในกुरुธรรมของนาง แล้วขอจาริกลงในแผ่นดินทอง

กुरुธรรมที่บุคคลทั้ง ๑๑ ได้ให้แก่พราหมณ์นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นข้อความเดียวกันคือ ศิล ๕ นั่นเอง เหล่าพราหมณ์ได้นำแผ่นดินทอง ซึ่งจาริกศิลป ๕ กลับสู่แคว้นกาลิงคะ แล้วถวายแด่พระราชา พร้อมทั้งกราบทูลให้ทรงทราบถึงความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ และความตั้งใจในการรักษาศิลของชาวแคว้นกुरु

พระเจ้ากาลิงคะได้สดับแล้ว ก็ทรงเลื่อมใสยิ่งนัก และได้ทรงตั้งพระทัยรักษาศิล ๕ ให้บริสุทธิ์นับแต่บัดนั้น ฝ่ายพราหมณ์ และอำมาตย์ทั้งหลายก็ตั้งใจรักษาศิลตาม ตลอดจนประชาชนทั่วแคว้นต่างชักชวนกันรักษาศิล และแล้วฝนฟ้าก็ตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารก็อุดมสมบูรณ์ทั่วแคว้นกาลิงคะจึงมีแต่ความสงบร่มเย็นเป็นสุข

วิกฤตการณ์บางอย่าง อาจต้องการวีรบุรุษมากอบกู้ แต่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนั้นเป็นปัญหาใหญ่ ที่เกิดพิษภัยแผ่กว้างไปทุกซอกทุกมุมของแผ่นดิน จะกอบกู้พลิกฟื้นได้ ต้องอาศัยพลังแห่งมวลชน ผู้มีกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์สะอาด ปราศจากการเบียดเบียน เอารอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ด้วยการพร้อมใจกันรักษาศีลให้บริสุทธิ์อย่างแท้จริง

พลังแห่งศีลของมวลชนนี้ จึงเป็นพลังที่ใสสะอาด สามารถกวาดล้างพิษภัยต่างๆ ให้หมดสิ้นไปได้ เป็นการสร้างบรรยากาศอันอบอุ่น ปลอดภัย ทั้งสร้างความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินให้กับทุกคนในสังคม เพราะความซื่อตรง

จริงใจต่อกัน และที่สำคัญ เมื่ออานิสงส์ผลบุญอันมหาศาล
จากการรักษาศิลปะของมวลชน มารวมกันเมื่อใด เมื่อนั้น
ย่อมสามารถพลิกฟื้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้อย่างแน่นอน

ศิลป์ จึงเป็นสูตรสำเร็จอันล้ำค่า เป็นภูมิปัญญาที่
ไม่มีวันล้าสมัย ในการพิชิตปัญหาเศรษฐกิจของมนุษยชาติ
ได้อย่างแท้จริง

อย่างไรที่เรียกว่าศิลปา

จากเรื่อง “กुरुธรรม” นั้น ปรากฏชัดว่า ชาวกรู เป็นผู้
มีความตั้งใจในการรักษาศิลปะอย่างยิ่ง แต่ทว่า น่าเสียดาย
ความภาคภูมิใจในศิลปะของพวกเขา กลับถูกริดรอนไปเพราะ
ขาดความมั่นใจในการจะวินิจฉัยว่า การกระทำของตนนั้น
เป็นการผิดศิลป์ ศิลปะหรือไม่ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พึง
พอใจในศิลปะของตน

แม้เราเองก็เช่นกัน แต่ละย่างก้าวของชีวิตที่ดำเนินไป
หลายครั้งหลายครา เราคงพบว่าได้เบียดเบียนชีวิตอื่นโดย
มิได้ตั้งใจ เราอาจต้องทำไปเพราะภาระหน้าที่ หรือแม้จะมีเหตุ
ผลอื่นๆ อีกมากมาย แต่เราก็คงยังรู้สึกไม่สบายใจอยู่นั่นเอง
ด้วยสงสัยว่าการกระทำของเราผิดศิลป์หรือไม่ และสำหรับ
บางคนอาจเกิดความทุกข์ใจในการรักษาศิลปะ ซึ่งไม่ควรเป็น
เช่นนั้นเลย

ดังนั้น ในการรักษาศิล เราจึงควรศึกษาทำความเข้าใจ
ในเรื่ององค์วินิจัยศิลป์ ซึ่งเป็นหลักในการวินิจฉัยว่า ศิลขาด
หรือไม่

องค์วินิจัยศิลป์ °

การฆ่าสัตว์ต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. สัตว์นั้นมีชีวิต
๒. รู้ยู่่ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
๓. มีจิตคิดจะฆ่าสัตว์นั้น
๔. มีความพยายามฆ่าสัตว์นั้น
๕. สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

การลักทรัพย์ต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ทรัพย์หรือสิ่งของนั้นมีเจ้าของหวงแหน
๒. รู้ยู่่ว่าทรัพย์นั้นมีเจ้าของหวงแหน
๓. มีจิตคิดจะลักทรัพย์นั้น
๔. มีความพยายามลักทรัพย์นั้น
๕. ลักทรัพย์ได้ด้วยความพยายามนั้น

การประพฤติดิในกามต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. หญิงหรือชายที่ไม่ควรละเมิด

° อรรถกถาบาลี ขุททกปาฐวณณา เล่ม ๑๗ หน้า ๒๒

๒. มีจิตคิดจะเสพเมถุน
๓. ประกอบกิจในการเสพเมถุน
๔. ยังอวัยวะเพศให้ถึงกัน

การพูดเท็จต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. เรื่องไม่จริง
๒. มีจิตคิดจะพูดให้ผิดไปจากความจริง
๓. พยายามที่จะพูดให้ผิดไปจากความจริง
๔. คนฟังเข้าใจความหมายตามที่พูดนั้น

การดื่มน้ำเมาต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. น้ำที่ดื่มเป็นน้ำเมา
๒. มีจิตคิดจะดื่ม
๓. พยายามดื่ม
๔. น้ำเมานั้นล่องพ้นลำคอลงไป

จากความรู้ในเรื่อง องค์วินัยฉัยศีล เราจะสามารถตอบข้อสงสัยได้ว่า การกระทำใดเป็นการกระทำที่ผิดศีล ทำให้ศีลขาด

ตัวอย่างเช่น การที่เราไล่ยุง แล้วบังเอิญทำให้ยุงตาย โดยที่เราไม่ได้มีจิตคิดจะฆ่ายุงเลย อย่างนี้เรียกว่ายังไม่ผิดศีล ศีลยังไม่ขาด เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ครบองค์ ๕ ของการฆ่าสัตว์

ส่วนการกระทำใดๆ ที่แม้จะไม่ครอบงำวิจินัยศีล เช่น การฆ่ามืองค์ ๕ แต่ทำไปแค่องค์ ๔ อย่างนี้เรียกว่าศีลทะลุ และถ้าลดหลั่นลงมาอีก ก็จะเรียกว่า ศีลต่าง ศีลพร้อย ตามลำดับ

นอกจากนี้ พระอรรถกถาจารย์ ยังได้แสดงหลักสำหรับ วิจินัยว่า การละเมิดศีลแต่ละข้อจะมีโทษมากหรือน้อย^๑ นั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

การฆ่าสัตว์ มีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ

๑. **คุณ** การฆ่าสัตว์ที่มีคุณมาก จะมีโทษมากกว่าการฆ่าสัตว์ที่มีคุณน้อยหรือไม่มีคุณ เช่น ฆ่าพระอรหันต์ มีโทษมากกว่าฆ่าปุถุชน ฆ่าสัตว์ที่ช่วยงานมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ดุร้าย เป็นต้น

๒. **ขนาดกาย** สำหรับสัตว์ดิรัจฉานจำพวกที่ไม่มีคุณเหมือนกัน การฆ่าสัตว์ใหญ่ มีโทษมากกว่าการฆ่าสัตว์เล็ก

๓. **ความพยายาม** มีความพยายามในการฆ่ามาก มีโทษมาก มีความพยายามน้อย มีโทษน้อย

๔. **กิเลสหรือเจตนา** กิเลสหรือเจตนาแรง มีโทษมาก กิเลสหรือเจตนาอ่อน มีโทษน้อย เช่น การฆ่าด้วยโทสะ

^๑ อรรถกถาบาลี ขุททกปาฐวณณนา เล่ม ๑๗ หน้า ๑๗

หรือความเกลียดชัง มีโทษมากกว่าการฆ่าเพื่อป้องกันตัว

การลักทรัพย์ มีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ

๑. คุณค่าของทรัพย์สิ่งของนั้น
๒. คุณความดีของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์นั้น
๓. ความพยายามในการลักทรัพย์นั้น

การประทุษร้ายในกาม มีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ

๑. คุณความดีของผู้ที่ถูกละเมิด
๒. ความแรงของกิเลส
๓. ความเพียรพยายามในการประทุษร้ายในกามนั้น

การพูดเท็จ มีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ

๑. ความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามากน้อยเพียงใด
๒. คุณความดีของผู้ที่ถูกละเมิด
๓. ผู้พูดนั้นเป็นใคร เช่น

- คฤหัสถ์ที่โกหกว่า “ไม่มี” เพราะไม่อยากให้
ของๆ ตนอย่างนี้มีโทษน้อย แต่การเป็นพยานเท็จมีโทษมาก

- บรรพชิต พูดเล่นมีโทษน้อย แต่การพูดว่าตน
“รู้เห็น” ในสิ่งที่ตนไม่รู้ไม่เห็น มีโทษมาก

การดื่มน้ำเมา มีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ

๑. อกุศลจิต หรือกิเลสในการดื่ม

๒. ปริมาณที่ดื่ม

๓. ผลที่เกิดจากการกระทำผิดพลาด ชั่วร้าย ที่ตามมาจากการดื่มน้ำเมา

อย่างไรก็ตาม การละเมิดศีลในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นศีลขาด ศีลทะลุ ศีลต่าง หรือศีลพร้อย ก็ล้วนแต่เป็นการทำลายคุณภาพใจให้เสื่อมลง หรือที่เราเรียกว่าบาปนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากละเมิดศีลในกรณีที่เกิดโทษมากเป็นบาปมาก คุณภาพใจจะยิ่งถูกทำลายให้เศร้าหมอง มีตมมมากขึ้นด้วย

เราจึงควรศึกษาในเรื่องเหล่านี้ เพื่อให้การรักษาศีลของเรา เป็นไปด้วยความรู้ความเข้าใจ อันจะนำมาซึ่งการรักษาคุณภาพใจได้อย่างบริสุทธิ์ สะอาด สุขสบาย ไม่เดือดเนื้อร้อนใจในภายหลัง

ไม่รักษาศิลป์แล้วเกิดโทษอย่างไร

ในขณะที่อาณิสถแห่งศิลป์นั้น พรั่งพร้อมด้วยความดีมากมาย จนมิอาจบรรยายได้หมดสิ้น ทำนองเดียวกันโทษทัณฑ์แห่งการผิดศิลป์ ก็ส่งผลทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่างได้มากมายเช่นกัน และในโลกนี้คงจะไม่มีใครกล้าผิดศิลป์ หากได้รู้ซึ่งถึงความหายนะที่จะตามมา **เพราะผู้ที่ผิดศิลป์นั้นย่อมมิใช่เพียงแค่เบียดเบียนรังแกผู้อื่นเท่านั้น หากแต่ยังได้ชื่อว่า เป็นผู้ที่ทำร้ายตนเองอย่างรุนแรงที่สุดด้วย**

เมื่อผิดศิลป์ ความผิดปกตีย่อมจะเกิดขึ้นทันที ใจที่เคยใสสะอาด จะเศร้าหมองขุ่นมัว ยิ่งผิดศิลป์มากเท่าใด ใจจะยิ่งเสื่อมคุณภาพลงไปมากเท่านั้น ทุกข์ภัยทั้งหลายก็จะเข้ามาในชีวิต และติดตามล้างผลาญอย่างไม่ยอมเลิกรา ไม่ว่าชาตินี้ ชาติหน้า หรือชาติไหนๆ ก็ตาม

เรื่องสำคัญต่อชีวิตเช่นนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสั่งสอนเราด้วยความเมตตา ทรงชี้ให้เห็นว่าคนทุศีลนั้น ไม่มีวัน

รอดพ้นจากความเสื่อมได้เลย ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดง แก่เหล่าอุบาสกชาวปาण्डิคาโม^๑ ว่า

“ดูก่อนคฤหบดีทั้งหลาย โทษ ๕ ประการของคนทุศีล เพราะ ศีลวิบัติ คือ...

ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติในโลกนี้ ย่อมเข้าถึงความเสื่อมโภค-
ทรัพย์อย่างมาก อันมีความประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นโทษข้อที่ ๑
ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ

อีกประการหนึ่ง กิตติศัพท์ที่ชั่วของผู้ทุศีล มีศีลวิบัตีย่อม
กระฉ่อนไป นี่เป็นโทษข้อที่ ๒ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ

อีกประการหนึ่ง ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ จะเข้าสู่บริษัทใดๆ คือ
ขัตติยบริษัท พราหมณ์บริษัท คฤหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อม
ไม่องอาจ เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นโทษข้อที่ ๓ ของคนทุศีล เพราะ
ศีลวิบัติ

อีกประการหนึ่ง ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมเป็นผู้หลงใหล
ทำกาละ นี่เป็นโทษข้อที่ ๔ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ

อีกประการหนึ่ง ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึง
อบาย ทุกคติ วินิบาต นรก นี่เป็นโทษข้อที่ ๕ ของคนทุศีล เพราะ
ศีลวิบัติ

^๑ ที่มณิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎก บาลีสยามรัฐ เล่ม ๑๐ ข้อ ๓๙ หน้า ๑๐๑

ดูก่อนคฤหบดีทั้งหลาย โทษของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ
๕ ประการนี้แล”

ทุกข์โทษจากการล่วงละเมิดศีล ล้วนแล้วแต่รุนแรง
และน่ากลัว ความรู้ในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะ
เตือนใจให้เป็นผู้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการ
เรียนรู้จากเรื่องราวในอดีต จากประสบการณ์ชีวิตของผู้ที่
เคยผิดพลาดไป จึงเป็นสิ่งที่เราทั้งหลายไม่ควรมองข้าม

ต่อไปนี้ คือเรื่องราวอันมีค่า ที่แลกมาด้วยชีวิตของผู้
ที่เคยผิดพลาด ประมาทในศีล

โทษแห่งปาณาติบาต

การทำลายชีวิตผู้อื่นแม้เพียงครั้งเดียว ผลที่ตามมา
กลับหนักหนาสาหัสอย่างคาดไม่ถึง จึงเกิดเรื่องราวอันน่า
สะเทือนใจของผู้ที่ต้องชดใช้ความผิดด้วยชีวิตของตน ครั้ง
แล้วครั้งเล่า ช้ำแล้วช้ำเล่า

มตกัณฑ์ตชาดก °

เมื่อครั้งอดีตกาล สมัยที่พระเจ้าพรหมทัตครองนคร

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๕๕ หน้า ๒๖๓

พาราณสี มีพราหมณ์ผู้หนึ่งซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียง มีความคิดที่จะบวบสรดวงวิญญานของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยใช้แพะเป็นเครื่องสังเวย

พราหมณ์ผู้นั้นจึงได้ให้เหล่าศิษย์ไปจัดหาแพะมาตัวหนึ่ง แล้วล้งว่า “พวกท่านจงนำแพะตัวนี้ ไปตกแต่งประดับประดาให้ดี”

พวกศิษย์รับคำ แล้วนำแพะไปอาบนํ้ายังแม่น้ำ หลังจากประดับตกแต่งแพะนั้นดีแล้ว ก็ปล่อยให้แพะยืนพักอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ

ขณะที่ยืนอยู่นั้น แพะได้ระลึกาติเห็นกรรมเก่าของตน ที่ทำให้ต้องมาทนทุกข์ถึงเพียงนี้ และเมื่อรู้ว่า วันนี้นั้นตนจะพ้นจากความทุกข์นั้นแล้ว จึงเกิดความดีใจ หัวเราะขึ้นมาเสียงดังลั่น แต่แล้วเมื่อกลับคิดว่า หากพราหมณ์ฆ่าตน พราหมณ์ย่อมจะต้องได้รับความทุกข์ เช่นที่ตนเคยรับมา คิดแล้วรู้สึกสงสารพราหมณ์นั้น จึงร้องให้ออกมาด้วยเสียงอันดัง

ศิษย์ของพราหมณ์ได้เห็นดังนั้น จึงถามแพะว่า

“เพื่อนเอ๋ย เหตุใดท่านจึงหัวเราะ แล้วกลับร้องไห้”

แพะตอบว่า “เมื่อกลับถึงสำนักอาจารย์ของท่าน แล้วค่อยถามเรา”

ศิษย์ของพราหมณ์นำแพะกลับไปยังสำนัก พร้อมทั้งเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้กับพราหมณ์ผู้เป็นอาจารย์ฟัง

พราหมณ์จึงถามแพะว่า “นี่ท่าน เพราะเหตุใดท่านจึงหัวเราะ และเหตุใดท่านจึงร้องไห้”

แพะได้ทวนระลึกถึงกรรมที่ตนเคยกระทำไว้ แล้วตอบว่า “ท่านพราหมณ์ เมื่อก่อนเราก็เป็นพราหมณ์เช่นท่าน เราได้ฆ่าแพะตัวหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องสังเวย ในการบวงสรวงดวงวิญญาณ และเพราะการฆ่าแพะเพียงตัวเดียวนั้น ทำให้เราต้องถูกตัดศีรษะมาแล้วถึง ๔๙๙ ชาติ และชาตินี้ คือ ชาติที่ ๕๐๐ จะเป็นชาติสุดท้ายแล้วที่เราจะถูกตัดศีรษะ เราเกิดความดีใจ ที่จะพ้นจากความทุกข์นี้เสียที เราจึงหัวเราะขึ้นมา แต่ที่ร้องไห้นั้นเป็นเพราะเราสงสารท่าน ถ้าหากท่านฆ่าเรา ท่านก็ต้องทนทุกข์ ด้วยการถูกตัดศีรษะไปถึง ๕๐๐ ชาติ เช่นเดียวกับที่เราเคยเป็นมา”

เมื่อได้ฟังดังนั้น พราหมณ์จึงกล่าวกับแพะว่า

“ท่านอย่ากลัวเลย เราจะไม่ฆ่าท่าน”

แต่แพะกลับกล่าวว่า “พราหมณ์ ไม่ว่าท่านจะฆ่าหรือไม่ฆ่าเรา วันนี้เราก็ไม่อาจพ้นจากความตายไปได้”

พราหมณ์จึงกล่าวต่อไปว่า “ท่านอย่ากลัวเลย เราจะคอยติดตามคุ้มครองท่าน”

“พราหมณ์ บาปที่เราได้กระทำนั้น มีกำลังมากเกินไปกว่าที่ท่านจะคุ้มครองเราได้”

พราหมณ์ก็ยังยืนยันว่า “เราจะไม่ยอมให้ใครฆ่าท่าน”

จากนั้นพราหมณ์ได้ปล่อยแพะให้เป็นอิสระ พร้อมกับพาเหล่าศิษย์ทั้งหลายออกติดตามคุ้มครองแพะนั้น

เมื่อแพะถูกปล่อย ก็เดินตรงไปยังต้นไม้ ซึ่งขึ้นอยู่ที่หลังแผ่นหินแห่งหนึ่ง ขณะที่แพะกำลังชะเง้อเพื่อจะกินใบไม้ทันใดนั้นเอง ฟ้าก็ผ่าลงที่หลังแผ่นหินนั้น สะเก็ดหินชิ้นหนึ่ง

ได้กระเด็นมาตัดคอแพะจนขาดไป

การตายของแพะ ได้ทำให้ผู้คนทั้งหลายมาประชุมกัน
พูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พระโพรธัสตร์ซึ่งบังเกิดเป็นรุกข-
เทวดาอยู่ในที่นั้น ได้ปรากฏกายขึ้นในอากาศ พร้อมทั้งแสดง
ธรรมด้วยเสียงอันไพเราะว่า

“สัตว์ทั้งหลาย เมื่อรู้ผลของบาปเช่นนี้
ไม่ควรทำปาณาติบาต พึงรู้ว่าการเกิดนี้เป็นทุกข์
สัตว์ไม่ควรฆ่าสัตว์ เพราะว่ามีปติฆ่าสัตว์ ย่อมเศร้าโศก”

เสียงหัวเราะและร้องไห้ในวันสุดท้ายแห่งชีวิตของแพะ
นั้น อาจช่วยผู้คนทั้งหลายให้รอดพ้นจากเภทภัยแห่งการผิด
ศีลได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แพะผู้มีน้ำใจ ผู้ได้สำนึกผิดแล้ว
และได้รับการคุ้มครองป้องกันเป็นอย่างดี ก็ยังมีอาจรอดพ้น
จากความตายไปได้

เพียงเพราะชาติหนึ่งที่หลงผิด ได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต คุณ-
ภาพจิตใจจึงถูกทำลายจนตกต่ำเสื่อมทราม ไม่อาจรองรับ
ความเป็นมนุษย์ได้ ต้องวนเวียนเกิดตายในร่างเดรัจฉาน ชด
ใช้บาปกรรมอย่างทุกข์ทรมานตลอดมา

โทษแห่งอหินนาทาน

“ผู้มีอำนาจวาสนา หากว่าไม่รักษาศีล ย่อมไม่
อาจรักษาลาภยศของตนไว้ได้” คำกล่าวนี้จะเป็นจริงเพียง
ใด พบกับคำตอบได้ เมื่อปุโรหิตผู้ยิ่งใหญ่ได้ทดลองขโมย
ทรัพย์ของผู้อื่น

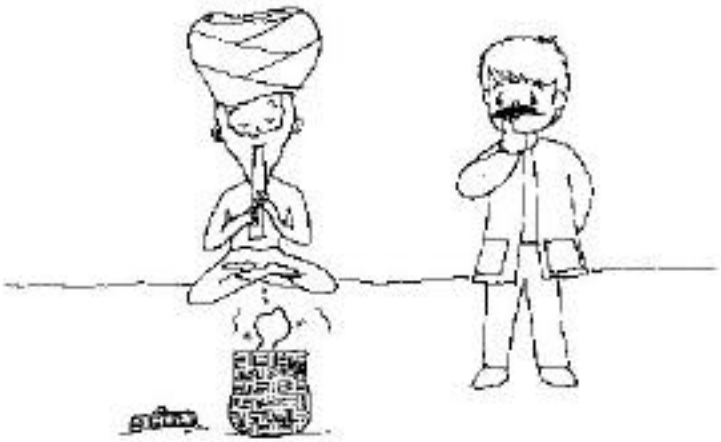
ปุโรหิตทดลองศีล °

เมื่อครั้งพระเจ้าพรหมทัต ครองราชสมบัติในกรุง
พาราณสี ปุโรหิตผู้หนึ่งของพระองค์ ได้เกิดความสงสัยว่า
ถ้าผิดศีลแล้วจะเป็นอย่างไร จึงได้ทดลองด้วยการขโมยเงิน
หลวงไปวันละ ๑ กหาปณะ

ในวันแรก และวันที่ ๒ นั้น ไม่มีอะไรเกิดขึ้น เพราะ
เจ้าหน้าที่ทั้งหลายยังมีความยำเกรงในตัวปุโรหิตอยู่ ด้วยเห็น
ว่าเป็นถึงราชครู แต่พอวันที่ ๓ เจ้าหน้าที่เหล่านั้นก็หมดความ
ยำเกรง ร้องประกาศขึ้นว่า “ขโมย ขโมย” แล้วจับตัวปุโรหิต
ผู้นั้นไปถวายพระราชา

ในขณะที่เดินไปตามทางนั้น ปุโรหิตได้เห็นพวกหมองู
แสดงการเล่นงูอยู่ งูนั้นเป็นงูพิษ แต่ไม่กัดใคร เพราะ

° สิลวิมังสชาติก พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาภูมิ
เล่มที่ ๕๖ หน้า ๒๙๗

ถูกสะกดไว้ด้วยอำนาจมนต์ของหมອງ แต่ถึงอย่างนั้นผู้คนทั้งหลาย ก็พากันชื่นชมงูนั้นว่า “งูตัวนี้ดี เป็นงูมีศิลป์ ไม่กัดใคร” บุโรหิตจึงคิดอยู่ในใจว่า “แม้แต่งงูซึ่งไม่กัดใคร เพราะอำนาจของหมອງ ยังได้รับคำชื่นชมว่าเป็นงูดี งูมีศิลป์ หากมนุษย์เช่นเราเป็นผู้มีศิลป์ คงจะดียิ่งขึ้นไปอีก”

เมื่อเข้าเฝ้าพระราชบิดา พระองค์ตรัสถามบุโรหิตว่า “เหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น”

บุโรหิตกราบทูลว่า “ข้าพระองค์ทำไป เพื่อจะทดลองดูว่า เมื่อฝึกศิลป์แล้วจะเป็นอย่างไร เมื่อก่อนข้าพระองค์สงสัยว่า ที่องค์ราชานับถือข้าพระองค์ ที่ประชาชนยำเกรง ข้าพระองค์นั้น เป็นเพราะชาติตระกูล ศิลปวิทยา ความเป็นบุโรหิต หรือเพราะศิลป์กันแน่ มาบัดนี้...ข้าพระองค์ได้

ทราบแล้วว่า เป็นเพราะศิลปินนั่นเอง

ข้าแต่มหाराชา ทรัพย์สมบัติซึ่งเป็นของบิดาของข้า-
พระองค์ก็ดี ทรัพย์สมบัติที่ข้าพระองค์หาได้ด้วยตนเองก็ดี
ทรัพย์สมบัติที่พระองค์ได้พระราชทานก็ดี ข้าพระองค์มีอยู่
เป็นอันมาก แต่ที่ข้าพระองค์ขโมยเงินเช่นนี้ ก็เพื่อจะทดลอง
ผิดศีลดู และนี่เองจึงทำให้ข้าพระองค์ได้รู้ว่า ศิลปินสูง
กว่าชาติตระกูล สูงกว่าทรัพย์สมบัติใดๆ ทั้งสิ้น”

จากนั้นบุโรหิตได้ทูลขออนุญาตจากพระราชา ออก
บวชเป็นฤาษีอยู่ในป่าหิมพานต์ สมาทานตั้งมั่นอยู่ในศีล และ
ปฏิบัติกัมมฏฐาน จนได้สำเร็จจอกุญญาสมบัติ เมื่อละจาก
โลกแล้วได้ไปเกิดในชั้นพรหมโลก

บุโรหิตผู้ทรงปัญญา ได้รู้ซึ่งแล้วว่า อำนาจ วาสนา หรือ
ทรัพย์สมบัติใดๆ ก็ไม่มีความหมาย ไม่อาจช่วยอะไรได้ ยาม
เมื่อเขาได้ชื่อว่าเป็นขโมย

ถ้าหากการลักทรัพย์ในครั้งนี้ มิใช่เป็นเพียงแค่การ
ทดลอง หากแต่เป็นการกระทำด้วยความโลภ เรื่องนี้คงต้อง
จบลงอย่างน่าอัปยศอดสูแน่นอน

ในที่สุด จุลจพอันร้ายแรงที่สุดนั้น ย่อมมิใช่อยู่ที่ความ
เสียหายในทรัพย์สินของทางราชการ หรือโทษทัณฑ์ทาง
กฎหมายที่บุโรหิตจะต้องได้รับ หากแต่อยู่ที่ความพินาศ

ย่อหย่อนในคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ นี่คือผลเสียหาย
ที่ร้ายแรงที่สุดของการลักทรัพย์

โทษแห่งกาเมสุมิฉฉาจาร

โทษภัยแห่งการประพฤติดนินทากามนั้น ไม่เคยปราณี
ผู้ใด แม้แต่พระโพธิสัตว์ ผู้สร้างสมบุญบารมีมามากมาย ยัง
ต้องตกนรกไปนานนับกับกัลป์ ด้วยเหตุที่ท่านหลงใหลใน
ความรัก จนมีอาจหักห้ามยับยั้งใจ

มาณพหนุ่มช่างทอง^๑

ครั้งหนึ่ง พระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลช่างทอง เต็บโต
ขึ้นเป็นชายหนุ่มรูปงาม มีความเฉลียวฉลาด ฝึกฝนจนเป็น
ช่างทองฝีมือเยี่ยม มีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือตั้งแต่วัยหนุ่ม
เศรษฐีใหญ่ในเมืองถึงกับว่าจ้างให้มาทำเครื่องประดับแกธิดา
ของตนเป็นพิเศษ เพื่อเข้าพิธีแต่งงานกับบุตรของเศรษฐีผู้มี
ตระกูลเสมอกัน

เมื่อเศรษฐีได้เห็นลักษณะอันงามชวนหลงใหลของ
ช่างทอง ก็เกรงว่าธิดาคณสวयของตน จะไปหลงรักช่างทอง
ผู้มีตระกูลต่ำกว่า ไม่คู่ควรกัน เศรษฐีจึงถามชายหนุ่มช่าง-

^๑ มุณินาททีปนี ปี ๒๕๑๖ โดย พระศรีวิสุทธิโสภณ (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙) หน้า ๑๗๙

ทองว่า

“หากท่านได้เห็นเพียงแค่ข้อมือ และข้อเท้าของลูกเรา ท่านจะสามารถจัดทำเครื่องประดับได้หรือไม่”

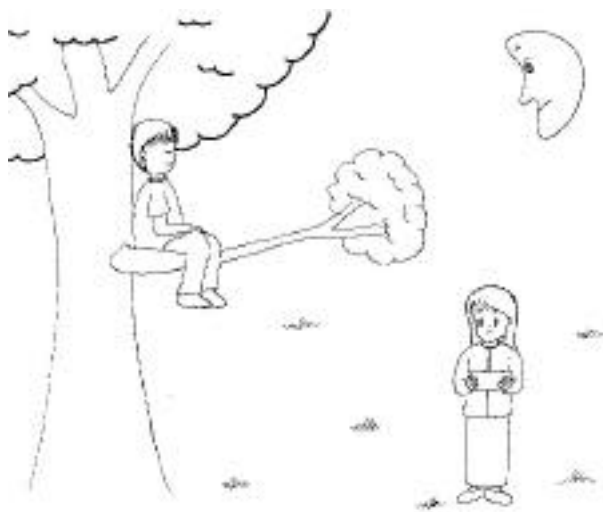
“ได้ครับ” ชายหนุ่มรับคำ

เศรษฐีจึงสั่งให้คนงาน กั้นฝาผนังระหว่างคนทั้งสอง เจาะช่องเพียงให้มือและเท้าลอดไปได้เท่านั้น ธิดาเศรษฐีจึงเกิดความสงสัยว่า เหตุใดบิดาจึงไม่ให้ช่างทองมาวัดขนาด ทดลองเครื่องประดับเหมือนเช่นเคย หรือจะมีอะไรปิดบังนางอยู่ นางจึงลอบมองออกไปตามช่องไม้ เมื่อได้เห็นรูปอันงาม ของช่างทองก็หลงใหลรักใคร่ ลงมือเขียนจดหมายทิ้งลง เบื้องหน้าชายหนุ่ม ความว่า

“ช่างทองผู้เป็นที่รัก หากท่านมีใจรักใคร่ในตัวเรา ขอจงมาพบเราที่ต้นไม้ใหญ่หลังบ้านในคืนวันนี้เถิด”

ช่างทอง อ่านจดหมายด้วยความยินดี เขารอจนเวลา คำ จึ่งลอบมานั่งรออยู่บนต้นไม้ใหญ่นั้น แต่ด้วยความตรากตรำทำงานมาทั้งวัน จึงเกิดอาการง่วงนอน เผลอตัวเอนหลับไปคาगิ้งไม้นั่นเอง

เมื่อคนในบ้านหลับกันหมดแล้ว ธิดาเศรษฐีจึงแอบ จัดอาหารแล้วออกมาพบกับช่างทอง นางเห็นเขาหลับสนิท จะปลุกให้ตื่นก็เกรงต่อความเชื่อที่ว่า ผู้ใดปลุกคนอื่นให้ตื่นขึ้น จากการนอนหลับ ผู้นั้นจะได้รับบาปตกนรกนานถึงหนึ่งกับ

เมื่อนางร่อยุ่ครู่ใหญ่ ชายหนุ่มก็ยังหลับสนิทเช่นเดิม นางได้แต่วางขันทองไว้ตรงหน้าเขา แล้วหันหลังกลับไป

วันต่อมา ธิดาเศรษฐีแอบทิ้งจดหมายนัดพบอีก พร้อมกับการขับให้เขาอดทน อย่าหลับไหลเหมือนเมื่อวาน ช่างทองได้ไปรอที่เดิม แต่กลับเผลอหลับไหลไปอีก ธิดาเศรษฐีได้แต่วางอาหารไว้ให้ แล้วเดินกลับไป

วันที่สาม เหตุการณ์ยังเป็นเช่นเดิม ธิดาเศรษฐีเสียใจที่มีได้อยู่ใกล้ชิดกับชายคนรัก คิดปองว่ามิได้สร้างสมบุญร่วมกันมา จึงต้องแคล้วคลาดกันเช่นนี้ ฝ่ายชายหนุ่มก็แค้นเคืองตนเองที่เผลอสติหลับไปถึงสามครั้ง เขาเดินกลับด้วยความ

เสียดายโอกาสยิ่งนัก

เช้าวันรุ่งขึ้น เมื่อถึงกำหนดแต่งงานของธิดาเศรษฐี ช่างทองยังคงเฝ้าคิดถึงนางอย่างผูกพันไม่คลาย จึงคิดหาอุบายจัดทำเครื่องประดับอันงดงามประณีตไปถวายพระมหาอุปราช เครื่องประดับถูกพระทัยพระองค์มากถึงกับตรัสถามว่า

“ท่านนำเครื่องประดับอันงดงามนี้มามอบแก่เรา ท่านต้องการสิ่งใดหรือ”

ช่างทองได้โอกาส กราบทูลความประสงค์ของตนให้ทรงทราบ พระมหาอุปราชกลับเห็นชอบด้วย พร้อมออกอุบายช่วยเหลือ โดยปลอมแปลงแต่งกายให้นายช่างทองเป็นหญิง แล้วพามาบ้านท่านเศรษฐี รับสั่งกับท่านเศรษฐีว่า

“บัดนี้ พระเจ้าพี่ต้องการให้เราไปปราบกบฏชายแดน เราขอฝากน้องสาวไว้ให้ธิดาของท่านดูแลเป็นการชั่วคราว จนกว่าเราจะกลับมา”

แม้เศรษฐีจะบ่นเบี่ยงว่านางแต่งงานแล้ว แต่พระมหาอุปราชยังคงยืนยันเช่นเดิม พร้อมกับรับสั่งให้ดูแลนางอย่างดี ห้ามบุคคลอื่นแม้แต่สามีของธิดาเศรษฐีเข้าไปรบกวนเป็นอันขาด

ตั้งแต่วันนั้นมา ชายหนุ่มช่างทองได้เพลิดเพลินอยู่กับธิดาเศรษฐี สมความปรารถนาตลอดเวลาสามเดือน พระ

มหาอุปราชจึงมารับกลับไป และจากการฝึกศิลปะในครั้งนี้ ได้ทำให้เขาต้องตกนรกเวียนวนอยู่ในอบายภูมิอย่างยาวนานตลอด ๑๔ กัป

ชายหนุ่มช่างทอง ผู้มีสมบัติอันเพียบพร้อม แต่กลับเข้าไปในทางที่ผิดศีลธรรม ก็เปรียบเสมือนผู้มีอาวุธร้าย เพื่อใช้ประหารตนเอง การที่เขาต้องตกนรก เพราะตกเป็นทาสของอารมณ์รักใคร่ นับเป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ในหนทางการสร้างบารมี

หากย้อนเวลากลับไปได้ ชายหนุ่มช่างทองคงจะไม่คิดแต่ต้องฉีดาเศรษฐกิจเลยแม้เพียงปลายเล็บ เพราะความสุขเพียงชั่วยามที่เขาได้รับนั้น ช่างไม่คุ้มค่าเลย เมื่อเทียบกับความทุกข์ทรมานอันยาวนานในนรกภูมิ

ในโลกที่เต็มไปด้วยความรักใคร่อันเฝ้าหวงใจนี้ จึงมีเพียงผู้ที่รักาศิลเท่านั้น ที่จะอยู่รอดปลอดภัย สามารถรักษาความเป็นมนุษย์ไว้ได้ โดยไม่ใช้ชีวิตผิดพลาด เพราะตกเป็นทาสของความรักใคร่

โทษแห่งมูสาวาท

ก่อนจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ออกไป เรามั่นใจหรือไม่ว่ามันเป็นความจริง เพราะการโกหกหลอกลวงนั้น คือการ

ทำลายคุณค่าของตนเอง ดังที่บุโรहितผู้หนึ่งได้ทำลายคุณค่าของตนจนหมดสิ้น ด้วยคำพูดเพียงไม่กี่คำ

กัการุชาดก °

ในอดีตกาล เมื่อครั้งพระเจ้าพรหมทัตครองกรุงพาราณสี พระองค์ได้จัดให้มีมหรสพครั้งใหญ่ขึ้น โดยมีเหล่ามนุษย์ นาค ครุฑ ภูมิมัฏฐกเทพยดา พากันมาชมมหรสพเป็นจำนวนมาก ในครั้งนั้น มีเทพบุตร ๔ องค์ ลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อมาชมมหรสพ เทพบุตรทั้ง ๔ องค์นั้นล้วนมีพวงมาลัยดอกไม้ทิพย์ ประดับรอบศีรษะ กลิ่นดอกไม้ทิพย์นั้นได้หอมฟุ้ง ตลบอบอวลไปทั่วพระนคร พวกมนุษย์จึงเกี่ยวสืบหากันว่า ผู้ใดที่ประดับดอกไม้ซึ่งมีกลิ่นหอมเช่นนี้

เทพบุตรเหล่านั้น จึงเหาะมาแสดงตนให้ปรากฏอยู่ในอากาศ ตรงหน้าพระราชวัง มหาชนที่มาประชุมอยู่ ณ ที่นั้นจึงถามว่า

“พวกท่านมาจากสวรรค์ชั้นไหน มาเพื่อกิจธุระอันใด”

“เรามาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มาเพื่อชมมหรสพ”
เทพบุตรเหล่านั้นตอบ

พวกมนุษย์จึงถามต่อไปว่า “ดอกไม้ทิพย์ที่ท่านสวม

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาฯ เล่มที่ ๕๔ หน้า ๕๕๕

ศิระมานันต์มีชื่อว่าอะไร”

เมื่อมนุษย์ทั้งหลายได้ทราบว่าเป็นดอกฟักทิมพ์ จึงได้กล่าวขอต่อเทพบุตร เพื่อจะขอตัดทรงบ้าง เหล่าเทพบุตรจึงตอบว่า

“ดอกไม้ทิพย์เหล่านี้มีอานุภาพมาก สมควรแก่หมู่เทพยดาพวกเดียวกันนั้น ไม่สมควรแก่ผู้ไม่มีศีล ไม่มีปัญญา มีอหิคารมไปในทางชั่วช้าลามก ซึ่งมีอยู่ในมนุษย์โลก”

เมื่อตอบดังนี้แล้ว เทพบุตรองค์ที่ ๑ จึงกล่าวว่า

“ผู้ใดไม่กลัวสิ่งของของผู้อื่น ไม่พูดเท็จ ได้รับยศแล้วไม่มัวเมา ผู้นั้นแลสมควรประดับดอกฟักทิมพ์”

ครั้งนั้นปุโรหิตของพระเจ้าพาราณสี ได้ฟังคำของเทพบุตรองค์ที่ ๑ แล้ว จึงคิดว่าคุณสมบัติเหล่านี้ไม่มีในตัวเราสักอย่าง แต่เราจะโกหกเพื่อจะรับเอาดอกฟักทิมพ์มาประดับศิระ เพื่อให้มหาชนทั้งหลายเข้าใจว่า เราเป็นผู้บริบูรณ์ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ จึงกล่าวว่า

“ข้าพเจ้าเป็นผู้มีคุณสมบัติเหล่านี้ครบทุกอย่าง”

ครั้นรับเอาดอกฟักทิมพ์จากเทพบุตรนั้นมาประดับศิระตน แล้วก็ขอจากเทพบุตรองค์ที่ ๒ ต่อไปอีก

เทพบุตรองค์ที่ ๒ กล่าวว่า

“ผู้ใดแสวงหาทรัพย์ ได้มาโดยชอบธรรม ไม่หลอกลวง

เอาทรัพย์สินของผู้อื่น เมื่อได้ทรัพย์สินแล้วไม่ประมาณหัวเมา ผู้
นั้นแลย่อมสมควรประดับดอกฟักทิพย์”

บุโรหิตจึงโกหกว่าตนมีคุณสมบัติเหล่านี้ครบทุกประการ
จากนั้นก็รับเอาดอกฟักทิพย์จากเทพบุตรองค์ที่ ๒ มา
สวมศีรษะ แล้วร้องขอจากเทพบุตรองค์ที่ ๓ ต่อไปอีก

เทพบุตรองค์ที่ ๓ ได้กล่าวว่า

“ผู้ใดมีจิตไม่จิตจางเร็ว และมีศรัทธาไม่คลายง่ายๆ
ไม่บริโภคน้ำของอร่อยแต่ผู้เดียว ผู้นั้นแลย่อมสมควรประดับ
ดอกฟักทิพย์”

บุโรหิตก็รับสมอ้างอีกเช่นเคย เมื่อรับเอาดอกฟักทิพย์
มาสวมศีรษะของตนแล้ว ได้กล่าวขอต่อเทพบุตรองค์ที่ ๔ ต่
ไปอีก

เทพบุตรองค์ที่ ๔ จึงกล่าวว่า

“ผู้ใดไม่ด่าว่าลัทธิบูชทั้งในที่ต่อหน้าและลับหลัง พุด
อย่างใดทำอย่างนั้น ผู้นั้นแลสมควรประดับดอกฟักทิพย์”

ฝ่ายบุโรหิตก็กล่าวรับอีก พร้อมทั้งรับดอกฟักทิพย์
จากเทพบุตรองค์ที่ ๔ มาสวมศีรษะตนเหมือนกับทุกครั้ง
ที่ผ่านมา

เมื่อเทพบุตรทั้ง ๔ ให้พวงมาลัยดอกฟักทิพย์แก่
บุโรหิตแล้ว ก็พากันกลับสู่สวรรค์

ในขณะนั้นเอง บุโรหิตเกิดอาการเจ็บปวดศีรษะแปลบปลาบ เหมือนกับถูกทิ่มแทงด้วยปลายมีดที่แหลมคม ทั้งปวดตึงราวกับศีรษะถูกรัดไว้ด้วยเชือกเหล็ก ต้องล้มลงกลิ้งเกลือกไปมาอยู่ ณ ที่นั้นเอง มหาชนทั้งหลายต่างพากันถามว่าเกิดอะไรขึ้น บุโรหิตจึงสารภาพว่า

“เราพูดเท็จ เพื่อขอดอกฟักทิพย์จากเทวดามาสวมศีรษะของเรา ขอท่านทั้งหลายจงช่วยกันปลดพวงมาลัยดอกฟักทิพย์ออกจากศีรษะของเราด้วยเถิด”

คนทั้งหลายได้ช่วยกันปลดพวงมาลัยดอกฟักทิพย์

อย่างสุดกำลังความสามารถ แต่ก็ไม่อาจปลดออกได้ จึงพากันหามบุโรหิตไปส่งยังเรือนของเขา บุโรหิตได้ร้องให้คร่ำครวญ ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่นานถึง ๗ วัน

พระราชาทรงปรึกษากับหมู่อำมาตย์ว่า จะทำอย่างไร จึงจะช่วยบุโรหิตผู้ไม่มีศีล ให้รอดพ้นจากความตายได้ อำมาตย์ทั้งหลายจึงกราบทูลว่า “ขอให้จัดมหรสพขึ้นใหม่ เทพบุตรทั้ง ๔ นั้น คงจะมาชมอีก”

พระองค์ทรงเห็นชอบด้วย จึงโปรดให้จัดมหรสพขึ้นอีก เทพบุตรทั้ง ๔ ก็มาปรากฏกายแก่มหาชนอีกครั้ง บุโรหิตจึงกล่าวอ่อนน้อมเทพบุตรเหล่านั้นว่า “ขอเทพบุตรทั้งหลาย จงช่วยชีวิตข้าพเจ้าด้วยเถิด”

เทพบุตรทั้ง ๔ พากันติเตียนบุโรหิตนั้น ในท่ามกลางมหาชนว่า **“ดอกพิกติพย์เหล่านี้ ย่อมไม่สมควรแก่ผู้ไม่มีศีล ไม่มีกัลยาณธรรมเช่นท่าน ท่านได้หลอกลวงพวกเรา จึงได้รับผลแห่งมฺสาวาทนั้น”**

ครั้นกล่าวติเตียนแล้ว จึงปลดพวงมาลัยนั้นออกจากศีรษะบุโรหิต จากนั้นก็ให้โอวาทแก่มหาชน ให้ตั้งอยู่ในศีล แล้วพากันกลับไปสู่สรวงสวรรค์

พวงมาลัยดอกไม้อันงดงาม ที่กลับกลายเป็นความแหลมคมเข้าทิ่มแทง จะสร้างความเจ็บปวดได้ก็เพียงกาย แต่

ความเจ็บปวดรวดร้าวใจของบุโรहितผู้นั้น ไหนเลยจะบรรเทา
ลงได้ จากบุคคลผู้เคยเป็นที่เคารพนับถือ กลับต้องมีชีวิต
เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมืออย่างน่าอัศจรรย์ แต่...บุโรहित
ผู้นำสงสารจะรู้หรือไม่ว่า ความทุกข์เหล่านั้นยังมีใช้โทษทัณฑ์
ที่แท้จริง

เพราะการที่ใครสักคนจะกล่าวคำเท็จได้นั้น เขาจะ
ต้องบิดเบือนความจริงในใจ ต้องทำลายศีลธรรมที่มีอยู่
ในใจ คำเท็จของเขาจึงทำลายใจเขาก่อนใคร และทำลาย
ใจเขามากกว่าใคร ยิ่งกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่า ใจของเขาจะ
ยิ่งทรุดโทรมเสื่อมสมรรถภาพลงไป

นี่คือ ผลอันร้ายกาจของการโกหกหลอกลวง

โทษแห่งสุรา

ยังมีเรื่องราวของพระภิกษุรูปหนึ่ง ซึ่งเคยมีชีวิตที่
บริสุทธิ์สะอาด เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ความสามารถ
และมีฤทธิ์เดชเป็นที่เลื่องลือ แต่ฤทธิ์ของท่านที่ว่าแน่ ยัง
ต้องพ่ายแพ้แก่สุราเมรัย ที่สามารถออกฤทธิ์ทำลายคุณงาม
ความดีทุกประการจนหมดสิ้น

พระสาครตะ °

ในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งที่พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าทรงจำพรรษาอยู่ ณ กรุงสาวัตถี ครั้นออกพรรษาพระพุทเธองค์ได้เสด็จไปสู่เจตียชนบท จนกระทั่งมาถึงบ้านภัททตติกาม เมื่อคนเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ตลอดจนชาวนา และคนเดินทาง ได้แลเห็นพระองค์ ต่างพากันกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ ขอได้โปรดอย่าเสด็จไปสู่ท่าอัมพะเลย เพราะมีพญานาคตนหนึ่งซึ่งมีพิษร้ายแรง อาศัยอยู่ใกล้อาศรมชฎิล หากพระองค์เสด็จไป พญานาคนั้นก็จะทำอันตรายแก่พระองค์”

พระองค์ทรงทำเป็นไม่ได้ยิน แม้คนเหล่านั้นจะทูลห้ามถึง ๓ ครั้ง พระองค์ก็ทรงนิ่งเฉย เสด็จเข้าไปประทับอยู่ที่ภัททตติกาม

ครานั้น พระสาครตะผู้สำเร็จโลกียฌาน ได้ไปยังอาศรมชฎิลที่พญานาคนั้นอาศัยอยู่ ท่านเข้าไปยังโรงบูชาไฟแล้ว ปูพญาลงรองนั่งท่าสมาธิคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง

เมื่อพญานาคมองเห็นพระสาครตะ ก็รู้สึกขุ่นเคืองได้พ่นพิษเข้าใส่ พระสาครตะจึงบันดาลพิษโต้ตอบกำจัดพิชพญานาคนั้น พญานาคพ่นไฟสู้อีก พระสาครตะจึงเข้าเตโช-

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาภูมิฯ เล่มที่ ๔ หน้า ๖๓๐

สมาบัติบันดาลไฟได้ตอบ จนพญานาคยอมแพ้ จากนั้นท่านได้สั่งสอนให้พญานาคตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ แล้วท่านจึงกลับมาเฝ้าพระลัมมาลัมพุทเธเจ้าที่ภัททวตีกคาม

เมื่อพระลัมมาลัมพุทเธเจ้าประทับอยู่ที่ภัททวตีกคามตามสมควรแก่พระประสงค์แล้ว จึงเสด็จกลับสู่เมืองโกสัมพิเมื่อชาวเมืองโกสัมพิ มารับเสด็จพระลัมมาลัมพุทเธเจ้า และได้ทราบว่พระสาครตะมิชัชชนะแก่พญานาค จึงพากันเข้าไปถามพระสาครตะว่า “สิ่งใดที่เป็นของหายาก เป็นของชอบใจของพระคุณเจ้า พวกเราจะจัดถวาย”

ครั้งนั้น ยังมีภิกษุผู้มีความริษยาในพระสาครตะ ได้แก่งตอบไปว่า “สุราใสสีแดงเหมือนสีเท้าของนกพิราบ เป็นของหายาก และเป็นของชอบใจของพระคุณเจ้า ท่านทั้งหลายจงจัดเตรียมสุรานั้นไว้ถวายจึงจะดี”

คนเหล่านั้นพากันกระทำตามคำแนะนำ โดยเวลาที่พระสาครตะไปบิณฑบาต ต่างก็ขอให้ท่านดื่มสุรา พระสาครตะได้ดื่มสุราทุกๆ เรือนไป จนในที่สุด ท่านได้ล้มลงที่ประตูเมืองด้วยความมึนเมา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จออกจากเมือง พร้อมด้วยภิกษุเป็นจำนวนมาก ได้ทอดพระเนตรเห็นพระสาครตะล้มกลิ้งอยู่ที่ประตูเมือง จึงตรัสสั่งให้ภิกษุทั้งหลายช่วยกันพยุงพระสาครตะไป แล้วจัดให้นอนหันศีรษะมาทางพระองค์ แต่พระสาครตะกลับพลิกตัว นอนเอาเท้าทั้งสองหันมาทางพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ลำดับนั้น พระพุทธองค์รับสั่งถามภิกษุทั้งหลายว่า

“ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สาครตะมีความเคารพ มีความยำเกรงในตถาคตมิใช่หรือ”

ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลว่า “เป็นดังรับสั่ง พระพุทธเจ้าข้า”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ สาครตะมีความเคารพยำเกรงในตถาคตอยู่หรือ”

“ไม่มีเลย พระพุทธเจ้าข้า”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สาคตะได้ต่อสู้กับนาคภัททว-
ตีกคามใช่หรือไม่”

“ใช่ พระพุทธเจ้าข้า”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้แม้แตงูน้ำ สาคตะจะ
สามารถทำการต่อสู้ได้หรือไม่”

“ไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย น้ำที่ดื่มเข้าไปแล้ว ถึงวิสัญญี-
ภาพนั้นควรดื่มหรือไม่”

“ไม่ควรดื่ม พระพุทธเจ้าข้า”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของสาคตะไม่เหมาะ
ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ โฉนสาคตะจึงดื่มน้ำที่ทำ
ให้ผู้ดื่มมีนเมา การกระทำของสาคตะนั้น มิได้เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใส
ยิ่งขึ้นของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว”

ฤทธิ์ของสุราจึงไม่เพียงแต่ทำให้ พระสาคตเถรสิ้นฤทธิ์
แต่ยังทำให้ความประพฤติอันดีงาม กลับเลื่อมทราบล้นส่งาราศี
จากผู้เป็นที่เคารพศรัทธา กลับกลายเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจ
เดียดฉันท์ แม้จิตใจที่อาจหาญของท่าน ยังเลื่อมลั่นกำลัง

ทั้งที่สภาพใจของท่านแต่เดิมนั้น เป็นใจที่ตั้งมั่น ทนทานต่อการทำลายไม่ว่าจากภัยใดๆ แต่แล้วกลับเปลี่ยนสภาพไปอย่างง่ายดาย เพราะการดื่มสุรา

แล้วใจของมนุษย์ทั้งหลาย ที่ยังคงหวั่นไหวไปตามกระแสแห่งทุกข์ภัยในชีวิต หากไม่ระวังรักษา ปล่อยให้สุรา มาบั่นทอนทำลาย คุณภาพใจจะมัวเมาตกต่ำไปสักเพียงใด

ใจที่เสื่อมคุณภาพเช่นนี้ จะพาชีวิตไปสู่ที่ใด

**การดื่มสุราเมรัย จึงเป็นวิถีที่นำชีวิตไปสู่ความ
หายนะโดยแท้**

จากเรื่องราวต่างๆ ดังกล่าวมา แม้ว่าทุกขโศกบางประการจากการผิดศีล อาจเป็นสิ่งเหลือวิสัย ที่เราจะรู้เห็นได้ในชาตินี้ แต่ยังมีโทษทัณฑ์ประการหนึ่ง ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน นั่นก็คือการถูกลงโทษจากกฎหมายบ้านเมือง

การก่ออาชญากรรมทุกชนิด ไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือรุนแรงเพียงใด ล้วนมาจากการกระทำที่ผิดศีลทั้งสิ้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด กฎหมายบ้านเมืองย่อมมีบทลงโทษสำหรับผู้ผิดศีลไว้เสมอ ส่วนผู้ที่รักษาศีลเป็นอย่างดี ย่อมเป็นผู้ที่ไม่มีโทษภัยจากกฎหมายทั้งปวง

ดังที่พระลัมมาลัมพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า^๑

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร เธอทั้งหลายเคยได้เห็นหรือได้ยินบ้างไหมว่า บุรุษนี้ละปาณาติบาตเป็นผู้งดเว้นจากปาณาติบาตแล้ว พระราชาทั้งหลายจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะการงดเว้นจากปาณาติบาตเป็นเหตุ ?”

“ไม่เคยเลย พระเจ้าข้า”

“ถูกแล้ว ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน...มีแต่เขาจะประกาศการกระทำชั่วว่า คนผู้นี้ฆ่าหญิงหรือชายตาย พระราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะปาณาติบาตเป็นเหตุ อย่างนี้ เธอทั้งหลายเคยเห็น หรือเคยได้ยินบ้างไหม ?”

“เคยเห็น เคยได้ยิน และจักได้ยินต่อไปด้วย พระเจ้าข้า”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร เธอทั้งหลายเคยได้เห็น หรือได้ยินบ้างไหมว่า บุรุษนี้ละอทินนาทานเป็นผู้งดเว้นจากอทินนาทานแล้ว...จากกาเมสุมิฉณาจารแล้ว...จากมุสาวาทแล้ว...จากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานแล้ว พระราชาทั้งหลายจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะการงดเว้นจากอทินนาทาน...จากกาเมสุมิฉณาจาร...จากมุสาวาท...จากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานเป็นเหตุ ?”

^๑ อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต บาลีสยามรัฐ เล่ม ๒๒ ข้อ ๑๓๘ หน้า ๒๓๒

“ไม่เคยเลย พระเจ้าข้า”

“ถูกแล้ว ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็กไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน...มีแต่เขาจะประกาศการกระทำชั่วว่า คนผู้นี้ลักทรัพย์เขามาจากบ้านหรือจากป่า...คนผู้นี้ประพฤติดะเมิดในสตรี หรือในบุตรของผู้อื่น...คนผู้นี้ทำลายประโยชน์ของชาวบ้าน หรือลูกชาวบ้าน ด้วยการกล่าวเท็จ...คนผู้นี้ดื่มสุราเมรัยฯ แล้วฆ่าหญิงหรือชายตาย...คนผู้นี้ดื่มสุราเมรัยฯ แล้วลักทรัพย์เขาจากบ้านหรือจากป่า...คนผู้นี้ดื่มสุราเมรัยฯ แล้วประพฤติดะเมิดในสตรี หรือบุตรของผู้อื่น...คนผู้นี้ดื่มสุราเมรัยฯ แล้วทำลายประโยชน์ของชาวบ้าน หรือลูกชาวบ้าน ด้วยการกล่าวเท็จ พระราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหารจองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะอทินนาทาน...กาเมสุมิฉฉาจาร...มุสาวาท...สุราเมรัยฯ เป็นเหตุ อย่างนี้เธอทั้งหลายเคยเห็น หรือเคยได้ยินบ้างไหม?”

“เคยเห็น เคยได้ยิน และจักได้ยินต่อไปด้วย พระเจ้าข้า”

ทั้งหมดนี้ เป็นเพียงเลี้ยวรู้ลึกลับของทุกข์ภัยอันใหญ่หลวงที่เกิดจากการล่วงละเมิดศีล ทุกข์ภัยนั้นเป็นอย่างไร พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน **ลัทธิพาลสูตร**^๑ ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **ปาณาติบาต** อันบุคคลเสพแล้ว เจริญ

^๑ อังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต บาลีสยามรัฐ เล่ม ๒๓ ข้อ ๑๓๐ หน้า ๒๕๑

แล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้ไปเกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลกรรมแห่งปาณาติบาตอย่างเบาที่สุด ย่อมทำให้เกิดเป็นมนุษย์ที่มีอายุน้อย”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **อทินนาทาน** อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้ไปเกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลกรรมแห่งอทินนาทานอย่างเบาที่สุด ย่อมยังความพินาศแห่งโคกะให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **กาเมสุมิจฉาจาร** อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้ไปเกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลกรรมแห่งกาเมสุมิจฉาจารอย่างเบาที่สุด ย่อมยังศัตรูคู่แค้นให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **มุสาวาท** อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้ไปเกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลกรรมแห่งมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมยังการกล่าวตู่ด้วยคำอันไม่เป็นจริง ให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **ปิสุณาวาจา** อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้ไปเกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลกรรมแห่งปิสุณาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมยังการแตกจากมิตรให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **พรุสวาจา** ที่บุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว

กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในเปรตวิสัย ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ผลกรรมแห่งพรุสวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมยังเสียงที่ไม่น่าพอใจให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **สัมพัปปลาปะ** อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลกรรมแห่งสัมพัปปลาปะอย่างเบาที่สุด ย่อมยังคำไม่ควรเชื่อถือ ให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **การตีม้ำเมา** คือ สุราเมรัย อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในเปรตวิสัย และสัตว์ดิรัจฉาน ผลกรรมแห่งการตีมสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุด ย่อมยังความเป็นบ้าให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

จากพระสูตรนี้ จะเห็นได้ว่า **ผู้ที่ผิดศีล ๕ ย่อมมีโทษหนักและเบาตามลำดับ** คือทำให้เกิดเป็นสัตว์นรก เปรต และสัตว์ดิรัจฉาน

โดยที่โทษอย่างเบาที่สุดของการฆ่าสัตว์ คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้มีอายุสั้น ต้องพบกับโรคภัย ทำให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร

โทษอย่างเบาที่สุดของการลักขโมย คือ ทำให้เกิด

เป็นมนุษย์ผู้ยากจนขัดสน หากเคยทำทานมานาน เกิดมามั่งมีเงินทอง แต่ในที่สุดทรัพย์เหล่านั้น ก็จะต้องพินาศไปด้วยภัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยจากน้ำ จากไฟ จากโจรผู้ร้าย หรือคนคดโกง

โทษอย่างเบาที่สุดของการประพฤติดินกาม คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้มีศัตรูคู่แวมมาก ยากจะหาความสงบสุขในชีวิต

โทษอย่างเบาที่สุดของการพูดโกหก คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้ถูกกล่าวหาด้วยเรื่องไม่จริง บางคนถูกใส่ร้ายป้ายสีจนเสียผู้เสียคน บางคนก็อาจถึงขั้นฆ่าตัวตาย

โทษอย่างเบาที่สุดของการพูดส่อเสียด คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้ที่มักจะมีเรื่องแตกร้างกับมิตรสหาย ต้องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นอยู่เสมอ

โทษอย่างเบาที่สุดของการพูดคำหยาบ คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้ที่มักจะได้ยินเสียงอันไม่น่าพอใจ ไม่น่าฟัง แม้ต่อมาตนเองจะเป็นคนอ่อนน้อม ไม่ด่าว่าใคร แต่ด้วยผลกรรมนั้นทำให้ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ก็จะได้ยินแต่เสียงด่าทอ ทะเลาะวิวาทให้ร้อนหูอยู่เสมอ

โทษอย่างเบาที่สุดของการพูดเพ้อเจ้อ คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้ที่ไม่มีใครเชื่อถือ ทำอะไรก็มักจะไม่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จ

โทษอย่างเบาที่สุดของการดื่มสุราเมรัย คือ ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ผู้มีจิตใจเลือนลอย ขาดสติ หรือเป็นบ้า เพราะได้ล้าสุมความประมาทขาดสติ ให้แก่ตนเองด้วยการดื่มน้ำเมาเสมอมา

เพียงโทษอย่างเบาที่สุด ยังทำให้ชีวิตที่เป็นมนุษย์ตกต่ำลำบากถึงเพียงนี้ จึงสุดที่จะคิดคำนวณได้ว่า โทษหนักในนรก เปรต สัตว์ดิรัจฉานนั้นจะเป็นชีวิตที่ทุกข์ทรมานมากเพียงใด

วิธีการรักษาศิล

วันคืนที่ผ่านมา แม้ว่าหลายสิ่งหลายอย่างในชีวิต ที่เรา เคยคิด เคยพูด เคยทำ อาจเป็นความทรงจำที่ไม่น่าภาคภูมิใจ ก็ไม่เป็นไร

เพราะในวันนี้ เราได้รู้ถึงคุณค่าของการรักษาศิล เรา จึงมีความหวังอันสดใสที่จะมีชีวิตดีงาม น่าภาคภูมิใจ และที่พิเศษที่สุดก็คือ เราสามารถเริ่มต้นรักษาศิลได้ ณ วินาทีนี้เลยทีเดียว

เมื่อศิลป เกิดขึ้นด้วยเจตนาที่จะละเว้นความชั่ว การรักษาศิลจึงเริ่มต้นที่ความตั้งใจ ให้เราตั้งใจนึกถึงศิลปไปทีละข้อ ด้วยความรู้สึกว่า จะพยายามรักษาศิลแต่ละข้อนั้นให้ได้ เพียงเท่านั้นเราก็พร้อมแล้วที่จะรักษาศิล

นอกจากนี้ ยังมีกลวิธีที่จะช่วยให้เรารักษาศิลอย่างเพลิดเพลินและสม่ำเสมอได้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการหมั่น

นึกทบทวนศิลปะแต่ละข้อของเราอย่างสบายๆ ในยามว่าง ดูว่าศิลปะข้อไหน เรารักษาได้ดี ก็นึกชื่นชม และตั้งใจรักษาให้ต่อไป ข้อไหนต่างพร้อย ขาดไป ก็ตั้งใจรักษาใหม่อย่างไม่เคร่งเครียด ด้วยวิธีการง่ายๆ เช่นนี้ การรักษาศิลปะของเรา ก็จะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สบายๆ และเป็นธรรมชาติ

ที่สำคัญ เรายังมีวิธีการอันงดงามและชาญฉลาด ที่ จะช่วยให้เราสามารถรักษาศิลปะได้อย่างมั่นคง นั่นคือ การสมาทานศิลปะ

**เพราะการสมาทานศิลปะ เป็นการแสดงออกซึ่งความ
สมัครใจอย่างเต็มที่ที่จะรักษาศิลปะ** โดยขอให้พระภิกษุสงฆ์
เป็นสักขีพยาน ในการทำความดีอันยิ่งใหญ่

เราจึงอาราธนาและสมาทานศิลปะ ด้วยการเปล่งวาจา
อย่างอาภายาญให้พระภิกษุสงฆ์ได้ยินอย่างชัดเจน

เมื่อกาย วาจา ใจของเรา ได้แสดงความมุ่งมั่น ยืนยัน
ที่จะรักษาศิลปะต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นสักขีพยาน เราย่อมมี
ความรักและความเคารพ ในศิลปะของเราอย่างเต็มเปี่ยม

เมื่อเรารักษาศิลปะ ด้วยความรู้สึกอันงดงามเช่นนี้ ศิลปะ
ของเราก็ย่อมจะบริสุทธิ์หมดจดงดงามอย่างไม่ต้องสงสัย

คำอาราธนาศีล ๕

มยํ ภนฺเต วิสฺสํ วิสฺสํ รกฺขณฺตถาย ติสฺรเณน สห ปญฺจ
สီลานิ ยาจาม.

ทุติยมปิ มยํ ภนฺเต วิสฺสํ วิสฺสํ รกฺขณฺตถาย ติสฺรเณน
สห ปญฺจ สီลานิ ยาจาม.

ตติยมปิ มยํ ภนฺเต วิสฺสํ วิสฺสํ รกฺขณฺตถาย ติสฺรเณน
สห ปญฺจ สီลานิ ยาจาม.

(ถ้าอาราธนาศีลเพื่อตนเองตามลำพังให้เปลี่ยน มยํ เป็น อหํ
และ ยาจาม เป็น ยาจามิ)

คำสมาทานศีล ๕

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (กล่าว ๓ ทน)

	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ
	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ
	สงฺฆ	สรณ	คจฺฉามิ
ทุติยम्ปิ	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ
ทุติยम्ปิ	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ
ทุติยम्ปิ	สงฺฆ	สรณ	คจฺฉามิ
ตติยम्ปิ	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ
ตติยम्ปิ	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ
ตติยम्ปิ	สงฺฆ	สรณ	คจฺฉามิ

ศีล ๕

๑. ปาณาติปาตา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
๒. อทินนาทานา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
๓. กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
๔. มุสาวาทา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.
๕. สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ.

ส่วนในวันพระ หรือในวาระพิเศษ ที่เราปรารถนาจะรักษาศีล ๘ หรืออุโบสถศีล เพื่อเป็นความดีอันยิ่งขึ้นไป ก็กล่าวคำอาราธนา และสมาทานศีล ๘ ดังนี้

คำอาราธนาศีล ๘

มยํ ภนฺเต ติสฺรเณน สห อญฺจ สीलานิ ยาจาม.

ทุติยัมปิ มยํ ภนฺเต ติสฺรเณน สห อญฺจ สीलานิ ยาจาม.

ตติยัมปิ มยํ ภนฺเต ติสฺรเณน สห อญฺจ สीलานิ ยาจาม.

คำอาราธนาอุโบสถศีล

มยํ ภนฺเต ติสฺรเณน สห อญฺจจกฺสมนฺนาคตํ พุทฺธปญฺญตตํ
อุโปสถิ ยาจาม. (กล่าว ๓ ครั้ง)

(ถ้าอาราธนาเพื่อตนเองตามลำพังให้เปลี่ยน มยํ เป็น อหํ
และ ยาจาม เป็น ยาจามิ)

ศีล ๘

๑. ปาณาติปาตา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๒. อทินฺนาทนา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๓. อพฺรหมจฺริยา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๔. มุสาวาทา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๕. สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจนา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๖. วิกาลโภชนา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๗. นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสน มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูส-
นญฺจนา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.
๘. อุจฺจาสยนมหาสยนา เวรมณีสิกฺขาปทํ สมาธิยามิ.

สีลํ เสตุ มหะสโก

สีลํ คนฺโธ อนุตฺตโร

สีลํ วิเลปนํ เสฏฺฐํ

เยน วาติ ทิโส ทิสํ.

ศีล เป็นสะพานข้ามฟากที่มั่นคงแข็งแรงมาก

ศีล มีกลิ่นหอมอันเยี่ยมยอด

ศีล เป็นเครื่องอุปโลอันประเสริฐสุด

บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมหอมฟุ้งไปทั่วทุกสารทิศ

(๒๖/๓๗๔)

ทำอย่างไรจึงจะรักษาศิลปะได้บริสุทธิ์

เป็นไปได้หรือ ที่ปุถุชนคนธรรมดา จะสามารถรักษา ศิลปะให้บริสุทธิ์ได้ เมื่อยังต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งล่อลวงใจ หรือ ตกอยู่ในภาวะขัดสน หรือแม้แต่อยู่ในที่ลับตาปราศจากการ รู้เห็นของผู้คน เป็นไปได้หรือที่มนุษย์ปุถุชนจะหักห้ามใจไม่ ล่วงละเมิดศิลปะได้

คำตอบคือ เป็นไปได้ เพราะการรักษาศิลปะนั้นสามารถ ทำได้อย่างสะดวกสบาย ง่ายดาย หากว่ามี **ทิริและโอต- ตัปปะ เป็นธรรมะประจำใจ**

เพราะ **ทิริ** คือ ความละเอียดใจต่อการทำชั่ว สิ่งใด ก็ตามหากเป็นความชั่วเลวทราม จะไม่กล้าคิด ไม่กล้าพูด ไม่ กล้าทำ ด้วยความที่รังเกียจและขะขะขะ เห็นเป็นสิ่งสกปรก

ส่วน **โอตตัปปะ** คือ ความเกรงกลัวต่อผลของความ ชั่ว เมื่อรู้ว่าการทำความชั่วจะมีผลร้ายตามมา จึงเกรงกลัว อันตรายของความชั่ว ราวกับกลัวงูพิษ

เมื่อหิริและโอตตปปะ เป็นคุณธรรมที่ทำให้เกลียดกลัว ความชั่วเช่นนี้ ผู้มีหิริ โอตตปปะ เป็นธรรมประจำใจ ย่อม มีศีลบริสุทธิ์เสมอ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน อย่างไร จะต่อ หน้าหรือลับหลังใคร ก็จะไม่ยอมให้ความชั่วใดๆ มาแปด เปื้อนเลย

ดังเรื่องที่พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าตรัสเล่าแก่ภิกษุทั้งหลายในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งที่พระภิกษุ ๕๐๐ รูป ณ วัด เชตวัน ได้เกิดกามวิตกขึ้นในยามค่ำคืน ต่างคิดถึงความสุข ที่เกิดจาก รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ที่เคยพบมา พระ- ลัมมาลัมพุทเธเจ้าทรงใช้ทิพยจักขุญาณตรวจดูวาระจิตของ ภิกษุเหล่านั้นด้วยความห่วงใย ดุจบิดามารดาห่วงใยบุตร ทรง เล็งเห็นทุกข์ภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ภิกษุเหล่านั้น จึงโปรดให้พระ อานนทจัดการให้พระภิกษุเหล่านั้นมาประชุมพร้อมกัน แล้ว พระพุทธองค์จึงตรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ที่ลัбы่อมไม่มีในโลก บัณฑิตในกาล ก่อนเห็นอย่างนี้แล้ว จึงไม่ทำบาปกรรม”

จากนั้นพระพุทธองค์จึงทรงนำเรื่องในอดีตมาแสดงแก่ ภิกษุเหล่านั้น

ลีลาวี้งสาขาดก °

เมื่อครั้งที่พระเจ้าพรหมทัต ครองราชสมบัติในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลพรหมณ์ ครั้นเจริญวัยได้ไปศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยา ในสำนักอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงแห่งกรุงพาราณสี และได้เป็นหัวหน้าของมาณพ ๕๐๐ คน ซึ่งเล่าเรียนอยู่ในสำนักเดียวกัน

ท่านอาจารย์มีธิดาผู้กำลังเจริญวัย ซึ่งท่านคิดจะยกให้กับมาณพผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ท่านจึงคิดจะทดสอบการรักษาศีลของมาณพเหล่านั้นดู

อาจารย์จึงเรียกมาณพทั้งหลายมา แล้วกล่าวว่า

“ธิดาของเราเจริญวัยแล้ว เราจะจัดงานวิวาห์ให้แก่ นาง จึงจำเป็นต้องใช้ผ้า และเครื่องประดับต่างๆ พวกเธอจงไปขโมยผ้าและเครื่องประดับจากหมู่ญาติของเธอมา โดยอย่าให้ใครเห็น เราจะรับเฉพาะผ้าและเครื่องประดับที่ขโมยมาโดยไม่มีใครเห็นเท่านั้น ของที่มีคนเห็นเราจะไม่รับ”

มาณพทั้งหลายรับคำ แล้วก็ไปขโมยของจากหมู่ญาติของตน โดยไม่ให้ใครเห็น จากนั้นก็นำมามอบให้กับอาจารย์ คงมีเพียงพระโพธิสัตว์เท่านั้น ที่ไม่นำสิ่งใดมาเลย อาจารย์

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาฯ เล่มที่ ๕๔ หน้า ๔๐๖

จึงถามพระโพธิสัตว์ว่า

“เธอไม่นำสิ่งใดมาเลยหรือ”

พระโพธิสัตว์ตอบว่า “ครับ อาจารย์”

เมื่ออาจารย์ถามถึงเหตุผล พระโพธิสัตว์จึงตอบว่า
 “เพราะว่าอาจารย์จะรับเฉพาะของที่เอาจามาโดยไม่มีใครเห็น
 ผมคิดว่าไม่มีการทำบาปใดๆ จะเป็นความลับไปได้เลย”

จากนั้นพระโพธิสัตว์ได้กล่าวสุภาชิตอันไพเราะว่า

“ในโลกนี้ ย่อมไม่มีที่ลับแก่ผู้กระทำความ
 ต้นไม้ที่เกิดในป่า ยังมีคนเห็น
 คนพาลย่อมสำคัญผิด คิดว่าบาปนั้นเป็นความลับ
 ข้าพเจ้าย่อมไม่เห็นที่ลับ แม้ที่ว่างเปล่าก็ไม่มี
 ในที่ใดว่างเปล่า ถึงแม้ข้าพเจ้าจะไม่เห็นใคร
 ที่นั่นย่อมไม่ว่างเปล่าจากตัวข้าพเจ้า”

เมื่ออาจารย์ได้ฟังดังนั้น ก็เกิดความรู้สึกเลื่อมใสในพระ
 โพรสิสตร์ยิ่งนัก จึงกล่าวกับพระโพรสิสตร์ว่า

“ดูก่อนพ่อ ในเรือนของเราไม่มีทรัพย์สินอะไร แต่เรา
 มีความประสงค์จะมอบธิดาของเราให้แก่ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยศีล
 เราต้องการทดสอบมาณพทั้งหลาย จึงได้ทำอย่างนี้ และ
 ธิดาของเราเหมาะสมกับท่านเท่านั้น”

อาจารย์ได้ประทับตักแต่งธิดามอบให้แก่พระโพรสิสตร์
 พร้อมทั้งกล่าวกับมาณพทั้งหลายว่า “สิ่งของที่พวกเธอได้
 นำมา จงนำกลับไปคืนยังเรือนของพวกเธอเถิด”

ครั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงพระธรรมเทศนา
 จบลง ภิกษุเหล่านั้นจึงเกิดความละอายและเกรงกลัวบาป
 อุกุศล ต่างรักษาสติอยู่ในธรรม จนกระทั่งจิตเป็นสมาธิ พระ-
 สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบวาจิตของภิกษุเหล่านั้นเป็นสมาธิ
 ดีแล้วจึงทรงประกาศอริยสัจ ในเวลาจบอริยสัจนั้นเอง ภิกษุ
 ทั้ง ๕๐๐ รูปได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

พระโพธิสัตว์สามารถรักษาศีลได้อย่างหมดจดงดงาม ทั้งที่ท่านเป็นเพียงคนธรรมดาสามัญ เป็นมาณพผู้อ่อนเยาว์ อยู่ในวัยเล่าเรียน ทั้งยังต้องตกอยู่ในภาวะบีบคั้น อันเนื่องมาจากคำสั่งของผู้เป็นอาจารย์ แต่ท่านกลับเลือกที่จะทำในสิ่งที่สวนทางกับสังคมคนรอบข้างอย่างไม่หวั่นไหว ทั้งนี้ เพราะท่านมีหิริโอตตปปะอยู่ในใจ จึงไม่ยอมให้สิ่งใดมาเป็นข้ออ้าง หรือเงื่อนไข ให้กระทำความผิดศีลได้เลย

ผู้รักษาศีลด้วย หิริ โอตตปปะ จึงรักษาได้อย่าง มั่นคง และรักษาด้วยความจริงใจโดยไม่ต้องให้ใครมา ดูแลกำกับ

ตรงข้ามกับผู้ที่ปราศจากหิริ โอตตปปะ นอกจากจะเป็นผู้ไม่ชวนชวายเป็นการสมาทานศีลแล้ว ยังเป็นผู้ที่ล่องละเมิดศีลได้ง่าย ไม่ว่าเวลาใดหรือในที่แห่งใด ไม่ล่วงในที่แจ้ง ก็ล่วงในที่ลับ เพราะไม่มีหิริ โอตตปปะคอยดูแลกำกับนั่นเอง

ดังคำกล่าวที่ว่า

“เมื่อมีหิริและโอตตปปะอยู่ ศีลก็เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้ เมื่อไม่มีหิริและโอตตปปะ ศีลก็ไม่เกิดขึ้นและตั้งอยู่ไม่ได้”

หิริ โอตตปปะ จึงเป็นธรรมะที่สร้างสรรคัลังคมให้ร่วมเย็นเป็นสุข ให้ทุกชีวิตปลอดภัย ได้พบแต่สิ่งที่ดีงาม มีความก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป ทั้งในชาติปัจจุบันและสัมปรายภพ

แม้ว่า หิริ โอตตัปปะ จะเป็นธรรมะที่สูงส่งถึงเพียงนี้ แต่กลับเป็นธรรมะที่สร้างสมขึ้นได้ ด้วยวิธีง่ายๆ กล่าวคือ

หิริ ความละอายต่อบาป เกิดขึ้นด้วยการพิจารณาถึงฐานะของตนเอง ๔ ประการ คือ

๑. พิจารณาถึงชาติกำเนิดของตนเอง ว่า ตัวเราเกิดในตระกูลที่ประกอบอาชีพสุจริต เราจึงไม่ควรผิดศีล เลี้ยงชีพในทางที่ผิด ให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่วงศ์ตระกูล

๒. พิจารณาถึงอายุของตนเอง ว่า คนมีอายุเช่นเรา ได้รับการสั่งสอนอบรมมาแล้ว ทั้งยังได้เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตว่า อะไรดีอะไรชั่ว ถ้าเรายังผิดศีล ก็เสียทีที่มีอายุมากเสียเปล่า แต่ไม่มีสติปัญญาตักเตือนตนเองเสียเลย

๓. พิจารณาถึงความกล้าหาญของตนเอง ว่า ตัวเราต้องมีความกล้าหาญ ตั้งใจมั่นอยู่ในคุณความดี บำเพ็ญประโยชน์เพื่อตนเองและผู้อื่น ต่างจากผู้ที่ทำผิดศีล เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน เพราะมีจิตใจอ่อนแอ ตกอยู่ในอำนาจของกิเลส

๔. พิจารณาถึงความเป็นพหุสตของตนเอง ว่า ตัวเรานั้นเป็นผู้ศึกษาธรรมะมามาก มีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เราจึงควรเป็นผู้มีศีล มีการกระทำอันงาม ต่างจากคนพาลซึ่งทำบาปอกุศล เพราะไม่มีหลักธรรมใดๆ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

โอดตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป เกิดขึ้นได้เพราะกลัวว่าตนเองจะเดือดร้อนในภายหลัง จากภัย ๔ ประการคือ

๑. ภัยเพราะติเตียนตนเอง เมื่อทำผิดศีล เราย่อมรู้สึกเดือดร้อน กระวนกระวายใจในภายหลัง เพราะนึกติเตียนตนเองที่ทำในสิ่งไม่สมควร

๒. ภัยจากการที่ผู้อื่นติเตียน เมื่อบัณฑิตได้รู้ถึงการกระทำที่ผิดศีลของเรา เขาย่อมติเตียนว่าเราเป็นคนพาล เป็นผู้กระทำความบาปกรรม เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

๓. ภัยจากอาชญา เมื่อเราผิดศีล จนเป็นผลให้ผู้อื่นเดือดร้อน ย่อมต้องถูกลงโทษจากกฎหมายบ้านเมือง ได้รับความเดือดร้อนตอบแทนกลับมา

๔. ภัยในทฤคติ การผิดศีล ย่อมจะนำเราไปสู่อบายภูมิ มินรก ลัตว์เดรัจฉาน เปเรต อสุรกาย ทำให้ต้องประสบทุกข์ภัยเป็นอันมากในภพชาติเบื้องหน้า เมื่อละจากโลกไปแล้ว

ด้วยวิธีการหมั่นฝึกคิดพิจารณาเช่นนี้ ในที่สุดหิริ โอดตปปะจะเกิดขึ้นในใจของเราอย่างแนนอน และเมื่อนั้น การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ย่อมไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

โย จ วสุสสตร์

ทุสสีโล อสมาทิต

เอกาท் ชีวิต์ เสยโย

สีลวันตสส ฌายีโน

ชีวิตเพียงวันเดียวของผู้มีศีล มีสมาธิ

ยังประเสริฐกว่าชีวิตตั้งร้อยปีของผู้ทุศีล ไร้สมาธิ

(๒๕/๒๐)

๑๑

ศีล จัดเป็นบารมี

แม้เราจะเป็นเพียงชีวิตเล็กๆ ในจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาล เป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยข้อบกพร่องนานัปการ แต่เราก็โชคดีที่สุด ที่ได้เป็นศิษย์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ได้ชื่อว่าเป็นยอดคน เพราะไม่อาจหาใครที่จะมีคุณสมบัติล้ำเลิศยิ่งไปกว่าพระองค์ได้เลย

การเข้าถึงฐานะอันเลิศของพระองค์ ย่อมมิใช่เรื่องบังเอิญอย่างแน่นอน หากแต่เป็นสิ่งที่มิมีเหตุและผลอย่างครบถ้วนทุกประการ ฐานะอันเลิศของพระองค์ได้มาจากการสั่งสมบุญบารมีอย่างยิ่งยวดและยาวนาน จนบารมีของพระองค์เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ และการสร้างบารมีด้วยการรักษาศีล ก็เป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่ง ในการก้าวไปสู่ความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

การรักษาศีล เกิดเป็นบารมีได้ เนื่องจากทุกครั้งที่เรารักษาศีลจะเกิดกระแสแห่งความดีขึ้นในใจ ที่เราเรียกว่า

กระแสนบุญ รู้สึกได้จากใจที่สบายและปลอดโปร่ง เมื่อรักษาศิลได้ดีขึ้น บุญที่เกิดขึ้นนี้จะพอกใจให้ใสสะอาด จนกระทั่งปรากฏเป็นดวงกลมใส ที่เรียกว่า **ดวงศีล** เมื่อสั่งสมความบริสุทธิ์แห่งศีลให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ในที่สุดดวงศีลจะกลั่นเป็นบารมี ซึ่งบารมีนี้ก็คือ วิถีทางเข้าถึงความเป็นเลิศนั่นเอง

สำหรับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่พระองค์ยังทรงเป็นพระโอรสตัวนั้น การรักษาศิลของพระองค์ต้องใช้ความอดทน อดกลั้น บางครั้งต้องแลกด้วยชีวิต กว่าที่บารมีของพระองค์จะเต็มเปี่ยม พระองค์จึงผ่านการรักษาศิลมาอย่างเข้มข้นที่สุด จนเกิดบารมีถึง ๓ ขั้น คือ

๑. ศีลบารมี คือการรักษาศิล ด้วยความรักศีลยิ่งกว่าสมบัติภายนอก เมื่อถึงคราวคับขัน ก็ยอมเสียสละสมบัติภายนอกออกไป เพื่อรักษาศิลของตนให้บริสุทธิ์ ชื่อว่าบำเพ็ญศีลบารมี

๒. ศีลอุปบารมี คือการรักษาศิล ด้วยความรักศีลยิ่งกว่าอวัยวะในร่างกายของตน เมื่อถึงคราวคับขัน ก็ยอมเสียสละอวัยวะ เลือดเนื้อ เพื่อรักษาศิลให้บริสุทธิ์ ชื่อว่าบำเพ็ญศีลอุปบารมี

๓. ศีลปรমัตถบารมี คือการรักษาศิล ด้วยความรักศีลยิ่งกว่าชีวิตของตน เมื่อถึงคราวคับขัน ก็ยอมเสียสละชีวิต เพื่อรักษาศิลของตนให้บริสุทธิ์ ชื่อว่าบำเพ็ญศีลปรมัตถบารมี

หากได้ศึกษาถึงการสร้างบารมีแต่ละประการดังกล่าว เราจะไม่แปลกใจเลยว่า เหตุใดพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ตรัสรู้ธรรม และทรงเป็นอัครวิบุลย์บุคคลผู้เลิศในที่สุด

ศีลบารมี

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อครั้งที่พระโพธิสัตว์จุฬโพธิกুমารแห่งน้ำใจ คงพอจะบอกกับเราได้ว่า พระโพธิสัตว์จะต้องใช้ความอดทนสักเพียงใด ในการบำเพ็ญศีลบารมี

จุฬโพธิจริยา °

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์จุติจากพรหมโลก มาเกิดเป็นบุตรของพราหมณ์ บิดามารดาตั้งชื่อให้ว่า จุฬโพธิกุมาร เมื่อจุฬโพธิกุมารเจริญวัยขึ้น ได้เดินทางไปศึกษาศิลปะ ณ เมืองตักกิลลา เมื่อเรียนจนครบทุกสาขากลับมา บิดามารดาได้จัดการให้เข้าสู่พิธีวิวาห์กับกุลสตรี ผู้มีชาติตระกูลเสมอกัน ซึ่งสตรีผู้นี้เป็นผู้ที่มีความมั่งคั่งอย่างยิ่งและจุติจากพรหมโลกเช่นเดียวกัน

แต่ทั้งสองมิได้มีความปรารถนายินดีในการแต่งงานที่มิขึ้น และมิได้เกิดความใคร่ต่อกันเลย ไม่เคยแม้แต่มองดูกัน

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬารามที่ ๗๔ หน้า ๒๓๕

ด้วยอำนาจราคะ ต่างมองเห็นว่าการดำเนินชีวิตเช่นนั้นเป็น
ความประมาท จึงพากันรักษาศีลอย่างบริสุทธิ์เสมอมา

จนกระทั่งบิดามารดาถึงแก่กรรม เมื่อทำพิธีศพเสร็จ
สิ้นแล้ว พระโพรธิสัต์จึงกล่าวกับผู้เป็นภริยาว่า

“นางผู้เจริญ เธอจงครอบครองทรัพย์สินทั้ง ๘๐ โกฏินี้
เลี้ยงชีวิตให้สุขสบายเถิด ส่วนเรานั้นจะออกบวช” นางจึง
ถามว่า

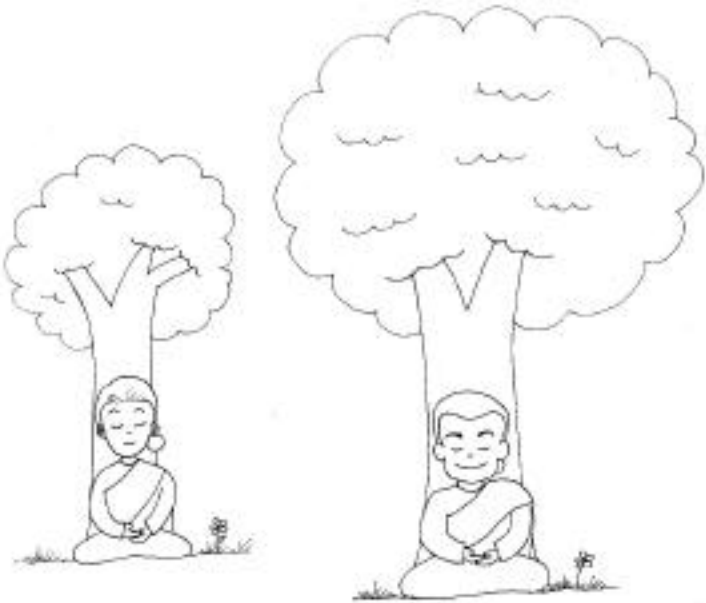
“สตรีนั้นไม่สมควรจะบวชหรือหรือ”

“ควรสิแม่นาง”

“ถ้าเช่นนั้น ฉันก็ไม่ต้องการทรัพย์ แต่จะออกบวช
เช่นกัน”

ทั้งสองต่างสละสมบัติทั้งหมดออกทำการบริจาคให้
ทานเป็นการใหญ่ ตัดขาดจากญาติพี่น้องวงศ์พันธุ์ ไม่มีความ
อาลัยในวงศ์ตระกูลและหมู่ชน ออกเดินทางไปตามหมู่บ้าน
และเมืองต่างๆ จนกระทั่งถึงเมืองพาราณสี ได้บำเพ็ญภาวนา
อยู่ในราชอุทยานอันเจียบสงัดปราศจากผู้คน

อยู่มาวันหนึ่ง พระราชาได้เสด็จมาชมพระราชอุทยาน
ได้ทอดพระเนตรเห็นนางพราหมณีผู้มีความงดงาม ทรงเกิด
ความรักใคร่ จึงตรัสถามพระโพรธิสัต์ว่า “พราหมณีผู้นี้เป็น
อะไรกับท่าน”

พระโพธิสัตว์จึงทูลว่า “เมื่อครั้งที่ยังเป็นคฤหัสถ์ นางเป็นภริยาของเรา แต่บัดนี้เป็นเพียงผู้ประพาสธรรมร่วมกันเท่านั้น”

พระราชามีความปรารถนาในตัวนางพราหมณี จึงมีรับสั่งให้ราชบุรุษครุฑคร่านางไปยังพระนคร การกระทำเช่นนั้น ได้สร้างความโกรธให้เกิดขึ้นในใจของพระโพธิสัตว์ แต่ในทันทีที่ความโกรธบังเกิดขึ้น พระโพธิสัตว์ก็ระลึกถึงศีลของตน จึงข่มความโกรธลงไปทันใด และมียอมให้เกิดขึ้นมาอีก พระโพธิสัตว์สอนตนเองว่า

“แม้ใครทำร้ายนางพราหมณ์ด้วยหอกอันคมกล้า
เราก็ก็นำมาทำลายศิลปของเราได้ ใช้ว่าเราจะไม่รักนาง
พราหมณ์ ใช้ว่าเราจะไม่มีกำลังวังชา แต่เพื่อพระสัมมา-
สัมโพธิญาณในวันข้างหน้า เราจะต้องประคองรักษาศิลป
ไว้ให้ได้”

ฝ่ายพระราชฯ ให้นำตัวนางพราหมณ์มาเข้าเฝ้า ทรง
มอบยศถาบรรดาศักดิ์ให้กับนางมากมาย แต่นางกลับกล่าว
ถึงแต่โทษของยศ แล้วสรรเสริญคุณของการออกบวช นาง
ได้เล่าถึงการที่นางและพระโพธิสัตว์สละสมบัติอันมหาศาล
ออกบวช ด้วยความล่งเริงใจ

เมื่อพระราชฯ ไม่สามารถเปลี่ยนใจนางด้วยวิธีการใดๆ
ได้ จึงทรงดำริว่า

“พราหมณ์ผู้นี้เป็นผู้มีศีลมีธรรม หรือแม้แต่พราหมณ์
ผู้ข่มความโกรธได้ ไม่แสดงอาการใดๆ เลย เมื่อเราอุทิศ
นางพราหมณ์จากมา ย่อมแสดงว่าเป็นผู้มีศีล รักษาศีลอย่าง
ดียิ่ง การที่เรากระทำต่อผู้มีคุณธรรมเช่นนี้ ช่างไม่สมควรเลย
เอาเถิด เราจะพานางพราหมณ์ผู้นี้กลับไปยังพระราชอุทยาน
แล้วทำการขอขมา”

พระราชฯ จึงโปรดให้ราชบุรุษพานางพราหมณ์กลับ
คืนสู่พระราชอุทยาน ส่วนพระองค์ก็ทรงเข้าไปพบพระโพธิสัตว์
แล้วตรัสถามว่า

“ท่านบรรพชิต เมื่อข้าพเจ้าเอาตัวนางพราหมณ์ไป

ท่านโกรธหรือไม่”

“ความโกรธได้เกิดขึ้นกับเรา แต่เราก็หักห้ามได้ ดุจดั่งสายฝนที่ห้ามฝนละอองได้ในทันที”

พระราชชาติธำมต่อไปว่า

“ท่านทำอะไร จึงหักห้ามความโกรธได้ ราวกับสายฝนห้ามฝนละออง”

พระโพธิสัตว์ได้แสดงธรรมว่า

“ความโกรธนั้น เป็นอารมณ์ของผู้ไร้ปัญญา
บุคคลใดถูกความโกรธครอบงำ
ย่อมละกุศลธรรม เข้าทำร้ายย่ำยีผู้อื่น
ความโกรธนั้น น่ากลัวเหมือนไฟ
เราย่อมไม่ปล่อยออกไป”

เมื่อพระราชาทรงสดับพระธรรมของพระโพธิสัตว์แล้ว จึงทรงขอขมาต่อพระโพธิสัตว์และนางพราหมณี พร้อมทั้งตรัสว่า

“ขอให้ท่านทั้งสองเสวยสุขในการบรรพชาอยู่ ณ อุทยานแห่งนี้เถิด ข้าพเจ้าจะทำการคุ้มครองป้องกันให้แก่ท่านทั้งสอง” พระราชาได้นมัสการ แล้วจึงเสด็จกลับ

พราหมณ์ทั้งสองได้อาศัยอยู่ในพระราชอุทยานแห่งนั้นเรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อนางพราหมณีถึงแก่กรรม พระโพธิ-

สัตว์จึงออกจากพระราชอุทยานแห่งนั้น ไปยังป่าหิมพานต์
ได้บำเพ็ญฌานและอภิญญาให้เกิดขึ้น ครั้นสิ้นอายุขัยได้ไป
เกิดในพรหมโลก

สิ่งที่พระโพธิสัตว์รักและหวงแหนนั้น จึงมิใช่สมบัติ
พัสถานทั้งหลาย มิใช่แม้แต่สตรีผู้อยู่เคียงข้างกาย แต่
ท่านรักศิลปะเป็นชีวิตจิตใจ

การรักษาศิลปะของพระโพธิสัตว์ในครั้งนี้ คงมิอาจใช้
เพียงแค่วิธี โอดัปปะมาคอยกำกับเท่านั้น เพราะในทันทีที่
ความโกรธเกิดขึ้น ศิลปะอาจขาดได้อย่างง่ายดาย แต่ได้ใช้ความ
อดทน อดกลั้นร่วมด้วย จึงช่วยป้องกันรักษาศิลปะไว้ได้ทันทั่วทั้ง

พระโพธิสัตว์ใช้ความอดทนเป็นพลังยับยั้งความโกรธ
ไว้ได้ เสมือนสายฝนแห่งความอดทน คอยชะล้างความหมอง
หม่น รุ่มร้อนแห่งจิตใจ เพื่อความบริสุทธิ์แห่งศิลปะจะปรากฏ
เป็นบารมีในที่สุด

ศิลปะบารมี

อะไรจะเกิดขึ้น เมื่อพญาช้างผู้มีพละกำลังมหาศาล
ต้องเผชิญหน้ากับพราณป่าใจร้ายผู้หมายจะช่วงชิงงา นี่คือ
ที่มาแห่งศิลปะบารมีของพระผู้มีพระภาคเจ้าของเรา

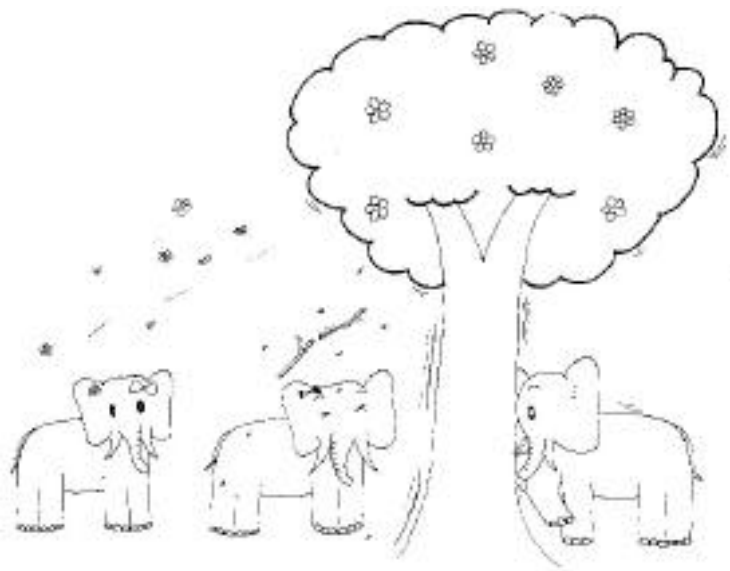
พญาช้างฉัททันต์ °

ในอดีตกาล ด้วยอำนาจแห่งกรรมที่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสาร พระโพธิสัตว์ได้เกิดในตระกูลฉัททันต์ เป็นพญาช้างมีนามว่าพญาฉัททันต์ มีนางช้างชื่อมหาสุภัททา และนางช้างชื่อจุฬสุภัททาเป็นชายา ปกครองโขลงช้างบริวารมากมาย อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์อย่างผาสุกตามประสาเดรัจฉาน และทำการเคารพกราบไหว้พระปัจเจกพุทธเจ้า ผู้สถิตอยู่ถึ้นนั้นเสมอมา

วันหนึ่งพญาฉัททันต์ได้พาบริวารไปชมดอกรัง ครั้นไปถึงต้นรัง เห็นดอกบานสะพรั่งอยู่บนต้น จึงเข้าชนต้นรังด้วยหวังจะให้ดอกตกลงมา ในขณะนั้นนางมหาสุภัททหายืนอยู่ใต้ลม ดอกไม้ก็ปลิวไปโปรยปราย ต้องสรีระนางเป็นที่ชื่นใจ ฝ่ายนางจุฬสุภัททา ยืนอยู่เหนือลมได้ถูกกิ่งไม้แห้งๆ มีมดดำมดแดงโปรยปรายลงที่นาง ด้วยความเข้าใจผิดนางจึงคิดน้อยใจและเคืองแค้นใจในพญาฉัททันต์ผู้เป็นสามีว่า

“สามีของเรา นี้ น้ำใจลำเอียง ไม่มีความเที่ยงธรรม โปรยดอกไม้ให้ภรรยาที่ตนรักใคร่โปรดปราน แต่ตัวเรากลับแกล้งให้มดดำมดแดงและกิ่งไม้แห้ง ตกมาต้องกายให้ได้รับทุกข์เวทนา”

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาหมากุฎา เล่มที่ ๖๑ หน้า ๓๗๐

ครั้นเวลาต่อมา พญาฉัททันต์ได้ลงอาบน้ำในสระใหญ่
ข้างหนุ่ม ๒ เชือก ได้นำหญ้าไทรมาอุกกายพญาช้างให้สะอาด
หลังจากพญาช้างขึ้นจากน้ำแล้ว นางพญาช้างทั้งสองจึงลง
อาบต่อ ครั้นอาบเสร็จแล้ว นางพญาช้างทั้งสองได้ขึ้นมายืน
เคียงข้างพญาช้าง จากนั้นเหล่าช้างบริวารจึงพากันลงอาบ-
น้ำ แล้วพากันเก็บดอกไม้ในสระขึ้นไปประดับประดาพญาช้าง
และนางพญาช้างทั้งสอง

วันนั้นช้างเผือกหนุ่มเชือกหนึ่งได้พบดอกอุบลใหญ่ มี
กลีบถึง ๗ ชั้น จึงเก็บมามอบแก่พญาช้างผู้เป็นนาย ครั้น
พญาฉัททันต์รับดอกอุบลใหญ่นั้นมาแล้ว ได้ยกขึ้นเคาะที่

กะพองให้เกสรร่วงหล่น แล้วส่งให้นางมหาสุภักทาผู้เป็นเชษฐภรรยา นางจุฬสุภักทาได้เห็นเช่นนั้น พลันเกิดความน้อยใจละอื้นในทรวง ได้รับความชอกช้ำระกำใจอีกครั้งหนึ่ง

อยู่มาวันหนึ่ง พญาคัททนต์ได้นำเอาผลไม้มาและเผือกซึ่งปรุงด้วยน้ำผึ้ง น้อมเข้าไปถวายแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าด้วยความเลื่อมใส ในขณะที่นางจุฬสุภักทา ผู้มีดวงฤดีชอกช้ำมานาน ก็กราบกรานถวายผลไม้นั้นแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า แล้วตั้งความปรารถนาในใจว่า

“ด้วยเดชแห่งทานนี้ เมื่อข้าตายไปแล้ว ขอให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ เป็นเจ้าหญิงแห่งพระเจ้ามัททราช มีนามว่าสุภักทา เมื่อเจริญวัยขอให้ได้เป็นอัครมเหสี เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าแผ่นดิน จนสามารถทำอะไรได้ตามชอบใจ และสามารถทูลขอให้พระเจ้าแผ่นดินใช้ให้นายพรานมายิงช้างนี้ให้ตาย แล้วนำเอางาที่เป่งปลั่งด้วยรัศมีทั้ง ๖ นี้มาให้ได้”

นับแต่นั้นมา นางจุฬสุภักทาได้อดอาหารไม่ยอมบริโภคสิ่งใดทั้งสิ้น ในไม่ช้านางก็ถึงแก่ความตาย และได้ไปเกิดเป็นราชกุมารีในชาติตติยตระกูล เมื่อเจริญวัยนางได้เป็นอัครมเหสีแห่งพระมหากษัตริย์ ณ พระนครพาราณสี เป็นที่รักใคร่โปรดปราน ทั้งได้ถวายเครื่องระลึกราชชาติตนหลัง พระนางจึงทรงดำริว่า

“ความปรารถนาของเราสำเร็จแล้ว คราวนี้เราจะเอา

งาของพญาช้างมาให้ได้”

พระนางสุภัททาจึงแสวงหาเป็นแพ้วพระครรรภ์ ทูลขอพระราชสวามีว่า

“หม่อมฉันต้องการสิ่งทีหาได้โดยยากสิ่งหนึ่ง หากไม่ได้สิ่งนั้นมา หม่อมฉันคงไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้”

พระราชาก็ตรัสถามว่า “เจ้าปรารถนาสิ่งใด จงทำตามความปรารถนาเถิด”

ครั้นได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว พระนางจึงมีรับสั่งให้เรียกนายพรานทั้งหลายมาประชุม แล้วตรัสว่า

“ท่านทั้งหลาย จงฟังเรา เราฝันเห็นพญาช้างเผือกดงามผุดผ่อง งามีรัศมี ๖ ประการ เราต้องการงาช้างคู่่นั้น หากไม่ได้มา ชีวิตเราก็คงจะหาไม่”

พรานป่าได้ยินดังนั้นพากันกราบทูลว่า “บิดาหรือปู่ทวดของข้าพระองค์ทั้งหลาย ยังไม่เคยได้ยินว่ามีพญาช้างที่งามีรัศมี ๖ ประการเลย”

พระนางจึงพิจารณาพรานป่าทั้งหมด ทรงเห็นว่าพรานป่าผู้หนึ่งมีลักษณะเด่นกว่าผู้อื่น มีความโหดเหี้ยมอย่างเห็นได้ชัด เช่น เท้าใหญ่ เข้าโต เคราแดง ตาเหลือง พระนางเชื่อว่าพรานผู้นั้นจะสามารถทำตามความประสงค์ของพระนางได้ จึงเลือกใช้พรานผู้นั้น โดยตรัสบอกว่า “จากที่นี่ไป

ยังทิศเหนือ ข้ามภูเขาไปเจ็ดลูก จะไปถึงภูเขาสูงที่สุด ซึ่งมีพรรณไม้ดอกงามสะพรั่ง ท่านจงขึ้นไปบนภูเขา แล้วมองลงมา จะเห็นต้นไทรใหญ่มีสีเหมือนเมฆ ใต้ต้นไทรนั้นมี พญาช้างอาศัยอยู่ พญาช้างนี้มีผิวขาวผ่อง งามมีรัศมี ๖ ประการ มีช้างบริวารถึง ๘,๐๐๐ เชือก ซึ่งช้างเหล่านั้นวิ่งเร็ว รวากับลมพัด เมื่อเห็นมนุษย์ก็จะขยี้ให้เป็นธุลี และจะคอย ปกป้องพญาช้าง แม้แต่ละองก์ไม่ให้ถูกต้องพญาช้างได้เลย”

นายพรานได้ฟังก็เกิดความหวาดกลัว ทูลถามว่า “พระนางมีเครื่องประดับมากมาย เหตุใดจึงทรงต้องการงาช้างมา ทำเป็นเครื่องประดับอีกเล่า”

พระนางจึงตอบว่า “ดูก่อนนายพราน เราทั้งริษยา ทั้งน้อยใจ เมื่อนึกถึงความหลัง ขอท่านจงทำตามความประสงค์ของเรา เราจะให้บ้านส่วยแก่ท่าน ๕ ตำบล”

ด้วยความโลภ นายพรานผู้นั้นจึงยอมตกลง พระนางได้พระราชทานทรัพย์จำนวนมากเป็นรางวัล พร้อมทั้งจัดหา อาวุธที่จะใช้ในการสังหารพญาช้าง และเสบียงอาหารอย่าง ครบครัน

นายพรานเดินทางรอนแรมไปในป่าใหญ่ ถึง ๗ ปี กระทั่งพบพญาฉัททันต์และบริวาร นายพรานจึงหลบซ่อนตัว ฝ้าคิดหาแผนการณสังหารพญาฉัททันต์ เพื่อจะเอางา

ต่อมาไม่นาน แผนการณ์ของนายพรานก็สำเร็จ

สามารถลอบทำร้ายพญาฉัททันต์ได้ โดยยิงพญาช้างเข้าที่ท้องเป็นบาดแผลฉกรรจ์

พญาช้างเมื่อถูกลอบทำร้าย จึงส่งเสียงร้องดังกึกก้อง เป็นสัญญาณขึ้น ๓ ครั้ง เหล่าช้างบริวารพากันวิ่งมาดู พอรู้ว่าพญาช้างถูกลอบทำร้าย ต่างแยกย้ายกันค้นหาผู้ลอบทำร้ายเจ้านายของตน ส่วนมหาสุภัทธานางช้างผู้รักดี ยินสละอินให้ กล่าวคำปลอบใจพญาช้างอยู่ไม่ยอมห่าง พญาฉัททันต์นั้นเป็นผู้มีปัญญา พิจารณาเห็นว่าผู้ลอบทำร้ายต้องอยู่เบื้องล่าง จึงสามารถลอบยิงเข้าที่ท้องได้ แต่ครั้นพญาฉัททันต์จะจับตัวคนร้ายในขณะนี้ นางมหาสุภัททาเห็นเข้า ก็คงจะทำร้ายจนถึงตาย พญาช้างจึงออกอุบายให้นางมหาสุภัททาไปค้นหาคนร้ายเสียในที่ห่างไกล

เมื่อนางพญาช้างไปแล้ว พญาฉัททันต์ได้เอาเท้ากระทุ้งดินให้ไม้กระดานกระดกขึ้นมา เมื่อเห็นนายพรานผู้ลอบทำร้าย จึงถามถึงสาเหตุที่นายพรานกระทำต่อตนเช่นนั้น ครั้นได้ทราบว่านายพรานต้องการงาอันงดงามเปล่งปลั่งด้วยรัศมีทั้ง ๖ ประการ พญาฉัททันต์ผู้ได้รับความเจ็บปวดแสนสาหัส ก็คิดจะฆ่านายพรานเสียให้ตาย จึงเอาจวงลี้่วงลงไปในหลุมที่นายพรานแอบซุ่มอยู่

ในขณะนั้นเอง พญาฉัททันต์พลันนึกถึงศีลของตนขึ้นมา อันเป็นปกติวิสัยของพระโพธิสัตว์ย่อมจะสมาทานมั่นคง

ในคิล เจตนาที่จะฆ่านายพรานจึงหมดสิ้นไป ทั้งไม่ต้องการจะต่อสู้กับนายพรานเพื่อป้องกันงา พญาคัททนต์จึงกล่าวกับนายพรานว่า

“ดูก่อนพราน ท่านจงเอาเลื่อยมาตัดงาคู่นี้เถิด”

พญาช้างได้ยกกายก้มศีรษะลงให้นายพรานสอดเลื่อยเข้าไป เพื่อจะตัดงาให้ได้มากที่สุด นายพรานออกแรงเลื่อยจนสุดกำลัง กระทั่งปากของพญาช้างเกิดบาดแผล เต็มไปด้วยเลือด ก็ยังไม่สามารถตัดงาให้ขาดได้

พญาคัททนต์จึงข่มความเจ็บปวดที่เกิดขึ้น เองวงช่วยจับเลื่อย แล้วเลื่อยงาของตน จนตัดได้เป็นผลสำเร็จ จากนั้นจึงมอบงาให้กับนายพราน พร้อมกับกล่าวว่า

“เพื่อนเอ๋ย...งาของเราใช้ว่าเราจะไม่รัก แต่พระสัมมาสัมโพธิญาณเป็นสิ่งที่เรารักยิ่งกว่างานี้ ตั้งร้อยเท่าพันเท่า เราจึงไม่ประทุษร้ายท่าน”

จากนั้นพญาคัททนต์จึงรีบเร่งส่งนายพรานออกจาก ป่าไป ก่อนที่นางมหาสุภักทาและบริวารจะกลับมา

เมื่อพรานป่าจากไปแล้ว นางพญาช้างและบริวารซึ่งไปเที่ยวแสวงหาผู้ลอบทำร้ายอยู่เป็นเวลานานได้กลับมาถึง ซึ่งเป็นเวลาพอดีกับที่พญาคัททนต์ถึงแก่ความตาย ต่างพากันร่ำไห้อาลัยรักในพญาช้างยิ่งนัก

เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งปวงได้ทราบข่าวการตาย

ของพญาฉัททันต์ก็พากันเหาะมาจัดการปลงศพอย่างสมเกียรติ จากนั้นนางพญามหาสุภัททาก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าปกครองช้างบริวารสืบต่อไป

ฝ่ายนายพรานใจบาปครั้งนี้ได้งานมาแห่งพญาฉัททันต์ สมดังความมุ่งมาดปรารถนาแล้ว ก็รีบรุดมุ่งหน้าเดินทางมายังพระบรมมหาราชวัง น้อมนำเอางาช้างที่ตนได้มานั้นถวายพระนางสุภัททา ผู้เป็นราชินี

เมื่อพระนางผู้มีจิตใจเต็มไปด้วยความอาฆาต ได้เห็นงาช้างของพญาฉัททันต์ ผู้เป็นสามีในอดีตก็เกิดความสังเวชสลดใจเป็นล้นพ้น ถึงกับสิ้นพระชนม์ในทันที

ด้วยพละกำลังอันมหาศาลของพญาฉัททันต์ ย่อมสามารถปลิดชีพนายพรานได้ในพริบตา แต่การณ์กลับกลายเป็นว่า เมื่อพญาฉัททันต์ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องเลือกระหว่างการปกป้องรักษาฯ กับการรักษาศีล พญาฉัททันต์กลับยอมสละงาช้างเป็นที่รักให้แก่นายพราน ด้วยไม่ต้องการจะต่อสู้ฆ่าฟันกัน ให้ศีลของตนต้องมีมลทิน **เพราะตระหนักดีว่า ศีลเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งต่อการบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณนั่นเอง**

เพื่อการรักษาศีล พญาช้างผู้ยิ่งใหญ่ ถึงกับยอมลดตัวลงให้นายพรานเลื่อยงา **ศีลอุปบารมี** จึงบังเกิดขึ้นอย่างบริสุทธิ์งดงาม

ศิลปมัตถบารมี

หัวใจพระโพธิสัตว์นั้นเป็นเช่นใด วัดกันตรงไหน
พิสูจน์กันอย่างไร ดูได้จากชีวิตของพญานาคสังขปาล

สังขปาลนาคราช °

ในครั้งโบราณกาล พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระราชโอรส
ของพระเจ้ามคธ แห่งกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ

เมื่อพระโพธิสัตว์ทรงสำเร็จการศึกษาศิลปวิทยาทั้ง
ปวงแล้ว พระราชบิดาทรงยกราชสมบัติให้ครอบครอง แล้ว
ทรงออกบวชเป็นฤๅษี โดยไปสร้างศาลาอยู่ใกล้กับแม่น้ำ
กรรมเวณ ซึ่งบริเวณนั้นเป็นช่องทางไปสู่ภาคพิภพ มีพญา-
นาคราชผู้ทรงเบือหนายในราชสมบัติ พาบวิวารมาฟังธรรม
จากพระฤๅษีอยู่เสมอ

ครั้งหนึ่ง พระโพธิสัตว์เสด็จมาเฝ้าพระฤๅษีผู้เป็นพระ-
ราชบิดา เมื่อพระองค์ได้ทรงพบเห็นพญานาคราช ผู้เพียบ
พร้อมด้วยสมบัติทั้งหลาย ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ ทั้งสิริ
และปัญญา ทำให้พระองค์ทรงเกิดความปรารถนาอยากจะมี
สมบัติเช่นพญานาคราชนั้น เมื่อเสด็จกลับถึงพระนคร
พระองค์จึงทรงทำทาน รัชศาสตร์ เจริญกาวนา แล้วตั้งความ

° พระสูตรและอรรถกถาแปล ฉบับมหาภูมิฯ เล่มที่ ๖๑ หน้า ๖๕๔

ปรารธนา ขอให้ได้เกิดเป็นพญานาคราช

ในที่สุดด้วยอำนาจบุญที่สั่งสมมาเป็นอย่างดี เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตก็ได้ไปเกิดเป็นพญานาคราช สมความปรารธนา มีนามว่า พญานาคสังขपाल แต่ปรากฏว่าต่อมาไม่นาน พระโพธิสัตว์ก็เบื่อหน่ายในความเป็นนาคราชนั้น พระองค์จึงตั้งพระทัยที่จะรักษาอุโบสถศีล สั่งสมบุญเพื่อจะ

ได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่เนื่องจากในนาคพิภพนั้น พระองค์ไม่สามารถที่จะรักษาอุโบสถศีลให้บริสุทธิ์ได้ เพราะถูกแวดล้อมไปด้วยสิ่งบำรุงบำเรอความสุขต่างๆ นานา

ดังนั้น ในทุกๆ วันขึ้น ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ พระองค์จะออกจากนาคพิภพ มาอยู่รักษาอุโบสถศีล ในเมืองมนุษย์ โดยจะนอนขดอยู่บนจอมปลวกแห่งหนึ่ง

จนกระทั่งวันหนึ่ง นายพรานชาวเมืองพาราณสี ๑๖ คน ได้พากันออกล่าสัตว์ด้วยอาวุธครบมือ แต่ตลอดทั้งวันนั้น กลับไม่ได้สัตว์อะไรเลย ขณะที่พากันเดินกลับบ้านนั่นเอง จึงได้เห็นพระโพธิสัตว์ ซึ่งมีร่างกายใหญ่โตสวยงาม นอนจำศีลอยู่บนจอมปลวก ก็พากันดีใจว่างูใหญ่ตัวนี้ เนื้อคงจะอร่อยยิ่งนัก จึงช่วยกันล้อมจับ โดยเอาหวายซึ่งเต็มไปด้วยหนาม เกี่ยวร่างของพระโพธิสัตว์ กระชากลงสู่พื้น เอาหอกธนูแทงตามร่างกาย ให้สิ้นกำลัง จากนั้นจึงเอาหลาวแทงจุมูก แล้วร้อยด้วยเชือก เมื่อจับพระโพธิสัตว์มัดด้วยเถาวัลย์ แล้วจึงช่วยกันเอาคานหามเดินไปอย่างทุลักทุเล

ขณะนั้น ขบวนเกวียนสินค้าของอาสารคหบดี ชาวเมืองมิลิลาผ่านมาพอดี อาสารคหบดีได้เห็นพรานทั้งหลายหามงูใหญ่มาเช่นนั้น ก็เกิดความสงสัยจับใจ จึงเอาสมบัติมากมายมอบให้กับนายพรานทั้งหลายเหล่านั้น เพื่อแลกกับอัสรภาพของพระโพธิสัตว์

เมื่อพระโฬิสต์หลุดพ้นจากเครื่องจองจำแล้ว ก็รีบพาบริวารมาอัญเชิญท่านอาหารคหบดี ไปยังนาคพิภพ แล้วปรนนิบัติบำรุงท่านให้มีความสุขอยู่ในวิมาน

อาหารคหบดีจึงถามพระโฬิสต์ว่า “ท่านพญานาค-ราช ท่านมีวิมานอันวิเศษเช่นนี้ ทั้งมีอิทธิฤทธิ์เกินใคร แต่เหตุใดกลับถูกนายพรานจับไปเช่นนั้น ท่านตกใจกลัวหรืออย่างไร”

พระโฬิสต์จึงตอบว่า “ข้าพเจ้ามิได้มีความกลัวแม้แต่น้อย และนายพรานทั้งหลายก็ไม่อาจทำลายฤทธิ์ของข้าพเจ้าได้ แต่ศีลที่ข้าพเจ้ารักษา เป็นดั่งมหาสมุทรขวางไว้ ข้าพเจ้าจึงยอมให้เขาทำร้าย ยอมให้เขาจับขังไป ทั้งที่รู้ว่าเขาจะเอาไปฆ่าเป็นอาหาร ข้าพเจ้ายอมสละได้ทุกอย่างแม้ชีวิต แต่จะไม่ยอมล่วงละเมิดศีล”

อาหารคหบดีจึงถามต่อว่า “ท่านยอมทนเช่นนั้น เพื่ออะไร ในเมื่อท่านก็มีทุกอย่างเพียบพร้อม”

“เพราะข้าพเจ้าปรารถนาความเป็นมนุษย์”

“ก็แล้วมนุษย์นั้นวิเศษกว่าท่านที่ตรงไหน”

“ท่านอาหาระ มีเพียงมนุษย์โลกเท่านั้น ที่ข้าพเจ้าสามารถทำความดีและความบริสุทธิ์ให้เกิดขึ้นได้ หากได้เป็นมนุษย์ ข้าพเจ้าจะทำความหลุดพ้น จากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ได้เป็นผลสำเร็จ”

อาหารคหบดีใช้ชีวิตอยู่ในนาคพิภพได้ ๑ ปี ก็มีความ
เบื่อหน่ายในสมบัติทั้งหลาย จึงขออำลาพระโพธิสัตว์กลับสู่
เมืองมนุษย์ แล้วออกบวชเป็นฤๅษี เดินทางท่องเที่ยวไปในแดน
ต่างๆ เพื่อแสดงธรรมแก่หมู่ชน

แม้จะมีร่างกายเป็นเดรัจฉาน แต่นาคราชสังขपाल
กลับมีจิตใจสูงส่ง **มุ่งมั่นรักษาศีล ยิ่งกว่ารักษาชีวิตตน**

นี่คือหัวใจพระโพธิสัตว์ ผู้ละชีวิตได้ เพื่อการสร้าง
บารมี

เพื่อพัฒนาชีวิตสู่ความเป็นเลิศ
เพื่อจะอยู่เหนือกิเลส และการครอบงำทั้งปวง
เพื่อในที่สุด จะสามารถนำพาสรรพสัตว์ ให้ล่วงพ้น
วังวนวัฏฏสงสาร

พญานาคสังขपाल ยอมสละชีวิตแล้วในวันนั้น

วันนี้จะมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่พึ่งของเราทั้ง
หลาย

แม้เราจะเป็นเพียงชีวิตเล็กๆ ที่ยังต้องท่องเที่ยวผาคลื่อน
ลมแห่งทุกข์ภัยต่อไป แต่เมื่อใดที่ระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธ-
เจ้า เราย่อมรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย มีกำลังใจในการสร้างความดี
สั่งสมบุญบารมีเดินตามรอยบาทของพระองค์

บทสรุป

**ศิลปะ คือ มนุษยธรรมอันมีอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทุก
ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข**

การรักษาศิลปะ นำมาซึ่งความสมปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม
ทุกประการ เป็นความดีงามที่ยั่งยืน และเพื่อแผ่กว้างขวาง
สร้างสันติสุขให้กับโลกได้

นอกจากนี้ ศิลปะยังช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต ทั้งปัญหา
เศรษฐกิจและสังคม ทั้งปัญหาส่วนตัวและส่วนรวม จนอาจ
กล่าวได้ว่า **ไม่มีปัญหาใดๆ ในโลก ที่ศิลปะไม่อาจแก้ไขได้**

แต่เป็นที่น่าเสียดาย ที่แม้มนุษย์ทั้งหลายจะรู้ว่า ศิลปะนั้น
มีคุณค่า ต่างคนต่างปรารถนาจะคบหากับผู้ที่รักาศิลปะ แต่
มนุษย์กลับละเลยที่จะรักษาศิลปะของตนเอง จึงเป็นเหตุให้
ความเดือดร้อน รุนแรง ไม่เคยจางหายไปจากโลกนี้เลย

ทั้งที่การรักษาศิลปะนั้น สามารถทำได้อย่างง่ายดาย

โดยไม่ต้องลงทุนลงแรง ไม่ต้องใช้ทรัพย์สินเงินทอง ไม่ต้อง
ใช้วิชาความรู้ใดๆ ขอเพียงแต่มีใจที่ดั่งามเท่านั้น

เพราะการรักษาศีล เป็นการทำบุญด้วยใจ อาศัยใจ
ที่เข้มแข็ง อดทน มั่นคงในความปรารถนาดีต่อตนเองและ
ผู้อื่น ใจที่สะอาดมั่นคงเช่นนี้ จึงสามารถเป็นฐานที่ตั้งแห่ง
ความดีงามทั้งหลายได้ ผู้ที่รักษาศีลจึงได้บุญได้อานิสงส์อย่าง
มหาศาล

เมื่อเราได้ทำความรู้จักกับศีลมาจนถึงบรรทัดนี้ เรา
คงมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ต่อให้เรามีความรู้ในเรื่องศีล
อย่างลึกซึ้งเชี่ยวชาญเพียงใด ก็คงจะไม่มี ความหมาย หาก
ว่าเรายังมิได้ลงมือปฏิบัติจริง **เราจะไม่รอคอย ให้ใครเริ่ม
ต้นก่อนอีกต่อไป เพราะเรานั้นพร้อมแล้วที่จะเริ่มต้นเป็น
คนแรก**

เมื่อเราทำจริง เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง เราย่อมจะ
เป็นตัวอย่างชักชวนคนรอบข้างได้ เราชวนเขา เขาชวนคน
อื่น ชวนกันไปเรื่อยๆ ในไม่ช้า...วันที่สังกมรรมเย็นเป็นสุข ย่อม
จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

**อย่าปล่อยให้วันเวลาอันมีค่า ล่วงเลยผ่านไปอีกเลย
เพราะไม่มีสิ่งใดจะนำเสียดายยิ่งไปกว่า วันเวลาที่มิได้
รักษาศีลอย่างแท้จริง**

เรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับการรักษาศิล

หากจะกล่าวโดยละเอียดยิ่งขึ้น การรักษาศิล ๕ คงมิใช่เพียงแค่ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติดินในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่ดื่ม น้ำเมา แต่เพียงเท่านั้น หากยังรวมถึงการงดเว้นจากการเบียดเบียนต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี

ประกอบด้วยการตั้งใจงดเว้นจากการกระทำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

คำว่าสัตว์นี้ หมายถึง ทั้งมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉาน รวมทั้งชีวิตที่ยังอยู่ในครรภ์ด้วย

ข. การทำร้ายร่างกาย

ในที่นี้หมายถึงการกระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน อันได้แก่

- ทำให้พิการ
- ทำให้เสียโฉม
- ทำให้บาดเจ็บ

ค. การทรมาน

ในที่นี้หมายถึงการกระทำต่อสัตว์เดรัจฉาน อันได้แก่

- การใช้ เช่น การใช้งานเกินกำลังของสัตว์ ไม่ให้สัตว์ได้พักผ่อน หรือไม่บำรุงเลี้ยงดูตามที่ควร
- กักขัง เช่น การผูกมัด หรือขังไว้ โดยที่สัตว์นั้นไม่สามารถที่จะเปลี่ยนอิริยาบถได้ หรือไม่มีความสุข
- นำไป เช่น การผูกมัดสัตว์แล้วนำไป โดยผิดอิริยาบถของสัตว์ ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน
- เล่นสนุก ได้แก่ การรังแกสัตว์ต่างๆ เพื่อความสนุก
- ปล่อยสัตว์ ได้แก่ การจับสัตว์มาต่อสู้กัน เช่นการชนโค

๒. อทินนาทานา เวรมณี

ประกอบด้วยการตั้งใจดองใจจากการกระทำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. โจรกรรม

- ลัก ได้แก่ การขโมยทรัพย์สินผู้อื่น เมื่อเขาไม่รู้ไม่เห็น
- ฉก ได้แก่ การแย่งเอาทรัพย์สินผู้อื่นซึ่งๆ หน้า
- ก้นโชก ได้แก่ การทำให้เจ้าของทรัพย์สินเกิดความกลัว แล้วยอมให้ทรัพย์สิน
- ปล้น ได้แก่ การยกพวกถืออาวุธเข้าปล้นทรัพย์สินผู้อื่น
- ตู๋ ได้แก่ การกล่าวตู่เอาทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน
- ฉ้อ ได้แก่ การโกงทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน
- หลอก ได้แก่ การพูดปด เพื่อหลอกเอาทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน
- ลวง ได้แก่ การใช้เล่ห์เหลี่ยม ลวงเอาทรัพย์สินผู้อื่น ด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น การโก่งต่าช้าง

- ปลอม ได้แก่ การทำของไม่แท้ ให้เห็นว่าเป็นของแท้
- ตระบัด ได้แก่ การยืมของผู้อื่น แล้วยึดเป็นของตน
- เบียดบัง ได้แก่ การกินเศษกินเลย เบียดบังผลประโยชน์

ของส่วนรวม มาเป็นของตน

- ลับเปลี่ยน ได้แก่ การแอบเอาของๆ ตนไปเปลี่ยนกับของๆ ผู้อื่น ซึ่งดีกว่า

- ลักลอบ ได้แก่ การหลบภาษี การค้าขายสิ่งของผิดกฎหมาย
- ยักยอก ได้แก่ การที่ทรัพย์ของตนจะต้องถูกยึด จึงยักยอก

เอาไปไว้เสียที่อื่น เพื่อหลบเลี่ยงการถูกยึดทรัพย์

ข. อนุโลมโจรกรรม

- การสมโจร เป็นการสนับสนุนให้เกิดการโจรกรรม เช่น การรับซื้อของโจร การให้ที่พักอาศัย ให้ข้าวให้น้ำแก่โจร

- ปอกลอก เป็นการคบหาผู้อื่นด้วยหวังทรัพย์ พอเขาสิ้นทรัพย์ก็เลิกคบ เป็นการทำให้คนสิ้นเนื้อประดาตัว

- รับสินบน เช่น การที่ข้าราชการยอมทำผิดหน้าที่ เพื่อรับสินบน

ค. ฉายาโจรกรรม

- ผลาญ คือ การสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมิได้มุ่งหวังจะนำทรัพย์นั้นมาเป็นของตน เช่น การลอบวางเพลิง

- หยิบฉวย คือ การถือเอาทรัพย์ผู้อื่นมาด้วยความมักง่าย ถือวิสาสะ

๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี

ตั้งใจดเว้นจากการประพฤติดนินทาม โดยไม่ล่วงละเมิดทางกาม

กับบุคคลต้องห้าม ต่อไปนี้

หญิงต้องห้าม ได้แก่

- หญิงมีสามี
- หญิงมีญาติปกครอง
- หญิงที่จาริตห้าม

ชายต้องห้าม ได้แก่

- ชายอื่นนอกจากสามีตน
- ชายที่จาริตห้าม

นอกจากนี้ การรักษาศีลข้อที่ ๓ ยังรวมถึงการงดเว้นจากการเกี่ยวพาราสี การล่วงเกิน การแสดงกิริยารักใคร่ อันไม่สมควร กับบุคคลต้องห้ามดังกล่าวด้วย

หมายเหตุ จะเห็นว่า ศีลข้อที่ ๓ มีการหวงห้ามในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพราะได้มีการคำนึงถึงว่า การประพฤติผิดในกามนั้นนำความเสียหายมาสู่เพศหญิงมากกว่าเพศชาย

๔. มุสาวาทา เวรมณี

ประกอบด้วยการตั้งใจงดเว้นจากการกระทำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. มุสา

- ปด ได้แก่ การโกหก
- ทนสาบาน ได้แก่ การทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อ ด้วยการสาบาน
- ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์ อันไม่เป็น

จริง

- มารยา ได้แก่ การแสดงอาการให้เขาเห็นผิดจากที่เป็นจริง

- ทำเลศ ได้แก่ การพูดเล่นสำนวน คลุมเครือ ให้คนฟังเข้าใจผิด

- เสริมความ ได้แก่ การเสริมความให้มากกว่าที่เป็นจริง
- อำความ ได้แก่ การตัดข้อความที่ไม่ประสงค์จะให้รู้ออกเสีย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไป

ข. อนุโลมมสา คือ การกล่าวเรื่องไม่จริง แต่ผู้พูดมิได้มุ่งหวังจะให้ผู้ฟังหลงเชื่อ ได้แก่

- เสียดแทง เป็นการทำให้ผู้อื่นเจ็บใจ เช่นการประชด การด่า
- ลับลับ เป็นการพูดปิด ด้วยความคะนองปาก

ค. ปฏิสสวะ คือ การรับคำผู้อื่น ด้วยเจตนาบริสุทธ์ แต่ภายหลังเกิดกลับใจ ไม่ทำตามที่ได้รับนั้น ได้แก่

- ผิดสัญญา คือ การที่สองฝ่ายทำสัญญาต่อกัน แต่ภายหลังฝ่ายหนึ่งได้บิดพลิ้ว ไม่ทำตามที่สัญญาไว้
- เสียสัตย์ คือ การที่ฝ่ายหนึ่งได้ให้คำสัตย์ไว้ แต่ภายหลังได้บิดพลิ้วไม่ทำตามนั้น
- คินคำ คือ การรับคำว่าจะทำสิ่งนั้นๆ โดยไม่มีข้อแม้ แต่ภายหลังหาได้ทำตามนั้นไม่

หมายเหตุ ยังมีกรณีของ ยถาสัญญา ซึ่งถือเป็นมุสาวาทที่ไม่มีโทษ ได้แก่

- โวหาร ได้แก่ ถ้อยคำที่ใช้กันตามธรรมเนียม เช่น การเขียนจดหมายที่แสดงความอ่อนน้อมด้วยการลงท้ายว่า “ด้วยความเคารพอย่างสูง” ทั้งที่ความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น

- นวนิยาย ได้แก่ การแต่งเรื่องเปรียบเทียบ หรือจินตกวีต่างๆ

- สำคัญผิด ได้แก่ การที่ผู้พูดเข้าใจผิด แล้วพูดไปตามความเข้าใจของตน
- พลัง ได้แก่ การที่ผู้พูดตกใจ แล้วพูดพลังไปโดยไม่เจตนา

๕. สุราเมรยมัชฌิมาทีฏฐานา เวรมณี

ตั้งใจดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

- สุรา ได้แก่ น้ำเมาที่ถูกกั่นให้มีรสชาดเข้มข้น เช่น เหล้าต่างๆ
- เมรัย ได้แก่ น้ำเมาที่ไม่ได้กั่น เช่น เหล้าดิบ กระแช่ น้ำตาลเมา ฯลฯ

นอกจากนี้ การงดเว้นจากการเสพสิ่งเสพติดต่างๆ เช่น ฝิ่น กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน รวมถึงวัตถุทุกชนิดที่มีฤทธิ์ต่อระบบประสาท ก่อให้เกิดความมีนเมา ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ก็รวมอยู่ในศีลข้อนี้เช่นกัน

กุศลกรรมบถ ๑๐

กุศลกรรมบถ คือ ทางแห่งความดี มี ๑๐ ประการ คือ

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. อทินนาทานา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการลักทรัพย์
๓. กาเมสุ มิจฉาราวา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการประพฤติดิฉิต-
ในกาม
๔. มุสาวาทา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ
๕. ปิสุณาย วาจาเย เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการพูดส่อเสียด
๖. ผรุสสาย วาจาเย เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการพูดคำหยาบ
๗. สมฺพปฺปลาปา เวรมณี ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ
๘. อนภิชฺชมา การไม่โลภอยากได้ทรัพย์ของผู้อื่น
๙. อพฺยาปาท การไม่คิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น
๑๐. สมฺมาทิฏฺฐิ การมีความเห็นชอบ

ทั้ง ๑๐ ข้อนี้ จัดเป็นกายสุจริต ๓ (ข้อ๑-๓) วชิสุจริต ๔ (๔-๗) และมโนสุจริต ๓ (๘-๑๐) ส่วนเนื้อความที่ตรงกันข้ามเรียกว่าอกุศล-
กรรมบถ คือทางแห่งความชั่วมี ๑๐ ข้อเช่นกัน และแบ่งเป็น กายทุจริต
๓ วชิทุจริต ๔ และมโนทุจริต ๓

จะเห็นว่ากุศลกรรมบท ข้อ ๑-๓ มีเนื้อความตรงกับศีลข้อ ๑-๔ ส่วนข้อที่วางตั้งใจดเว้นจากการดื่มสุรานั้น พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าตรัสไว้ในหมวดธรรมว่าด้วยอบายมุข

ทั้งกุศลกรรมบท ๑๐ และ ศีล ๕ ต่างก็เป็นมนุษยธรรมที่มีอยู่ตามธรรมชาติของมนุษย์ จึงเป็นเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงส่งเสริม และรับเข้าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของศิลป์

ศิลป์ มีความสำคัญเหมือนพื้นแผ่นดิน

(พลกรณียสุตร ๑๙/๒๗๐-๒๗๑ ความย่อ)

ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่พระเชตवनาราม กรุงสาวัตถี พระพุทธองค์ทรงกล่าวแสดงแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การงานที่บุคคลต้องทำด้วยกำลังอย่างใด อย่างหนึ่ง เขาอาศัยแผ่นดิน ยืนอยู่บนแผ่นดินทั้งนั้นจึงทำได้ การงานที่ต้องทำด้วยกำลังเหล่านี้ เขาย่อมทำได้ด้วยอาการอย่างนี้ แม้ฉันใด ภิกษุอบรมอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ทำให้มากซึ่งอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ก็อาศัยศิลป์ ตั้งอยู่ในศิลปฉันนั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอบรมอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ทำให้มากซึ่งอริยมรรค อันประกอบด้วยองค์ ๘ เพราะอาศัยศิลป์ ตั้งอยู่ในศิลปคืออย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมอบรมสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ อันประกอบด้วยวิเวก ประกอบด้วยวิวิธะ ประกอบด้วยนิโรธ น้อมไปในความสละ”

ศีลกับปัญญาเป็นยอดในโลก

(โสณทัณฑสูตร ๙/๑๗๘-๑๙๘ ความย่อ)

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าจาริกไปยังแคว้นอังคะ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ทรงแวะพัก ณ เมืองจัมปา โดยประทับอยู่ที่ริมฝั่งสระน้ำคัคครา

ครั้งนั้น พราหมณ์โสณทัณฑะ ผู้ครองนครจัมปา ได้เข้าไปเฝ้าถึงที่ประทับ ขณะที่ไปเฝ้านั้น โสณทัณฑพราหมณ์เกิดความปริวิตกว่า ตนจะถามปัญหาหรือตอบปัญหาของพระพุทธรองค์ได้ไม่ตีพ้อ ครั้นจะกลับเสีย ก็จะถูกหาว่าเป็นคนโง่ จึงเกิดความกลัวไม่กล้าที่จะเข้าไปใกล้พระพุทธรองค์ เพราะเกรงว่าความผิดพลาดของตนจะทำให้บริษัทไม่เชื่อถือ เป็นเหตุให้เสื่อมยศ เสื่อมทรัพย์

พระผู้มีพระภาคทรงรู้อาระจิตของพราหมณ์ จึงทรงเลือกถามปัญหาที่โสณทัณฑพราหมณ์เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ คือ ปัญหาในไตรเพท ซึ่งทำให้โสณทัณฑพราหมณ์ดีใจมาก พระพุทธรองค์ตรัสถามว่า ผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติก็อย่างจึงบัญญัติว่าเป็นพราหมณ์ได้ และควรเรียกตัวเองได้ว่าเป็นพราหมณ์

โสณทัณฑพราหมณ์จึงกราบทูลว่า ผู้ที่จะเป็นพราหมณ์ได้ต้องมีคุณสมบัติ ๕ อย่าง คือ ๑. มีชาติกำเนิดดี คือ เกิดจากมารดาบิดาเป็นพราหมณ์ สืบสายมา ๗ ชั่วบรรพบุรุษ ๒. ท่องจำมนต์ในพระเวทได้ ๓. มีผิวพรรณงาม ๔. มีศีล ๕. มีปัญญา

เมื่อตรัสถามว่าใน ๕ อย่างนี้ ถ้าวาดลงเสีย ๑ เหลือ ๔ พอดีกำหนดคุณสมบัติของผู้ควรเป็นพราหมณ์ได้หรือไม่ โสณทัณฑพราหมณ์กราบทูลว่าได้ โดยตัดข้อที่ว่า มีผิวพรรณดีออก

เมื่อตรัสถามว่า ถ้าวาดลงเสียอีก ๑ เหลือ ๓ จะลดอะไร โสณ-
ทัณฑพราหมณ์กราบทูลว่า ลดข้อที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจรด

เมื่อตรัสถามว่า ถ้าวาดลงเสียอีก ๑ เหลือ ๒ จะลดอะไร โสณ-
ทัณฑพราหมณ์กราบทูลว่า ลดข้อที่เกี่ยวกับชาติ คือ กำเนิดจากมารดา
บิดาเป็นพราหมณ์

พอลดข้อนี้พวกพราหมณ์ที่มาด้วย ก็ช่วยกันขอร้องว่าอย่ากล่าว
อย่างนั้น เพราะเป็นการกล่าวกระทบผิวพรรณ กระหม่อม กระหม่อม
จะเสียที่แก่พระสมณโคดม

โสณทัณฑพราหมณ์ ก็ได้ตอบว่า หลานของตนคืออังกะมานพที่
นั่งอยู่ในที่ประชุมนี้ มีผิวพรรณดี ท่องจำมนต์ได้ดี เกิดดีจากมารดาบิดา
ทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นพราหมณ์สืบต่อมา ๗ ชั่วบรรพบุรุษ แต่ก็มาลี้ตัว
ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ ดื่มน้ำเมา โดยที่ผิวพรรณ มนต์
ชาติ ไม่อาจช่วยอะไรได้ เมื่อใดพราหมณ์เป็นผู้มีศีล มีปัญญา รวม ๒
คุณสมบัตินี้ จึงควรบัญญัติว่าเป็นพราหมณ์ และควรเรียกตัวเองว่าเป็น
พราหมณ์

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสถามต่อไปว่า ถ้าวาดเสีย ๑ เหลือ ๑ พอ
จะกำหนดคุณสมบัติของผู้ควรเป็นพราหมณ์ได้หรือไม่ โสณทัณฑ-
พราหมณ์กราบทูลว่าไม่ได้ เพราะศีลชำระปัญญา ปัญญาชำระศีล
ในที่ใดมีศีลในที่นั้นมีปัญญา ในที่ใดมีปัญญาในที่นั้นมีศีล ศีลกับปัญญา
กล่าวได้ว่าเป็นยอดในโลก เปรียบเหมือนใช้มือล้างมือ ใช้เท้าล้างเท้า
ศีลกับปัญญาก็ชำระกันฉันนั้น

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสรับรองภาษิตของโสณทัณฑพราหมณ์
ว่าถูกต้อง

ศีลดี จึงเจริญวิปัสสนา

(ภิกขุสูตร ๑๙/๖๘๕-๖๙๐ ความย่อ)

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน เมืองสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุรูปหนึ่งได้มาเข้าเฝ้า แล้วกราบทูลว่า ขอให้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมโดยย่อแก่ข้าพระองค์ ซึ่งเมื่อข้าพระองค์ได้ฟังแล้ว จักเป็นผู้หลีกออกจากหมู่ อยู่แต่ผู้เดียว เป็นผู้ไม่ประมาท เป็นผู้มีความเพียร เป็นผู้ตั้งใจไปเพื่อคุณวิเศษด้วยเถิดพระเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุ เธอจงทำเหตุเบื้องต้น แห่งกุศลธรรมให้บริสุทธิ์ก่อน เหตุเบื้องต้นของกุศลธรรมคือ **ศีลที่บริสุทธิ์ดี** และ **ความเห็นตรง** เมื่อใดศีลของเธอบริสุทธิ์ดีแล้ว และความเห็นของเธอก็ตรงดีแล้ว เมื่อนั้นเธออาศัยศีล ตั้งอยู่ในศีลแล้วพึงเจริญสติปัฏฐาน ๔ (วิปัสสนา) ต่อไป

ดูก่อนภิกษุ เมื่อใดเธออาศัยศีล และตั้งอยู่ในศีลแล้ว จะเจริญสติปัฏฐาน ๔ เหล่านี้ โดย ๓ ส่วนอย่างนี้

เมื่อนั้น เธอพึงหวังความเจริญในกุศลธรรมทั้งหลายอย่างเดียว ตลอดคืนหรือวันอันจะมาถึง เธอจะไม่มีความเสื่อมเลย”

ครั้งนั้น ภิกษุนั้นชื่นชมยินดีในภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า ลุกจากอาสนะ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า กระทำประทักษิณแล้วหลีกไป เธอเป็นผู้หลีกออกจากหมู่ อยู่แต่ผู้เดียว ไม่ประมาท มีความเพียร เป็นผู้ตั้งใจไปเพื่อคุณวิเศษ ปฏิบัติอยู่ไม่นานนัก ก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในโลก

ศีลภาชิต ในพระไตรปิฎก

อปฺปมตฺตา สติมนฺโต สุสึลา โทถ ภิกฺขเว

สุสฺมาหิตสฺงกฺปปา สจฺจิตฺตมนุรฺกฺขถ. (๑๐/๑๐๘)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเป็นผู้ไม่ประมาท มีสติ มีศีลอันดี มีความดำรงมั่นด้วยดี ตามรักษากิจของตนเถิด

กมฺมํ วิชฺชา จ ธมฺโม จ สึลํ ชีวิตฺตมุตฺตมํ

เอเตน มจฺจา สุชฺฌนฺนํ น โคตฺเตน ธเนน วา. (๑๕/๑๔๗)

การงาน ๑ วิชชา ๑ ธรรม ๑ ศีล ๑ ชีvitอันอุดม ๑ คนจะบริสุทธิ์ก็ด้วยสิ่งทั้ง ๕ นี้ ไม่ใช่ด้วยตระกูล หรือด้วยทรัพย์

ยสฺส สทฺธา ตถาคเต อจลา สุปฺติภูจฺจิตา

สีลญฺจ ยสฺส กุลยาณํ อริยกนฺตํ ปสฺสิตํ

สงฺฆे ปสาโท ยสฺสตฺถิ อชฺชภูตญฺจ ทสฺสนํ

อทฺลิตฺโตติ ตํ อาหุ อโมฆํ ตสฺส ชีวิตํ

ตสุมมา สทฺธณฺจ สีสณฺจ

ปสาทํ ฐมฺมทสฺสนํ

อนฺนุญฺเจต เมธาวี

สํ พุทฺธานสาสนํ.

(๑๕/๙๑๙)

อริยสาวกใด มีศรัทธามั่นไม่หวั่นไหวในพระตถาคตเจ้า ๑

มีศีลอันงามที่พระอริยเจ้าชอบใจสรรเสริญ ๑

มีความเลื่อมใสในพระสงฆ์ ๑ มีความเห็นตรง ๑

ท่านผู้รู้ทั้งหลายกล่าวว่า ท่านผู้นั้นเป็นผู้ไม่ยากจน ชีวิตผู้นั้น
ไม่เป็นโมฆะ เพราะเหตุนั้น ผู้มีปัญญา ระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า
พึงตามประกอบศรัทธา ศีล ความเลื่อมใส และการเห็นธรรม

ยถาปิ จนฺโท วิมฺโล

คจฺฉํ อากาเสธาตุยา

สพฺเพ ตารคณฺเ โลเก

อาภาย อติโรจติ

ตเถว สีสมฺปนฺโน

สทฺธโร ปุริสบุคฺคโล

สพฺเพ มจฺฉริโน โลเก

จาเคน อติโรจติ.

(๒๒/๓๑)

ดวงจันทร์ปราศจากมลทิน โคจรไปในอากาศ ย่อมสว่างกว่าหมู่
ดาวทั้งปวงในโลกด้วยรัศมีฉันใด บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล มีศรัทธา
ก็ย่อมรุ่งโรจน์กว่าผู้ตระหนี่ทั้งปวงในโลก ด้วยความเสียสละฉันนั้น.

จนฺทนํ ตครํ วาปี

อุบุปลํ อถ วสฺสลิ

เอเตสํ ศนฺธชาตานํ

สีลคฺนฺโธ อนฺนุตฺตโร.

(๒๕/๑๔)

กลิ่นศีล หอมยิ่งกว่าของหอมเหล่านี้ คือ จันทน์ กฤษณา ดอกอุบล
และดอกมะลิ

อปฺปมตฺโต อโย คนฺโธ ยวายํ ตครจฺนุทนี
โย จ สีสวตํ คนฺโธ วาติ เทเวสุ อุตฺตโม. (๒๕/๑๔)

กลิ่นกฤษณาและกลิ่นจันทน์ยังหอมน้อยกว่า กลิ่นหอมของผู้มีศีล
ซึ่งหอมฟุ้งจรไกล ถึงปวงเทพไท้เทวา

น ปุพฺพคนฺโธ ปฏฺวิวาทเมติ
น จนฺทนี ตครมลฺลิกา วา
สตณฺจ คนฺโธ ปฏฺวิวาทเมติ
สพฺพา ทิสสา สปุปฺริโส ปวายติ. (๒๕/๑๔)

กลิ่นหอมของมวลบุปผา ทั้งจันทน์ กฤษณา มะลิ มีอาจทวนลมได้
แต่กลิ่นหอม(แห่งศีล)ของสัตบุรุษ ย่อมหอมทวนลมไปในทุกทิศ

เตสํ สมฺปนฺนสาลีานํ อปฺปมาทวิหารินี
สมฺมทญฺญา วิมุตฺตานํ มาโร มคฺคํ น วินฺทติ. (๒๕/๑๔)

มารย่อมค้นไม่พบวิถีทางของท่านผู้มีศีล ผู้อยู่ด้วยความไม่ประมาท
ผู้หลุดพ้นจากอาสวะกิเลสเพราะรู้ชอบ

น อตฺตเหตุ น ปรสฺส เหตุ
น ปุตฺตมิจฺเณ น ธนํ น รฏฺฐํ
น อิจฺเจยฺย อธฺมเมณ สมฺมทฺธิมตฺตโน
ส สีสวา ปญฺญา ธมฺมิโก ลียา. (๒๕/๑๖)

บัณฑิตไม่ควรทำชั่ว เพราะเห็นแก่ตัว หรือเห็นแก่คนอื่น ไม่ควร
ปรารถนาบุตร ทรัพย์ แว่นแคว้น หรือความสำเร็จแก่ตน โดยทางที่ไม่
ชอบธรรม ควรมีศีล มีปัญญา มั่นอยู่ในธรรม

โย จ วสสสตํ ชีเว
เอกาทํ ชีวิตํ เสยโย

ทูลสลิโธ อสมาทิโต
สลิงานุตสส ฌายิโน.

(๒๕/๑๔)

ชีวิตเพียงวันเดียวของผู้มีศีล มีสมาธิ ยังประเสริฐกว่าชีวิตตั้งร้อยปีของผู้ทุศีล ไร้สมาธิ

อสุโส ยถา ภทฺโร กสณิวิญฺโโจ
อาตาปิโน สํเวคิโน ภวาท
สทฺธาย สึเลน จ วิริเยน จ
สมณินา ธมฺมวินิจฺจนเณ จ
สมฺปนฺนวิชาจรรณา ปฏิสฺสตา
ปทสฺสท ทุกฺขมิตํ อนปฺปกํ.

(๒๕/๒๐)

จงมีความเพียรและรู้สำนึก ดุจดมฺมาดีที่ถูกกลองแล้ โดยอาศัยศรัทธาศีล ความเพียร สมาธิ และการวินิจจยธรรม เพราะผู้สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติ มีสติอยู่เสมอ จักละทุกข์ได้ไม่น้อยเลย

ยสฺส อจฺจนตทูลสสิลยํ
กโรติ โส ตถตฺตานํ

มาลฺวสา สาลมิโวตฺถตํ
ยถา นํ อิจฺจติ ทิโส.

(๒๕/๒๒)

คนทุศีล ก็เหมือนกับต้นไม้ที่เถาวัลย์ขึ้นปกคลุม เขาทำตัวให้วอดวายเอง โดยมีจำเป็นต้องรอให้ศัตรูมากระทำ

สึลทสฺสนสมฺปนฺนํ
อตฺตโน กมฺมกฺุพฺพานํ

ธมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทีนํ
ตณฺขโน กุรฺุเต ปิยํ.

(๒๕/๒๖)

ผู้สมบูรณ์ด้วยศีลและปัญญา ตั้งอยู่ในธรรม พูดคำสัตย์จริง และทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ย่อมเป็นที่รักของทุกคน

ยณฺเญ วิณฺญ ปัสสณฺติ	อนฺวิจฺจ สุเว สุเว	
อจฺฉิทฺตํ เมธาวิ	ปณฺณาสีลสมาหิตํ	
นิภฺขํ ชมฺโพทสฺสเว	โก ตํ นิณฺทิตุมฺรหฺติ	
เทวาปิ นํ ปัสสณฺติ	พฺรหฺมณฺปิ ปัสสฺสโต.	(๒๕/๒๓)

นักปราชญ์พิจารณาครอบรอบแล้ว จึงสรรเสริญผู้ที่ดำเนินชีวิต
หาที่ติมิได้ ฉลาด สมบูรณ์ด้วยปัญญาและศีล เปรียบเสมือนแท่งทอง
บริสุทธิ์ ใครเล่าจะตำหนิได้ คนเช่นนี้แม้เทวดาก็ชม ถึงพรหมก็สรรเสริญ

สทฺโธ สีเลน สมฺปนฺโน	ยโสภคสมฺบริโธ	
ยํ ยํ ปเทสํ ภชฺติ	ตตฺถ ตตฺถเว ปุชฺชิต.	(๒๕/๓๑)

ผู้มีศรัทธา สมบูรณ์ด้วยศีล เพียบพร้อมด้วยยศและโภคทรัพย์
ไปประเทศใดๆ ย่อมได้รับความนับถือในประเทศนั้นๆ

เสยโย อโยคุโห ภุตฺโต	ตตฺโต อคฺคิสิขุปโม	
ยณฺเญ ภุณฺเชยฺย ทสฺสีโล	รฏฺฐปิณฺทํ อสณฺณโต.	(๒๕/๓๒)

วิเศษทุกสิ่ง ไม่ล้ารวม กลิ่นก่อนเหล็กร้อนแดงที่ลุกเป็นไฟ
ยังดีเสียกว่าบริโภคบิณฑบาตของชาวบ้าน

สุขํ ยาว ชรา สิลํ	สุขา สทฺธา ปติภฺจิตา	
สุโข ปณฺณากฺขิลาโภ	ปาปานํ อกรณํ สุขํ.	(๒๕/๓๓)

ศีลก่อให้เกิดสุขตราบเท่าชรา ศรัทธาที่ตั้งมั่นแล้วก่อให้เกิดสุข
การได้ปัญญาก่อให้เกิดสุข การไม่ทำบาปทั้งหลายก่อให้เกิดสุข

สีล รุกเขยฺย เมธาวิ

ปตฺถยาโน ตโย สุเข

ปัสสํ วิตฺติลาภญจ

เปจฺจ สคฺเค ปโมหนํ.

(๒๕/๒๕๔)

ผู้มีปัญญา เมื่อปรารถนาความสุข ๓ ประการ คือ คำสรรเสริญ ๑
การได้ทรัพย์เครื่องปลื้มใจ ๑ ละโลกแล้วได้บันเทิงในสวรรค์ ๑ พึง
รักษาศีล

เอโกปิ สทุโธ เมธาวิ

อสุสทุธานํ จ ภาตินิ

ธมฺมญฺโ จ สีสมฺปนโน

โหติ อตฺถาย พนฺธุนํ.

(๒๖/๓๑๔)

ในบรรดาหมู่ญาติผู้ไม่มีศรัทธา หากมีผู้ศรัทธาแม้เพียงผู้เดียว
เป็นนักปราชญ์ตั้งอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมเป็นประโยชน์แก่
พวกพ้อง

สีลวา หิ พหุ มิตฺเต

สญฺญเมนาธิคฺจฉติ

ทุสฺสีโล ปน มิตฺเตติ

ธฺสเต ปาปมาจฺรํ.

(๒๖/๓๓๗)

ผู้มีศีล ย่อมได้มิตรมากมาย ด้วยความสำรวม

ส่วนผู้ศีล ประพฤติกรรมชั่วช้า ย่อมปราศจากมิตร

อวณฺณญจ อภิตฺติญจ

ทุสฺสีโล ลภเต นโร

วณฺณํ กิตฺติ ปัสสญจ

สทา ลภติ สีลวา.

(๒๖/๓๓๗)

ผู้ศีล ย่อมถูกตียะเยน กล่าวโทษ และเสื่อมเสียชื่อเสียง ผู้มีศีล
ย่อมได้รับคำชมเชย มีชื่อเสียง และคำสรรเสริญอยู่ทุกเมื่อ

เวลา จ สวรรี สิลล์ จิตตสุส อภิหาสน
 ติตถณฺจ สพุพพุธานํ ตสฺมา สิลล์ วิโสธเย. (๒๖/๓๗๔)

ศีล เป็นเขตแดน เป็นเครื่องปิดกั้นความทุจริต ทำจิตให้รำไร
 แจ่มใส และเป็นทำหยังลงมหาสมุทรคือ นิพพาน ของพระพุทธเจ้าทั้งปวง
 เพราะฉะนั้นบุคคลพึงรักษาศีลให้บริสุทธิ์

สิลล์ พลล์ อปฺปฏิมํ สิลล์ อาวธมฺมุตตมํ
 สิลล์ อาภรณํ เสฏฺฐํ สิลล์ กวจฺมพฺภุตํ. (๒๖/๓๗๔)

ศีลเป็นกำลังหาที่เปรียบมิได้ ศีลเป็นอาวุธที่เยี่ยมยอด (ในการ
 ประหารกิเลส) ศีลเป็นอาภรณ์ประเสริฐสุด ศีลเป็นเกราะป้องกันภัย
 อย่างอัศจรรย์

สิลล์ เสตฺต มฺหเสฏฺโฆ สิลล์ คนฺโธ อนุตฺตโร
 สิลล์ วิเลปนํ เสฏฺฐํ เยน วาติ ทิโส ทิสฺ. (๒๖/๓๗๔)

ศีล เป็นสะพานข้ามฟากที่มั่นคงแข็งแรงมาก
 ศีล มีกลิ่นหอมอันเยี่ยมยอด
 ศีล เป็นเครื่องอุปโลอันประเสริฐสุด
 บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมหอมฟุ้งไปทั่วทุกสารทิศ

สิลล์ สมฺพลเมวคฺคํ สิลล์ ปาเถยฺยมุตตมํ
 สิลล์ เสฏฺโฐ อติวาโห เยน วาติ ทิโส ทิสฺ. (๒๖/๓๗๔)

ศีล เป็นกำลังอย่างยอดเยี่ยม ศีลเป็นเสบียงเดินทางชั้นเยี่ยม
 ศีล เป็นพาหนะอันประเสริฐ ที่ใช้เดินทางไปได้ทั่วทุกทิศ

อิธเว นินท์ ลภติ เปจจาปาเย จ ทุมโมน
สพพตถ ทุมโมน พาโล สีเลสุ อสมาทิตโต. (๒๖/๓๗๘)

คนพาล ผู้ไม่มั่นคงอยู่ในศีลทั้งหลาย ย่อมได้รับการนินทาขณะที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เมื่อตายไปแล้ว ย่อมได้รับทุกข์โทมนัสในอบายภูมิ และในที่ทุกสถาน

อิธเว กิตติ ลภติ เปจจ สคฺเค จ สุมโน
สพพตถ สุมโน ธีโร สีเลสุ สุตมาทิตโต. (๒๖/๓๗๘)

ผู้มีปัญญา มั่นคงอยู่ด้วยดีในศีลทั้งหลาย ย่อมได้รับเกียรติคุณขณะที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ครั้นตายไปแล้ว ก็ได้รับความสุขโสมนัสในสวรรค์ เป็นผู้มิใ้ใจชึ้นบานในที่ทุกสถาน

สีลเมว อิธ อคฺคํ ปญฺญวา ปน อุตฺตโม
มนุสฺเสสุ จ เทเวสุ สีลปญฺญาณโต ชยํ. (๒๖/๓๗๘)

ศีลนั้น เป็นยอดในโลกนี้ แต่ผู้มีปัญญา เป็นผู้เยี่ยมยอด
ผู้มีทั้งศีลและปัญญา จึงมีชัยยอดเยี่ยมในหมู่มนุษย์และเทวา

โย จ วนฺตกสาวสุส สีเลสุ สุตมาทิตโต
อุเปโต ทมสฺสเจเน ส เว กาสาวมรหติ. (๒๖/๓๗๕)

ผู้คายกิเลสแล้ว มั่นคงในศีล รู้จักฝึกฝนตนเอง มีลััจจะนั้นแหละ
ควรนุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์

สเจ ภายลี ทุกขสุส

อุเปหิ พุทฺธํ สรณํ

สมาธิยาหิ สีสานิ

สเจ เต ทุกขมปฺปิยํ

ธมฺมํ สงฺฆมฺเจ ตาทินิ

ตนฺเต โมกฺขาย เหลสุตติ. (๒๖/๔๖๖)

ถ้าท่านกลัวความทุกข์ ถ้าความทุกข์ไม่เป็นที่รักของท่าน ท่าน
จงเข้าถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ผู้มั่นคง เป็นสรณะ (และ)
จงสมาทานศีลทั้งหลายด้วยเถิด นี่จักเป็นทางพ้นทุกข์ของท่าน

สกมฺเจ สีสลฺลสุทฺธํ สมฺปรายสุขาวทํ.

(๒๓/๓๖๒)

ศีลของตนที่บริสุทธิ์ดีแล้ว ย่อมนำความสุขในภพหน้ามาให้ได้

สีลญฺเจ นวํ วิเลปนํ

ตสฺส คนฺโธ น กทาจิ นิชฺชติ.

(๒๓/๙๒๑)

บัณฑิตกล่าวว่า ศีลเป็นเครื่องลูบไล้ใหม่

ที่มีกลิ่นหอมไม่รู้จักหาย ไม่ว่าในกาลไหนๆ

หินฺชจฺโจปฺปิ เจ โหติ

อุฏฺฐาตา ธิติมฺหา นโร

อาจารย์สกลสมฺปนฺโน

นิเส อคฺคิวั ภาสติ.

(๒๓/๒๑๔๑)

ผู้มีชาติกำเนิดต่ำ หากขยันหมั่นเพียร มีปัญญาประกอบด้วย
อาจารย์และศีลก็รุ่งเรืองได้ เหมือนไฟถึงอยู่ในคินมิต ก็สว่างไสวได้

ปาณํ น หณฺเณ น จาทินฺนมาทิเย
 มุสา น ภาเส น จ มชฺชโป ลียา
 อพฺรหฺมจริยา วิรเมยฺย เมถุนา
 รตฺติ น ภุญฺเชยฺย วิกาลโกชนํ
 มาลํ น ธารเย น จ คนฺธมาจเร
 มณฺเจ ฉมายุวํ สเยถ สฺนุถเต
 เอตมฺหิ อฏฺฐจฺจุคฺคิมาหุโปสถํ
 พุทฺธเณ ทุกฺขนตคฺคฺนา ปกาลิถํ
 จนุโท จ สฺสูโร จ อุโภ สุตฺสสนา
 โอบาสยฺยนา อนุยฺยติ ยาวตา
 ตโมนฺทา เต ปน อนตฺลิกฺขคา
 นเภ ปภาสนฺติ ทิสา วิโรจนา
 เอตมฺหิ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ธนํ
 มุตฺตา มณี เวฬุริยญฺจ ภทฺทกํ
 ลิงฺคี สุวณฺณํ อถวปิ กายญฺจ
 ยํ ชาตฺรูปํ ฬฏฺกนฺติ วุจฺจติ
 อฏฺฐจฺจุเปตฺสสฺส อุโปสถสฺส
 กลมฺปิ เต นานุภวฺนฺติ โสฬสี
 จนฺตปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ
 ตสฺมา ทิ นาริ จ นโร จ ลีลวา
 อฏฺฐจฺจุเปตํ อุปวสฺสโปสถํ
 ปุณฺณานิ กตฺวาน สฺขุทฺรยานิ
 อนินฺทิตา สคฺคฺมฺเปนฺติ จานํ.

บุคคลไม่พึงฆ่าสัตว์ ไม่พึงถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้ พึงเว้นจากเมถุนธรรมอันมิใช่ความประพฤติของพรหม ไม่พึงพูดเท็จ ไม่พึงดื่มน้ำเมา ไม่พึงบริโภคอาหารในเวลารีกาลในราตรี ไม่พึงทัดทรงดอกไม้และของหอม พึงนอนบนเตียง บนแผ่นดินหรือบนเครื่องลาดด้วยหญ้า บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่อุโบสถ ๘ ประการนี้แล ที่พระพุทธเจ้าผู้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ทรงประกาศแล้ว

พระจันทร์และพระอาทิตย์ทั้งสอง ส่องแสงสว่างไสว ย่อมโคจรไปตามวิถีเพียงไร พระจันทร์และพระอาทิตย์นั้น ก็ขจัดความมืดได้เพียงนั้น ลอยอยู่บนอากาศส่องแสงสว่างทั่วทุกทิศในท้องฟ้า ทรัพย์อันใดมีอยู่ในระหว่างนี้ คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์อย่างใด หรือทองมีสีสุกใสที่เรียกกันว่า หตกะ พระจันทร์พระอาทิตย์และทรัพย์นั้นๆ ก็ยังไม่ได้แม้เสี้ยวที่ ๑๖ แห่งอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ เปรียบเหมือนรัศมีพระจันทร์ข่มหมู่ดวงดาวทั้งหมดฉะนั้น

เพราะฉะนั้นหญิงหรือชายผู้มีศีลเข้าอยู่อุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว กระทำบุญทั้งหลายอันมีสุขเป็นกำไร ไม่มีใครติเตียนย่อมเข้าถึงสวรรค์

คุณของศีล

(ในสัณนิเทศ วิสุทธิมรรค)

ภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์ถึงดงาม กิริยาที่เธอทรงบาตร จีวร ย่อมเป็นที่
ตั้งแห่งความเลื่อมใส การบวชของเธอก็มีผล

ใจของภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์ ย่อมไม่หยั่งลงสู่ภัย อันมีการติเตียนตน
เองเป็นต้น ดุจดวงอาทิตย์ไม่หยั่งลงสู่ความมืดฉะนั้น

ภิกษุเมื่องามในป่า คือตบะ ย่อมงามเพราะมีศีลบริสุทธิ์ ดุจดวง-
จันทร์เมื่องามในท้องฟ้า ย่อมงามด้วยรัศมีทรงกรดฉะนั้น

ภิกษุผู้มีศีล ย่อมมีกลิ่นหอมขจรไปไกล ยังความชื่นบานให้แก่
เทพยดาทั้งหลาย ไม่ต้องกล่าวถึงกลิ่นหอมอื่น เพราะกลิ่นศีลย่อม
ครอบงำสมบัติแห่งคันธชาติทั้งปวงเสียสิ้น ทั้งพุ่งไปทั่วทุกทิศ ไม่ติด
ขัดทั้งตามลมและทวนลม

ลักการะแมน้อย ที่ทายกถวายในท่านผู้มีศีล ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์
มาก เพราะฉะนั้น ผู้มีศีลจึงเป็นดุจภาชนะรองรับเครื่องบูชาลักการะ

อาสวะทั้งหลายอันเป็นไปในทิฏฐธรรม ย่อมไม่เบียดเบียนท่านผู้มีศีล

ผู้มีศีลย่อมขุดรากแห่งทุกข์ อันเป็นไปในสัมปรายภพเสียได้

สมบัติใดในมนุษย์ และสมบัติใดในสวรรค์ สมบัติทั้งสองนั้นหากผู้มีศิลปรารณา ก็มีใช้สิ่งที่จะพึงได้โดยยากเลย อนึ่ง ใจของผู้มีศิลปวิสุทธิย่อมแล่นไปสู่นิพพานสมบัติ อันเป็นสมบัติที่สงบระงับสุดยอดโดยแท้

ภาษิตอันงดงามเหล่านี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของศิลปภาษิต ที่มีในพระไตรปิฎก ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนน้อยที่ได้นำมาแสดงไว้ แต่ก็ล้วนเป็นถ้อยคำที่ทำให้กำลังใจให้ความเชื่อมั่น ในคุณค่าอันสุดประมาณของการรักษาศีล

การฝึกสมาธิเบื้องต้น

สมาธิ คือความสงบ สบาย และความรู้จักเป็นสุขอย่างยั่งยืนที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตทุกวันอย่างมีความสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ง่ายๆ ดังวิธีปฏิบัติที่ **พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) หลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญได้เมตตาสั่งสอนไว้ ดังนี้

๑. กราบบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจให้นุ่มนวลไว้เป็นเบื้องต้น แล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด เพื่อย้ำความมั่นคงในคุณธรรมของตนเอง

๒. คุณเข้าหรือนั่งพับเพียบสบายๆ ระลึกถึงความดี ที่ได้กระทำแล้วในวันนี้ ในอดีต และที่ตั้งใจจะทำต่อไปในอนาคต จนวนรกับว่าร่างกายทั้งหมดประกอบขึ้นด้วยธาตุแห่งคุณงามความดีล้วนๆ

๓. นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นิ้วชี้มือขวาจรดนิ้วหัวแม่มือซ้าย นั่งให้อยู่ในท่าที่พอดี ไม่ฝืนร่างกายมากจนเกินไป ไม่ถึงกับเกร็ง แต่อย่าให้หลังโค้งงอ หลังตาพอสบายคล้ายกับกำลังพักผ่อน ไม่บีบกล้ามเนื้อตาหรือว่าขมวดคิ้ว แล้วตั้งใจมั่น วางอารมณ์สบาย สร้างความ

รู้สึกให้พร้อมทั้งกายและใจ ว่ากำลังจะเข้าไปสู่ภาวะแห่งความสงบ สบาย อย่างยิ่ง

๔. นิกกำหนดนิมิต เป็น “ดวงแก้วกลมใส” ขนาดเท่าแก้วตาดำ ไสบริสุทธิ ปราศจากราคี หรือรอยตำหนิใดๆ ชาวไส เย็นตาเย็นใจ ดังประกายของดวงดาว ดวงแก้วกลมใสนี้เรียกว่า **บริกรรมนิมิต** นึกสบายๆ นึกเหมือนดวงแก้วนั้นมานิ่งสนิทอยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่เจ็ด นึกไปภาวนาไปอย่างนุ่มนวลเป็นพุทธานุสติว่า “สัมมาอะระหัง” หรือค่อยๆ น้อมนึกดวงแก้วกลมใสให้ค่อยๆ เคลื่อนเข้าสู่ศูนย์กลางกายตามแนวฐาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่วานที่หนึ่งเป็นต้นไป น้อมนึกอย่างสบายๆ ใจเย็นๆ ไปพร้อมๆ กับคำภาวนา

อนึ่ง เมื่อนิมิตดวงใสและกลมสนิทปรากฏแล้ว ณ กลางกาย ให้วางอารมณ์สบายๆ กับนิมิตนั้น จนเหมือนกับว่าดวงนิมิตเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์ หากดวงนิมิตนั้นอันตรธานหายไป ก็ไม่ต้องนึกเสียดาย ให้วางอารมณ์สบาย แล้วนึกนิมิตนั้นขึ้นมาใหม่แทนดวงเก่า หรือเมื่อนิมิตนั้นไปปรากฏที่อื่นที่มีใช้ศูนย์กลางกายให้ค่อยๆ น้อมนิมิตเข้ามาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการบังคับ และเมื่อนิมิตมาหยุดสนิท ณ ศูนย์กลางกาย ให้วางสติลงไปยังจุดศูนย์กลางของดวงนิมิต ด้วยความรู้สึกคล้ายมีดวงดาวดวงเล็กๆ อีกดวงหนึ่ง ซ่อนอยู่ตรงกลางดวงนิมิตดวงเดิม แล้วสนใจเอาใจใส่แต่ดวงเล็กๆ ตรงกลางนั้นไปเรื่อยๆ ใจจะปรับจนหยุดได้ถูกส่วน แล้วจากนั้นทุกอย่างจะค่อยๆ ปรากฏให้เห็นได้ด้วยตนเอง เป็นภาวะของดวงกลมที่ทั้งใสทั้งสว่างผุดซ้อนขึ้นมาจากกึ่งกลางดวงนิมิต ตรงที่เราเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ

ดวงนี้เรียกว่า “**ดวงธรรม**” หรือ “**ดวงปฐมมรรค**” อันเป็นประตูเบื้องต้นที่จะเปิดไปสู่หนทางแห่งมรรคผลนิพพาน การระลึกรู้ถึงนิมิตหรือดวงปฐมมรรคสามารถทำได้ในทุกแห่ง ทุกที่ ทุกอิริยาบถ เพราะ**ดวงธรรม**

นี่คือที่พึงที่ระลึกอันประเสริฐสุดของมนุษย์

ข้อแนะนำ คือ **ต้องทำให้สม่ำเสมอเป็นประจำ ทำเรื่อยๆ ทำอย่างสบายๆ** ไม่เร่ง ไม่บังคับ ทำได้แค่ไหน ให้พอใจแค่นั้น อันจะเป็นเครื่องสกัดกั้นมิให้เกิดความอยากจนเกินไป จนถึงกับทำให้ใจต้องสูญเสียความเป็นกลาง และเมื่อการปฏิบัติบังเกิดผลแล้ว ให้มันตรึงระลึกนึกถึงอยู่เสมอ จนกระทั่งดวงปฐมมรรคกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับลมหายใจ หรือนึกเมื่อใดเป็นเห็นได้ทุกที

อย่างนี้แล้ว ผลแห่งสมาธิจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่บนเส้นทางแห่งความสุข ความสำเร็จ และความไม่ประมาทได้ตลอดไป ทั้งยังจะทำให้สมาธิละเอียดอ่อน ก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ได้อีกด้วย

ข้อควรระวัง

๑. อย่าใช้กำลัง คือไม่ใช้กำลังใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ไม่บีบกล้ามเนื้อตา เพื่อจะให้เห็นนิมิตเร็วๆ ไม่เกร็งแขน ไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้อง ไม่เกร็งตัว ฯลฯ เพราะการใช้กำลังตรงส่วนไหนของร่างกายก็ตาม จะทำให้จิตเคลื่อนจากศูนย์กลางกายไปสู่จุดนั้น

๒. อย่าอยากเห็น คือทำให้เป็นกลาง ประคองสติมิให้เผลอจากบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิต ส่วนจะเห็นนิมิตเมื่อใดนั้น อย่ากังวล ถ้าถึงเวลาแล้วย่อมเห็นเอง การบังเกิดของดวงนิมิตนั้น อุปมาเสมือนการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ เราไม่อาจจะเร่งเวลาได้

๓. อย่ากังวลถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออก เพราะการฝึกสมาธิเจริญภาวนาวิชชาธรรมกาย อาศัยการนึกถึง “**อาโลกกลืน**” คือกลืนความ

สว่างเป็นบาทเบื้องต้น เมื่อเกิดนิมิตเป็นดวงสว่างแล้วค่อยเจริญวิปัสสนา ในภายหลัง จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดลมหายใจเข้าออกแต่ประการใด

๔. เมื่อเลิกจากนั่งสมาธิแล้ว ให้ตั้งใจไว้ที่ศูนย์กลางกายทีเดียว

ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม เช่น ยืนก็ดี เดินก็ดี นอนก็ดี หรือนั่งก็ดี อย่าย้ายฐานที่ตั้งจิตไปไว้ที่อื่นเป็นอันขาด ให้ตั้งใจบริกรรมภาวนา พร้อมกับนึกถึงบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วใสควบคู่กันตลอดไป

๕. นิมิตต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องน้อมไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายทั้งหมด

ถ้านิมิตที่เกิดขึ้นแล้วหายไป ก็ไม่ต้องตามหา ให้ภาวนาประคองใจต่อไปตามปกติ ในที่สุดเมื่อจิตสงบ นิมิตย่อมปรากฏขึ้นใหม่อีก

สำหรับผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเพียงเพื่ออาภรณ์ประดับกาย หรือเพื่อเป็นพิธีการชนิดหนึ่ง หรือผู้ที่ต้องการฝึกสมาธิเพียงเพื่อให้เกิดความสบายใจ จะได้เป็นการพักผ่อน หลังจากการปฏิบัติหน้าที่ภารกิจประจำวันโดยไม่ปรารภจะทำได้ถึงที่สุดแห่งกองทุกข์ ยังคิดอยู่ว่าการอยู่กับบุตรภรรยา การมีหน้ามีตาทางโลก การท่องเที่ยวอยู่ในวัฏฏสงสาร เป็นสุขกว่า การเข้านิพพาน เสมือนทหารเกณฑ์ที่ไม่คิดจะเอาดีในราชการอีกต่อไปแล้ว การฝึกสมาธิเบื้องต้นเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็พอเป็นปัจจัยให้เกิดความสุขได้พอสมควร เมื่อชักซ้อมปฏิบัติอยู่เสมอๆ ไม่ทอดทิ้ง จนได้ดวงปฐมมรรคแล้ว ก็ให้หมั่นระคองรักษาดวงปฐมมรรคนั้นไว้ตลอดชีวิต และอย่ากระทำความชั่วอีก เป็นอันมั่นใจได้ว่าถึงอย่างไรชาตินี้ ก็พอมิที่พึงที่เกาะที่ดีพอสมควร คือเป็นหลักประกันได้ว่าจะไม่ต้องตกนรกแล้ว ทั้งชาตินี้และชาติต่อไป

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ๑ ปากช่องจมูก หูข้างซ้าย
ชายข้างขวา

ฐานที่ ๒ เพลาตา หูข้างซ้าย
ชายข้างขวา

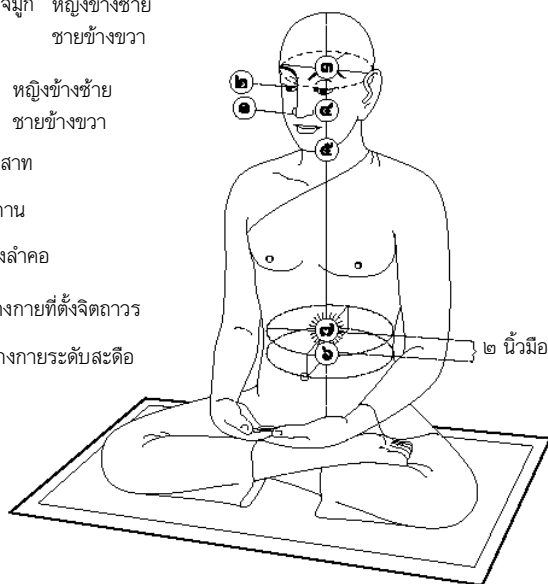
ฐานที่ ๓ จอมประสาท

ฐานที่ ๔ ช่องเพดาน

ฐานที่ ๕ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ๗ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ๖ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ๑ ปากช่องจมูก หูข้างซ้าย
ชายข้างขวา

ฐานที่ ๒ เพลาตา หูข้างซ้าย
ชายข้างขวา

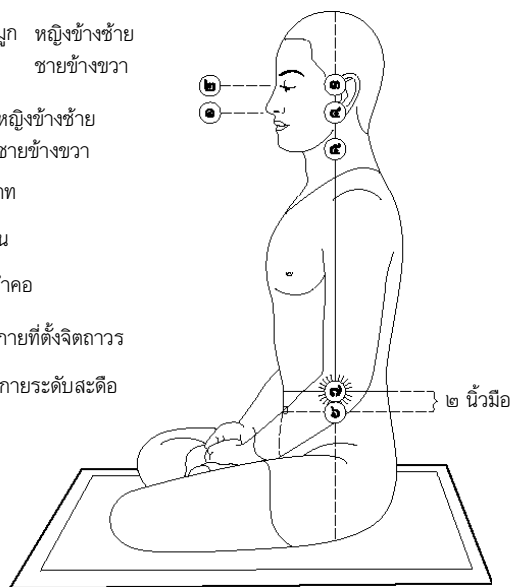
ฐานที่ ๓ จอมประสาท

ฐานที่ ๔ ช่องเพดาน

ฐานที่ ๕ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ๖ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ๗ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

ประโยชน์ของการฝึกสมาธิ

๑. ผลต่อตนเอง

๑.๑ ด้านสุขภาพจิต

- ส่งเสริมให้คุณภาพของจิตใจดีขึ้น คือ ทำให้จิตใจผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ สงบ เยือกเย็น ปลอดโปร่ง โล่ง เบา สบาย มีความจำ และสติปัญญาดีขึ้น
- ส่งเสริมสมรรถภาพทางใจ ทำให้คิดอะไรได้รวดเร็ว ถูกต้อง และเลือกคิดแต่ในสิ่งที่ดีเท่านั้น

๑.๒ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

- จะเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี กระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่า มีความองอาจสง่าผ่าเผย มีผิวพรรณผ่องใส
- มีความมั่นคงทางอารมณ์ หนักแน่น เยือกเย็นและเชื่อมั่นในตนเอง
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้มีเสน่ห์ เพราะไม่มักโกรธ มีความเมตตา กรุณาต่อบุคคลทั่วไป

๑.๓ ด้านชีวิตประจำวัน

- ช่วยให้คลายเครียด เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการศึกษาเล่าเรียน
- ช่วยเสริมให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เพราะร่างกายกับจิตใจ ย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ถ้าจิตใจเข้มแข็ง ย่อมเป็นภูมิต้านทานโรคไปในตัว

๑.๔ ด้านศีลธรรมจรรยา

- ย่อมเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ เชื้อกฎแห่งกรรม สามารถคุ้มครองตนให้พ้นจากความชั่วทั้งหลายได้ เป็นผู้มีความประพฤติดี เนื่องจากจิตใจดี ทำให้ความประพฤติทางกายและวาจาดีตามไปด้วย
- ย่อมเป็นผู้มีความมักน้อย สันโดษ รักสงบ และมีขันติเป็นเลิศ
- ย่อมเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ย่อมเป็นผู้มีสัมมาคารวะและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน

๒. ผลต่อครอบครัว

๒.๑ ทำให้ครอบครัวมีความสุข เพราะสมาชิกในครอบครัวเห็นประโยชน์ของการประพฤติธรรม ทุกคนตั้งมั่นอยู่ในศีล ปกครองกันด้วยธรรม เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เมตตาเด็ก ทุกคนมีความรักใคร่สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๒.๒ ทำให้ครอบครัวมีความเจริญก้าวหน้า เพราะสมาชิกต่างก็ทำหน้าที่ของตนโดยไม่บกพร่อง เป็นผู้มีใจคอหนักแน่น เมื่อมีปัญหาครอบครัวหรือมีอุปสรรคอันใด ย่อมร่วมใจกันแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไปได้

๓. ผลต่อสังคมและประเทศชาติ

๓.๑ ทำให้สังคมสงบสุข ปราศจากปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคมอื่นๆ เพราะปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการฆ่า การข่มขืน โจรผู้ร้าย การทุจริตคอร์รัปชัน ล้วนเกิดขึ้นมาจากคนที่ขาดคุณธรรม เป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนแอ หวั่นไหวต่ออำนาจลึกลับยั่ววนหรือกิเลสได้ง่าย ผู้ที่ฝึกสมาธิย่อมมีจิตใจเข้มแข็ง มีคุณธรรมในใจสูง ถ้าแต่ละคนในสังคมต่างฝึกฝนอบรมใจของตนให้หนักแน่น มั่นคง ปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ส่งผลให้สังคมสงบสุขได้

๓.๒ ทำให้เกิดความมีระเบียบวินัย และเกิดความประหยัด ผู้ที่ฝึกใจให้ตั้งงามด้วยการทำสมาธิอยู่เสมอ ย่อมเป็นผู้รักความมีระเบียบวินัย รักความสะอาด มีความเคารพกฎหมายของบ้านเมือง ดังนั้นบ้านเมืองเราก็จะสะอาด น่าอยู่ ไม่มีคนมกง่ายทิ้งขยะลงบนพื้นถนน จะข้ามถนน ก็เฉพาะตรงทางข้าม เป็นต้น เป็นเหตุให้ประเทศชาติไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ เวลาและกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะไปใช้สำหรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่มีระเบียบวินัยของประชาชน

๓.๓ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า เมื่อสมาชิกในสังคม มีสุขภาพจิตดี รักความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ย่อมส่งผลให้สังคม

เจริญก้าวหน้าตามไปด้วย และเมื่อมีกิจกรรมของส่วนรวม สมาชิกในสังคม ก็ย่อมพร้อมที่จะสละความสุขส่วนตน ให้ความร่วมมือกับส่วนรวมอย่างเต็มที่ และถ้ามีผู้ไม่ประสงค์ดีต่อสังคม จะมายุยงให้เกิดความแตกแยก ก็จะไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะสมาชิกในสังคมเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น มีเหตุผล และเป็นผู้รักสงบ

๔. ผลต่อศาสนา

๔.๑ ทำให้เข้าใจพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง และรู้ซึ่งถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา รวมทั้งรู้เห็นด้วยตัวเองว่าการฝึกสมาธิไม่ใช่เรื่องเหลวไหล หากแต่เป็นวิธีเดียวที่จะทำให้พ้นทุกข์เข้าสู่นิพพานได้

๔.๒ ทำให้เกิดศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัย พร้อมทั้งจะเป็นทนายแก้ต่างให้กับพระศาสนา อันจะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง

๔.๓ เป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตลอดไป เพราะตราบใดที่พุทธศาสนิกชนยังสนใจปฏิบัติธรรมเจริญภาวนาอยู่ พระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น

๔.๔ จะเป็นกำลังส่งเสริมทะนุบำรุงศาสนา โดยเมื่อเข้าใจซาบซึ้งถึงประโยชน์ของการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองแล้ว ย่อมจะชักชวนผู้อื่นให้ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาตามไปด้วย

เมื่อใดที่ทุกคนในสังคมตั้งใจปฏิบัติธรรม ทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เมื่อนั้นย่อมเป็นที่หวังได้ว่าสันติสุขที่แท้จริงก็จะบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน.

พระมหาสุวิทย์ วิษุเศสโก ป.ธ.๙

อายุ ๔๖ ปี พรรษา ๑๖

การศึกษาทางโลก :

- จบการศึกษาปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๔
- ดำรงตำแหน่ง ประธานชมรมพุทธศาสน์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘
- เข้าวัด ช่วยงานสร้างวัดตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๖

อุปสมบท :

- เมื่อวันวิสาขบูชาที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

การศึกษาทางธรรม :

- เปรียญธรรม ๙ ประโยค เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕

หน้าที่การงานทางการคณะสงฆ์ และสังคม :

- พ.ศ.๒๕๒๗ เป็นพระพี่เลี้ยงการอุปสมบทหมู่บัณฑิตนักศึกษา
- พ.ศ.๒๕๒๘ เป็นพระอาจารย์สอนภาวนา
- พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ.๒๕๓๒ เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียน พระ-ปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
เป็นพระจริยานิเทศ จังหวัดปทุมธานี
เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง
- พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นกรรมการตรวจบาลีสนาทมูล
- พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

อุปมตโต อัย คนโธ ยวราย์ ตครจนฺทนี
โย จ สีลวตฺ คนฺโธ วาติ เทเวสุ อุตฺตโม

กลิ่นกฤษณาและกลิ่นจันทน์ยังหอมน้อยกว่า
กลิ่นหอมของผู้มีศีล ซึ่งหอมฟุ้งจรไกล
ถึงปวงเทพไท้เทวา

(๒๕/๑๔)